

217292736.

AZ ORSZÁCOS

KISDEDNEVELÉSI KIÁLLITÁS

TÁRGYMUTATÓJA.

SZERKESZTETTE

GELLÉRI MÓR

kiállítási titkár.

MÁSODIK, JAVÍTOTT KIADÁS.

Ára 20 kr.

— PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG. —

A
M. ~~UD. HORTHY MIH. ÓC~~
TUDOMANYEGYETEM

KÖNYVTÁRA
SZEGED

21729

TÁRGYMUTATÓ
A MÁRIA DOROTHEA-EGYESÜLET
ÁLTAL
BUDAPESTEN 1889-BEN
RENDEZETT
ORSZÁGOS KISDEDNEVELÉSI KIÁLLÍTÁSRÓL.

A RENDEZŐ-BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

GELLÉRI MÓR
TITKÁR.

MÁSODIK, JAVITOTT KIADÁS.

~~~~~  
**Ára 20 kr.**  
~~~~~

BUDAPEST, 1889
PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

SZTE Egyetemi Könyvtár

J000927097

Az országos kisednevelési kiállítás helyisége Budapest VIII. ker., kerepesi-út 9. sz. a. van (a régi Beleznay - kertben, a nemzeti színház közelében); nyitva van naponként reggel 9 órától esti 6 óráig. Belépti díj: hétköznapokon 30 krajczár, vasárnapon és ünnepnapokon 20 krajczár, 10 éven alul lévő gyermekeknek és csoportokban jövő tanulóknak bármikor 10 kr.

21729

ELŐSZÓ.

A kiállítások tárgyai hazánkban mindeddig főkép a mezőgazdaság és az ipar köréből vétettek, a társadalmi tevékenység más ágaiban elért eredményekről a nagyközönségnek ily úton alig volt alkalma tudomást szereznie, holott egyes ilyenemű kérdések megítélésére különben hosszabb s fáradságosabb tanulmányok voltak szükségesek. Különösen mélyen érzett szükség volt nálunk magyaroknál a kisdedek ápolásának és nevelésének észszerű elveit minél tágabb körben elterjeszteni, mert hiszen szomorú tény, hogy hazánkban a kisdedek nagyobb része ötödik életévének betöltése előtt elhal s másrészt nemcsak anyagi és szellemi jólétünket zsibbasztja, de politikai reményeinket, sőt nemzetlétünket is veszélyezteti az a megdöbbentő tudat, hogy mi magyarokul kevesen, nagyon kevesen vagyunk. A nemzet jobbjai előszóval, az iskolák padjairól, és az irodalom segítségével igyekeztek terjeszteni azt a tant, hogy a kisdednevelés ügyét felkarolni szükséges, hogy köztudattá kell már lennie annak az eszmének, hogy a magyar nemzet vagyonában legdrágább kincs maga az emberi élet, vagy a mint azt Széchényi mondotta, hogy nálunk még az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmezni mert kevesen vagyunk. De hogy ennek a nagyfontosságú eszmének hirdetésére a modern társadalmi élet

egyik leghatásosabb eszközét, a kiállítások által való oktatást s tapasztalatnyújtást is felhasználjuk, az a magyarországi tanítónők és nevelőnők tevékeny országos egyesületének, a Mária Dorothea-egyesületnek érdeme, mely a jelen kiállítás rendezése által bizonyos tekintetben úttörő volt, a mennyiben egy pár játékszer-kiállítás s két-három általános kiállításon levő csecsemő-pavillon kivételével, hasonlót külföldön sem kísérlettek meg.

Zirzen Janka, a fővárosi állami felsőbb tanítónő-képző intézet országos nevű igazgatója, az egyesület több tagjának megbízásából e célból mult évben április 28-án értekezletet hívott egybe a fővárosban működő nevezetesebb tanférfiak, gyermekorvosok s a kisdedek érdekében működő egyesületek vezértagjai köréből. A nagy számmal megjelent kitünőségek egyhangulag elfogadták az eszmét s a tervezet és más előleges munkálatok kidolgozása végett bizottságot küldtek ki, mely rövid idő alatt elkészült munkálataival s azt a Mária Dorothea-egyesület elé terjesztvén, az egyik rendkívüli közgyűlésén a következő tervezetet fogadta el:

A Mária Dorothea-egyesület Budapesten 1889-ben országos jellegű s a tanköteles kort el nem ért kisdedek összes szükségleteire kiterjedő kisdednevelési kiállítást rendez oly célból, hogy a művelt nagyközönségnek és különösen az anyáknak az okszerű kisdedápolás és kisdednevelés eszközeit lehetőleg szemlélhetőleg bemutassa s továbbá, hogy a kiállítással kapcsolatban az itt szerzett tapasztalatokat szakértők előadásai és nyomtatványok által megerősítse s minél tágabb körben elterjeszse.

Maga a kiállítás öt csoportra oszlik:

I. Az egészséges kisded ápolása. Ide tartoznak: A kisded élelmezése, Liebig-féle sűrített tej, gyermeklisztek, mesterséges gyermek-tápszerek, különféle szoptató-üvegek, pólyák, bölcsők, rácsos ágyak, gyermek-székek, tolókosik, testegyenestők, járáshoz szoktató övek, szellőztetési és fürdő-készülékek, a kisded célszerű fekvését s karon hordozását feltűntető rajzok és minták. Ugyanitt mutatandók be a tejhamisítások, mérges czukorkák stb.

II. Az egészséges kisded értelmi nevelése. A hallás, látás s általában az érzékszervek fejlesztésére szolgáló eszközök. Gyermekjátékok, bábúk, hintalovak, összerakó játékok, karácsonyfára tehető ajándékok, képes könyvek, Fröbel-féle eszközök. Minta-gyermekkertek tervrajzai, foglalkoztató szereik. Kisdedek kézimunkái.

III. A gyermek-betegségek. Az egyes gyermekbajokat, különösen fognövést, torokgyíkot, diphteritist, himlőt, továbbá a hát- és lábgörbülést feltűntető rajzok, táblázatok és főszminták. Oltószerek. Fertőtlenítő szerek, kisded-melegítő gépek. Test-egyesítő eszközök. Gyermekkórházakra vonatkozó adatok. Gyermekhalandóságot mutató táblák.

IV. A társadalom működése a kisdedekért. Kisdedek javára állított közintézetek: bölcsődék, lelenczházak, gyermekmenhelyek, árvaházak stb. tervei és mintái, az egyes intézetek berendezése, butorzata, nevelési segédszerei. Gyermekparkok tervrajzai. A gyermekek érdekében történt humanisztikus törekvések történeti és statisztikai adatai. Egyesületi évkönyvek. A magyar irodalom kisdedekre vonatkozó termékei.

V. A kisdednevelés a multban és a külföldön. A kisded ápolása a multban, ide vonatkozó irodalmi művek, képek és játékszerek kiállítása. Ethnographiai gyűjtemények kisdedek játékaikról, öltözeteiről a különféle nemzeteknél, különösen a vad és félművelt népeknél.

Az öt csoporton kívül esetleg különleges vagy időleges kiállítások is rendeztetnek, minők pl.:

1. Minta-gyermekszobák.

2. Kisdedeket ábrázoló fényképek, olajfestmények s szobrok gyűjteménye.

3. Társas játékok gyakorlati bemutatása.

A kiállítással kapcsolatban hetenkint legalább kétszer orvosok és nevelők a kiállítás irodalmi bizottsága által megállapított sorrendben, de mindenkor a meghatározott helyen s időben népszerű előadásokat tartanak, melyeket ugyanaz a bizottság a Mária Dorothea-egyesület nevében s számlájára „Anyák könyvtára” cím alatt egyenkint is megszerezhető füzetekben kiad. A felolvasások keretébe a kiállítás egyes csoportjainak kritikai ismertetésén kívül más, a kisdednevelés körébe vágó tárgyak is felvételnek, minők pl. a következők:

1. Az anyák életrendszabályai a gyermek születése előtt és a szoptatás ideje alatt.

2. Tanulmányok és mérési eredmények a kisdedek növéseiről, testi gyarapodásáról s egyes testrészek arányairól.

3. A gyermekek czélszerű és csinos öltöztetése.
4. Az anyák házi gyógyszerei s útmutatások az első segítségben.
5. Az anyák által való szoptatás előnyei.
6. Darwin, Preyer és mások feljegyzései a kisdedek szellemi fejlődésének fokozatairól.
7. Gyermekehumor.
8. A kisdedek erkölcsi világa s annak fejlesztése.
9. Magyarország népesedési viszonyai, kapcsolatban a gyermekhalandósággal, összehasonlítva más országokkal.
10. A magyar kisdednevelési szakirodalom bírálatos ismertetése.
11. Bánásmód a siket-néma, vak stb. kisdedekkel.

A kiállítás rendezésének szervezete.

1. Az országos kisdednevelési kiállítás rendezésére kiállítási rendező-bizottság alakul, mely áll:

- a) egy védnőknőből és egy védnökéből;
- b) egy elnök, 2 nő-elnök, 3 férfi- és 3 nő-alelnökéből;
- c) három titkárból, egy férfi jegyző, és két nő-jegyzőből, egy iroda-igazgatóból;
- d) továbbá 45 nő és 45 férfi bizottsági tagból.

2. A kiállítási bizottság czíme és pecsétje: „Országos kisdednevelési kiállítás 1889”.

3. A rendező-bizottság főadata a kiállítás összes ügyeinek vezetése, az idevonatkozó intézkedések megállapítása és végrehajtása; nevezetesen: a kiállítási általános program, az időleges kiállítások programjának, a költségelőirányzatnak megállapítása, szerződések jogérvényes megkötése, sorsolás rendezése s általában minden a kiállítás ügyében való intézkedésnek előkészítése, megállapítása és végrehajtása.

4. E czélból a rendező-bizottság:

- a) orvosi,
- b) kisdednevelési,
- c) ipari,
- d) irodalmi,
- e) gazdasági bizottságokat alakít, mely legutóbbi az említett bizottságok elnökeiből, titkáraiból, a pénztárnokból s minden bizottság egy-egy választott tagjából áll. Az első négy bizottság tagjait a rendező-bizottság nevezi ki; a kinevezett tagok bizottságonként megalakulnak s tetszés szerint kiegészíthetik magukat.

5. Minden bizottság megállapítja működési programját és szabályzatát, mely, valamint a bizottságnak minden javaslata és határozata, csakis az általános rendező-bizottság jóváhagyása után lép életbe.

6. A rendező-bizottság havonként egy, a szükséghez képest azonban több ülést is tart. Minden ülésen az összes albizottságok és az iroda működéséről szóló jelentések s a beérkezett javaslatok, vagy indítványok lehetőleg az illető szakbizottság véleményének előzetes meghallgatása mellett előterjesztendők. A határozatok általános szótöbbséggel hozatnak; szavazatok egyenlősége esetén az ülést vezető elnök szava dönt.

7. Az ülésekről rendes jegyzőkönyvek vezetendők, melyek az elnök s két, e célra felkért bizottsági tag által hitelesítendők.

8. A rendező-bizottság által hozott határozatok végrehajtására s általában a kiállítási ügyek központi vezetésével kapcsolatos összes levelezések, nyilvántartási munkálatok, irodai és rendezési teendők véghezvitelére kiállítási iroda szerveztetik, mely az elnökség közvetlen felügyelete alapján s a rendező-bizottság által megválasztott iroda-igazgató vezetése alatt áll s mely működéseért a rendező-bizottságnak felelős.

9. A pénzügyi kezelést a rendező-bizottság állapítja meg s ellenőrzi.

10. A rendező-bizottság működéseért egyetemleges felelőséget vállal.

A kiállítás sikerének biztosítása végett az egyesületi tagok mintegy másfélezer forint erejéig kezesleveleket állítottak ki s ennek értelmében a nagybizottság a jótállókat, mint a bizottság tagjait, a fentebbi tervezet esetleges megváltoztatására felhatalmazta s egyelőre a következő tisztikart választotta meg:

Védnök: *Klotild főhercegnő Ő Fensége.* — Elnökök: *gróf Károlyi Sándorné, gróf Szápáry Géza, gróf Szápáry Gézáné.* — Alelnökök: *Dr. Bókai János, Schnierer Gyula, Szalay Imre, Bischitz Dávidné, Hampelné P. Polyxena, Sebestyén Gyuláné.* — Titkárok: *Dr. Faragó Gyula, Gelléri Mór, Péterffy Sándor.* Jegyzők: *Bródy Sándor, Melháné Szadk Lujza, Troján Mariska.*

Továbbá: *Zirzen Janka* pénztárnok, *Iovag Falk Zsigmond* ellenőr, *Hoffmann Jolán* irodaigazgató. Az irodalmi bizottság elnöke: *Hampelné P. Polyxena*. Kisdednevelési bizottság elnöke: *Zirzen Janka*. Ipari bizottság elnöke: *Dr. Schnierer Gyula*. Orvosi bizottság elnöke: *dr. Bókai János*.

A rendező bizottság a kiállítást kezdetben 1889. tavaszára tervezte, mivel azonban időközben *Hampel Józsefné* és *Szalay Imre* alelnökök szíves közbenjárása folytán *gróf Csáky Albin* vallás- és közoktatásügyi minister ur *Ő* excellentiája kegyes volt a kiállítás céljaira a kerepesi-úton levő volt Beleznay-kertet díjtalanul átengedni, a honnan azonban a technológiai iparmúzeum csak május havában költözött ki, a kiállítás megnyitása, a kiállítás védnöke, *Klotild cs. és kir. Ő Fensége* kegyes beleegyezésével, augusztus hó első napjaira határozatott.

Jelenben a kiállítás megnyitásakor, lehetetlen volna teljesen híven felsorolni a rendező-bizottság tagjainak s külső tagoknak buzgóságát s egyesek áldozatkészségét, a *Mária Dorothea-egyesületnek* folyó év október havában megjelenő évkönyve ezt ugyis teljesíti, valamint a rendező-bizottságban történt személyváltozásokat is felemlíti. Ez alkalommal csak azt akarjuk megemlíteni, hogy a berendezés tervezetének fáradságos munkáját *Nendtrich Gusztáv* főmérnök teljesítette s a kiállítás helyiségében folyó évi június hó elejétől fogva állandóan nyitva volt az iroda, mely *Hoffmann Jolán* iroda-igazgató vezetése, *Fejér Teréz* e célra állandóan alkalmazott tanítónő s számos buzgó bizottsági tag közreműködésével tevékenyen működött.

Az országos kisdednevelési kiállítás megnyitására (alig egy pár külföldi tárgy kivételével) 140 kiállító több mint 10,000 tárgyat küldött, melyek által a mult évben készült tervezetnek csaknem minden pontja megvalósíttatott, sőt igen fontos kiegészítést

is nyert az által, hogy főkép *Xantus* János muzeumi ör példája folytán igen számos és érdekes etnographiai tárgy küldetvén be a kisdedek különféle öltözetéről, stb., a rendező-bizottságnak módjában állott külön *etnographiai csoportot* létesíteni s mutatni be.

A tervezetnek megfelelőleg a kiállítással kapcsolatban külön a kiállítás helyiségében s a napilapokban közzéteendő időben *szakszerű felolvasások* is fognak tartatni s a bizottság e czélból számos kitűnőség közreműködését nyerte meg, valamint *dr. Kármán* Mór ígéretét, hogy egy kis, kiváló szakférfiakból álló bizottság közreműködésével az ez alkalommal beküldött magyar gyermek-képeskönyveket megbírálják. Az „Anyák könyvtára“-nak első füzete a kiállítás megnyitásakor adatott ki; ez a rendező-bizottság felkérése folytán *dr. Bókai* János alelnöknek és a *Stefánia* gyermek-kórház igazgató főorvosának munkája, melyben igen világos, félre nem magyarázható szöveggel pontokba foglalva utasítások adatnak az anyáknak, hogyan kell az újszülött csecsemőket ápolni. A rendező-bizottság kérésére a vallás- és közoktatásügyi minster ur kegyes volt elrendelni, hogy e közhasznú s nagyfontosságú dolgozat a m. kir. egyetemi nyomdában mérsékelt áron 10,000 példányban nyomassék ki s osztassék szét, hogy így annak terjesztése a nagy közönség között minél könnyebben eszközölhető legyen.

Kiállításunk látogatóinak figyelmébe s pártfogásába ajánljuk egyuttal a kiállítást rendező *Mária Dorothea-egyesület* is, a melyről röviden a következőket kell felemlitenünk:

A *Mária Dorothea-egyesület* 1885-ben alakult József főherczeg ö fenségének leánya, *Mária Dorothea* védnöksége alatt. Az egyesület az összes magyarországi tanítással és neveléssel foglalkozó nők (tanítónők, gyermekkertésznők, nyelv-

és zongoramesternők, nevelőnők stb.) anyagi és szellemi érdekeinek előmozdítását és ezzel kapcsolatban a magyar nemzeti nőnevelés reformját tűzte ki feladatul.

Az egyesület eddigi működése öröndetes eredményeket mutathat fel. A tagok száma a 600-at meghaladja s alaptőkéje alig négy év alatt 45.000 frtra emelkedett, mely összegnek fele része mintegy 30.000 adakozótól, főkép serdülő leánykák gyűjtéséből származik.

Az egyesület a tanítónők anyagi érdekének előmozdítása végett:

a) egy Budapest főváros által e czelra felajánlott 1.000 □-ölet meghaladó telken (melynek értéke a fentemlített alaptőke összegében nem foglaltatik benn) Pucher szép terve alapján „Tanítónők otthona” czímen házat építtetett, hogy itt a vidékről jövő vagy Budapesten lakó családtalan tanítónők olosó áron szállást kapjanak és munkaképtelenné vált szegény tanítónők éltök utolsó napjait kellemesen tölthessék;

b) több fürdőhelyen, legelőször Sárosmegyében, Czemétén (Eperjes mellett) fürdőházat építtet tagjai számára és egyuttal e fürdőkön kedvezményeket eszközöl ki számukra;

c) előmunkálatokat tesz az egyesület, hogy tanítónő tagjai számára külön kölcsönző- és segélypénztár létesüljön; a „tanítónők otthoná”-ban a tanítással és neveléssel foglalkozó nők számára helyközvetítő irodát állit fel.

A magyar nemzeti nőnevelés reformja érdekében az egyesület eddig a következő lépéseket tette:

a) tanítónői szakosztálya által összeállittatja a legnagyobb gonddal a serdülő leányok számára alkalmas szépirodalmi és ismeretterjesztő művek jegyzékét, hogy azt útmutató paedagogiai jegyzetek kísérelében közhasználatra bocsássa;

b) rendezi a kisednevelési kiállitást;

c) lépéseket tesz egy, a nők összes ügyeire, s különösen a nőnevelésre vonatkozó nagy szakkönyvtár gyűjtéséhez, melyben a hazai és külföldi összes, e tárgyra vonatkozó művek, lehetőleg még a rőpiratok és egyesületi értesítők is feltalálhatók legyenek;

d) még a jelen évben megindit Méhner Vilmos kiadásában „Mária Dorothea-egyesület könyvtára” czím alatt egy füzetes vállalatot, mely főkép serdülő leányok számára alkalmas olvasmányokat tartalmaz;

e) erkölcsileg és szellemileg segíyezi a budapesti Andrásy-uti tanítónőképző intézet által kiadott „Nemzeti Nőnevelés” czímű egyesületi hivatalos közlönyt, mely havonként 3 íven jelenik meg s ára egész évre csak 2 frt.

A Mária Dorothea-egyesület a tanítónőknő és nevelőnőknő kívül bárkit felvesz tagjai közé, nőket és férfiakat. Jelenleg a tisztí kar és választmány többségét nem is tanítással és neveléssel foglalkozó nők teszik. A tagsági díj 3 évi kötelezettséggel évenként 2, azaz két forint; alapító-tagok legalább 50 forintot tartoznak fizetni. Az egyesület ügyeiről, valamint a kised-nevelési kiállításról bárminemű részben felvilágosítás szerezhető a Zirzen Janka vezetése alatt álló budapesti állami tanítónő-képző intézetben (VI. ker. Andrássy-út 65.), mely intézetben lakó tanítónő végzették a kiállítás ügyeinek technikai elintézését is mindaddig, míg a kiállítási iroda meg nem nyittatott.

Az egyesület védnöke *Mária Dorothea* főherczegnő. Elnök: *báró Nyáry* Adolfné Ó Excellentiája. Alelnökök: Bischitz Dávidné, Herich Károlyné, Tóth József. Titkár: Bartionek Géza. Jegyzők: Nemescsaky Irma, Berta Ilona. Pénztárnok: Zirzen Janka. Ellenőr: Sretvizer Lajosné.

A tanítónőknő otthona, melyen a védnöknő által ajánlott felirat áll: »*Tanítónőinek emelte közadakozás útján a magyar nemzet*«, folyó évi október hó közepén nyittatik meg Mária Dorothea Ó Fensége által egy és ugyanazon napon a kisednevelési kiállítás bezárásával.

Egyesületünk s a rendező-bizottság megtett minden tőle telhetőt, hogy kiállításunk érdekes és tanulságos legyen. Vajha sikere is lenne s fáradozásunkat megkoronázhatná az öntudat, hogy a magyar faj erősbödését, a magyar anyák legszentebb munkájának öntudatossá fejlődését nekünk is sikerült előmozditanunk.

Budapest, 1889. augusztus hó elején.

Kiállítási szabályzatok.

Hogy a kiállítás szervezéséről és a rendezők előtt a kiállítás létesítése által megközelíteni vélt czélokról általános és mégis teljesebb képet nyújthassunk, a következőkben a kiállítás fontosabb szabályzatait szükséges közölnünk:

I. Általános szabályzat.

1. §. A Mária Dorothea-egyesület általános kiállítási bizottsága 1889-ben országos jellegű s a tanköteles kort el nem ért kisdedek összes szükségleteire kiterjedő kisdednevelési kiállítást rendez oly czélból, hogy a nagyközönségnek és különösen az anyáknak az okszerű kisd. dnevelés eszközeit lehetőleg szemléltethetőleg bemutassa s továbbá, hogy a kiállítással kapcsolatban az itt szerzett tapasztalatokat szakértők előadásai és nyomtatványok által megerősítve és minél tágabb körben elterjeszsze.

A kiállítás tiszta jövedelme a Mária Dorothea-egyesület javára fordítandó.

A kiállítás helyiségeül a m. kir. technologiai iparmuzeum kerepesi-út 9. sz. a. lévő régi helyiségei vannak kiszemelve.

2. §. A kiállítás 1889. *augusztus hó elején nyílik* meg s ugyanez év október hó végeig tart.

3. §. Kiállithatók mindazon tárgyak, melyek az alábbi csoport beosztásában föl vannak sorolva.

4. §. A kiállítás csoportbeosztása a következő:

I. Az egészséges kisd. ápolása. Ide tartoznak: A csecsemő és kisd. táplálása. A mesterséges táplálásnál

használt tápszerek és tejkezelés. Különféle szoptató-üvegek, szopási készülékek, csecsemő és kisdéd-öltözékek, bölcsők, ágyak, öltöztető-asztalok, székek, tolókoksik, fürdő-készülékek, mérlegek. A kisdéd czélszerű fekvését s karonhordozását föltüntető rajzok és minták. Ugyanitt mutatandók be a tejhamisítások és az ezeket megvilágító eszközök, mérges czukorkák és mérges játék-szerek.

II. Az egészséges kisdéd értelmi nevelése. A hallás, látás s általában az érzékszervek fejlesztésére szolgáló eszközök. Gyermekekjátékok, bábúk, hintalovak, összerakó játékok, karácsonyfára tehető ajándékok, képes könyvek, Fröbel-féle eszközök. Minta-gyermekek kertek tervrajzai, foglalkoztató szereik. Kisdéddek kézimunkái.

III. A gyermek-betegségek. Egyes gyermek-betegségeket föltüntető rajzok, táblázatok, esetleg főszminták. Fertőtelenítő szerek és eszközök. Borjúoltóintézetekre vonatkozó adatok. Kisdéd-melegítő készülékek. Testegyeneseítő-eszközök. Gyermekekórházakra vonatkozó adatok. Gyermekekhalandóságot mutató táblák.

IV. A társadalom működése a kisdéddekért. Kisdéddek javára állított közintézetek: bölcsődék, lelenczházak, gyermek-menedék helyek, árvaházak stb. tervei és mintái, az egyes intézetek berendezése, bútorzata, nevelési segédszerei. Gyermekekparkok tervrajzai. A gyermek érdekében történt humanisztikus törekvések történeti és statisztikai adatai. Egyesületi évkönyvek. A magyar irodalom kisdéddekre vonatkozó termékei.

V. A kisdédnevelés a multban és a külföldön. A kisdéd ápolása a multban, ide vonatkozó mindenféle irodalmi művek, képek és játékszerek kiállítása. Etnographiai gyűjtemények kisdéddek játékaikról, öltözeteiről a külföldi nemzeteknél, különösen vad és félművelt népeknél.

5. §. A kiállítási bizottság ezenkívül időleges kiállításokat is rendezhet a kiállítás keretében, melyre nézve a tüzetes program megállapítását és közhirre tételét fentartja magának.

6. §. A csoportos kiállítások keretébe tartozik a következő gyűjtemények fölvétele:

a) Mintagyermekszobák.

b) Kisdedeket ábrázoló fényképek, olajfestmények és szobrok gyűjteménye.

c) Társasjátékok gyakorlati bemutatása.

7. §. Hogy a felsorolt csoportokon kívül eső tárgyak kiállítása mennyiben engedhető meg, azt esetről esetre a kiállítási bizottság állapítja meg.

Titkos és általában orvoslásra szolgáló gyógyszerek a kiállításból ki vannak zárva.

8. §. Mivel a kiállításnak a szemlélet útján való hatás és az ismeretek terjesztése által való oktatás a főcélja, minden csoportban külföldi kiállítók is elfogadtatnak; azonban a kiállítás keretébe eső szükségleti, fogyasztási és egyéb oly iparcikkek, melyeket a hazai termelés is előállítani képes, megkülönböztethető módon fognak pártolás végett a közönség figyelmébe ajánlatni.

9. §. Bejelentések „az országos kisdednevelési kiállítás irodájához“ (Budapest, VI. ker., Andrásy-út 65. sz.) legkésőbb az 1889-ik év *május végeig* beküldendőek. Később érkező és netán még elfogadhatónak talált bejelentések fölött a rendelkezésre álló helyhez képest az országos bizottság határoz.

10. §. A bejelentők a megtörtént bejelentésről szóló és folyó számmal ellátott igazolványt kapnak.

11. §. A bejelentett tárgyak be- és visszaszállításáról a kiállítók tartoznak gondoskodni. A kiállítási bizottság által a közlekedési vállalatoknál kieszközlendő szállítási kedvezmények külön fognak kihirdettetni.

12. §. A tárgyak 1889. év *junius 15-től július 15-ig* a kiállítás területére beszállítandók. Kivételnek csakis az időleges kiállításokba eső tárgyakra nézve van helye, mire nézve a beszállítási határidő a kiállítási bizottság által fog a kiállítók tudomására hozatni.

13. §. A térdíj az igénybe vett négyszögméter után a következőképen állapittatik meg:

Alapterület szabadon álló tárgyak számára 5 frt; alapterület a falak mentében 4 frt; falterület 3 frt. Nagyterjedelmű s kevés értékű tárgyaknál a kiállítási bizottságnak jogában áll a térdíj leszállítását engedélyezni. A térdíj fele a bejelentés elfogadása után, másik fele a tárgyak beküldésekor fizetendő. Nyilvános tanintézetek és kórházak kiállítása térdíjmentes.

14. §. A kiállítási tárgyak számára szükséges asztalokat s állványokat a rendező bizottság szerzi be; a bizottság által esetleg adott üvegszekrények kölcsöndíja később fog megállapítani. A kiállítók által beállított üvegszekrényekért a szabályszerű térdíj fizetendő.

15. §. A kiállított tárgyak elhelyezése és rendezése a kiállítási bizottság utasítása szerint történik.

16. §. A tűzkár elleni biztosítást a kiállítási bizottság a kiállítók terhére eszközli.

17. §. A kiállított tárgyak fölött való felügyeletről a kiállítási bizottság gondoskodik; azonban netaláni károokra nézve nem vállal felelősséget.

18. §. A felügyelő személyzet közvetíti a tárgyak netaláni eladását, mely esetben a kiállítási bizottságnak tíz százalék közvetítési jutalék fizetendő.

Részletesebb leírások, árjegyzékek, stb. díjtalan kiosztását a felügyelő személyzet az iroda utasításához képest ingyen elvállalja.

19. §. Ugy a felügyelet gyakorlására, mint a tisztogatás és eladás teljesítésére nézve joga van a kiállítónak külön megbízottat is alkalmazni.

20. §. Kiállítási tárgyak eltávolításának és eladott tárgyak azonnali elvitelének csakis a kiállítási bizottság általános vagy különös engedélye alapján van helye.

21. §. A kiállítók s ezek állandó képviselői, vagy megbízottjai az egész kiállítás tartamára szóló, vagy időleges szabad belépti jegyet nyernek.

22. §. A kiállítók kötelesek a kiállítás berekesztése után 14 napon belül a kiállítási irodával leszámolni és azután tárgyaikat eltávolítani. Azok a tárgyak, melyek ez idő alatt el

nem szállíttatnak, a kiállítás céljai javára a kiállítási bizottság által értékesíthetők.

23. § A kiállítók a kibocsájtandó külön jury-szabályzat értelmében kitüntetésekben részesülnek. A kitüntetések fokozatai a következők:

1. Diszoklevél, mint elsőrendű kitüntetés.
2. Aranyoklevél, mint másodrendű kitüntetés.
3. E ismerő okmány, mint harmadrendű kitüntetés.

A közreműködők dicsérő-oklevéllel tüntethetők ki.

24. §. Minden kiállító magára és képviselőire nézve e szabályzatot s a kiállítási bizottság egyéb határozatait kötelezőknek ismeri el.

25. §. Minden kiállítási tárgyhoz rövidre foglalt s lehetőleg nagy betűkkel írt vagy nyomtatott leírás melléklendő magyar nyelven mindenestre, de eshetőleg tetszés szerint más nyelven is s a mennyiben szükséges, történeti és statisztikai adatokkal (például az egyes gyártmányok elterjedésétől és használatáról). Oly tárgyaknál, a melyek erre alkalmasak, képek vagy minták által is lehet azok használati módját világossá s a látogatók előtt érthetővé tenni.

II. Birálati szabályzat.

1. A kisednevelési országos kiállítás biráló bizottsága olyképpen alakul, hogy az általános szabályzatban felsorolt öt csoport tárgyainak elbirálására a megfelelő bizottságok külön-külön szak-juryt választanak.

2. Az ily módon megejtett választást a kiállítás nagy-bizottsága jóváhagyja, esetleg kiegészíti.

3. Minden csoport-jury az iroda által történt összehívása után megalakul, kebeléből elnököt, 2 helyettes elnököt, 2 jegyzőt, egy vagy két előadót választ. Minden csoportnak szabadságában áll a birálat teljesítése céljából albizottságokra oszolni; de az albizottság a kitüntetésekre nézve csak javaslatot tehetnek, a kitüntetések megítélése és megokolása csak teljes csoportülésem történhetik.

4. Az egyes csoportok bírálati eljárásukhoz szakértőket is bevonhatnak, de ezek szavazattal nem bírnak.

5. A csoportok bírálati eljárásáról hiteles jegyzőkönyv terjesztendő a jury-tanács elé, mely az összes csoportok elnökeiből, alelnökeiből, jegyzőiből és előadóiból áll. A jury-tanács maga választja elnökét, jegyzőjét és előadóját.

6. A jury-tanács revideálja a csoportok munkálatait s ezeket összefoglalva, a kiállítóknak kihirdeti.

7. Oly kiállítók, kik a kitüntetés fokával megelégedve nincsenek, vagy a kik beigazolják, hogy tárgyaik elbírálásánál valamely fontos körülmény figyelmen kívül hagyatott, a bírálatok kihirdetésétől számított 8 nap alatt megokolt írásbeli felszólamlással élhetnek.

8. Ezek fölött a jury-tanács dönt végérvényesen s a pótítéletet alkalmas módon szintén kihirdeti.

9. A kitüntetési fokozatok a következők:

a) *díszoklevél*, mint elsőrendű kitüntetés,

b) *arany oklevél*, mint másodrendű kitüntetés,

c) *elismerő okmány*, mind harmadrendű kitüntetés.

10. A közreműködők dicsérő-oklevéllel tüntethetők ki.

11. Mintán az egyes okmányok nemeiben is vannak fokozatok és pedig a bírálat megokolásában használt jelzők csoportosítása által, a bírálat megokolása nemcsak a bírálat kihirdetésekor, hanem a kitüntetést igazoló okmányokban is közlendő. — A bírálat megokolásánál használt jelzőket minden csoport maga állapítja meg s ezek megállapítása körül a főfigyelem arra fordítandó, hogy azokból a közönség az illető tárgyak gyakorlati jelentősége és használhatósága felől kellőképp tájékozva legyen.

12. Ha a kiállítók a kitüntetés minőségét nyomatványaiokon vagy hirdetéseiken s így a kiállítás tartama alatt is közzéteszik, kötelesek a kitüntetést jelző fokozat mellett a bírálat megokolását is közölni.

Előszó a tárgymutatóhoz.

A tárgymutató beosztásánál nem volt szükséges a nagy és rendszeres kiállításokban szokásos osztályszervezetet elfogadni s a csoportokat részletezni. Nem volt erre szükség azért, mert az egyes csoportok nem ölelnek föl annyi kiállítót, hogy ezeknek alosztályok szerint való széttagolása helyes lett volna, de azért sem, mert az egyes alosztályokba (pl. az I. csoportban bútór-ipar, a II. csoportban magán-óvodák, a III. csoportban műszerek, stb.) csak kevesebb számú kiállító jutott és nem sokkal több lett volna a kiállító, mint az alosztályok száma.

A rendező bizottság nem arra helyezte a főszűlyt, hogy minél több kiállító legyen, hanem hogy minden oly termelési ág és instructív tárgy, melynek bemutatásától a szemlélőkre tanuság háromolhat, tényleg be legyen mutatva.

És mivel a kiállításnak főczélja, sőt hivatása, hogy szemlélet utján s a bemutatott tárgyak közvetlen hatása által előmozditsa a kisednevelés okszerűbb fejlesztését, a főszűlyt *a bemutatott tárgyak megfelelő magyarázatára kellett helyezni* s ezt a katalógus nem tévesztette szem elől, a mennyiben minden kiállítási tárgynál, főleg azoknál, melyek a nagyközönség előtt még nem eléggé ismeretesek, tűzetes magyarázatokkal, sőt utbaigazitással szolgál. (Megjegyzendő, hogy több tárgynak részletes felosztása már magában is elegendő s feleslegessé teszi a tűzetesebb komment-

tálást.) E tüzetesebb magyarázatok — a reklám kikerülésével — azt is czélozzák, hogy a kiállítás látogatói a tárgymutatót *otthon* is haszonnal forgathassák és visszaidézve elméjükbe a kiállításon látottakat és tapasztaltakat, ezen kívül is megtalálják azokat az instrukciókat és utbaigazításokat, melyeknek a gyakorlati életben jelentékeny hasznát vehetik.

Ha mindamellett nem sikerült a kiállítás minden érdekes és figyelemre méltó tárgyához a tüzetes magyarázatokat megszerezni, ennek nem a bizottság, nem a szerkesztő, hanem kizárólag egyes kiállítók az okai, kik — mint minden kiállításnál — úgy ennél is nem vették figyelembe a hozzájuk a tárgymutató teljessége érdekében intézett ismételt felszólításokat, a minek az lett a következménye, hogy több kiállítónak csak neve és kiállítási tárgyai lettek felsorolva, minden magyarázat és anyagismertetés nélkül.

A kiállításnak különben egyik fő jellemző vonása az, hogy *nem a kiállítók sokaságával imponál, hanem a kiállítási tárgyak minőségével*, a mennyiben a rendezőbizottság a bejelentéseknél *mutatkozott hézagokat* személyes utánjárás és bizottsági felszólítások által *igyekezett pótolni* és pedig szép sikerrel.

A kiállítók a csoportokban a jelentkezés sorrendje szerint vannak felsorolva, a mint ez a számokból is kitetszik. A tulajdonképeni tárgymutató előtt azonban *a kiállítók általános névsora* található, ugyancsak a bejelentések sorrendje szerint történt stámozással és annak megjelölésével: melyik csoportba azrtozik az illető kiállító.

A könnyebb áttekintés kedvéért pedig a tárgymutató végén *betűsoros névmutatóban* vannak a kiállítók felsorolva, annak megjelölésével: melyik csoportba tartoznak s melyik lapon találhatók kiállítási tárgyaik ismertetve.

Ha tehát a látogató valamely kiállítási tárgyon

feltüntetett szám után keresné az illető tárgy ismeretetését, akármelyik névsorból megtalálja az illető csoportot, melyben annak kiállítója föl van sorolva, sőt a betűsoros névjegyzék még a katalógus lapszámát is mutatja, melyen az illető kiállító föltalálható.

A *kiállítók statisztikáját* a következő adatok tüntetik föl:

Augusztus 1-jéig be volt jelentve összesen **142** kiállító.

Ezekből az általános kiállítási szabályzat szerint beosztott:

Az I. ipari csoportba:

(48 kiállító.)

Ezekben képviselve vannak a következő iparágak:

Agyag-ipar	2	kiállító által.
Aranyműves-ipar	1	»
Asztalos-ipar	1	»
Ágynemű-ipar	2	»
Bádogos-ipar	1	»
Bútor-ipar	2	»
Csemege-ipar	1	»
Fehérnemű-gyártás	1	»
Fém-ipar (mérleggyártás)	2	»
Fényképészet és festés	3	»
Gyermekjáték-ipar	7	»
Hangszer-ipar	1	»
Hajlitott fabútor-ipar	2	»
Háztartási ipar	1	»
Kosárfonás	1	»
Női kézimunka	2	»
Nyers fa-ipar	1	»
Papirdíszmű-ipar	1	»
Ruházati ipar	3	»
Tápszerkészítő ipar	2	»

Tejgazdaság	1	kiállító által.
Textil-ipar	1	» »
Torna-ipar	1	» »
Üveg-ipar	3	» »
Vasbútor-ipar	1	» »

A II. oktatásügyi csoportba:

(26 kiállító.)

Ezek között képviselve van:

Az országos kisdedovó-egyesület	1	kiállító által.
Központi Fröbel-nőegylet	1	» »
Jótevény nőegylet	1	» »
Fröbel-gyermekkert	1	» »
Közművelődési egylet	1	» »
Óvóképző-intézet	1	» »
Hülyék intézete	1	» »
Magánkiállító	1	» »
Elemi és polgári iskola	2	» »
Magánóvoda	5	» »
Állami és más nyilvános óvoda	11	» »

A III. orvosi csoportba:

(28 kiállító.)

Ezek között képviselve van:

Gyógyfűkereskedő	1	kiállító által.
Tejtermelő intézet	1	» »
Tejsterilizáló intézet	1	» »
Gyógyszerész	1	» »
Vegyeszeti intézet (fővárosi)	1	» »
Statisztikai hivatal (országos)	1	» »
Belégzési intézet	1	» »
Svéd torna-intézet	1	» »
Fogorvos	1	» »
Szemorvos	1	» »
Szakirodalom	3	» »
Testgyejesítő intézet	4	» »

Gyermekkórház és szül. kóroda	2	kiállító által.
Oltó- és himlőtermelő intézet	4	» »
Műszerész és sebészeti-eszköz gyáros	5	» »

A IV. irodalmi csoportba:

(18 kiállító.)

Ezek között képviselve van:

Statisztikai hivatal (fővárosi)	1	kiállító által.
Tanító-szerző	3	» »
Orvos-szerző	4	» »
Könyvkereskedő és kiadóhivatal	10	» »

Az V. ethnographiai csoportba:

(17 kiállító.)

Ezek között képviselve van:

Óvoda (E. M. K. E.)	1	kiállító által.
Muzeum (nemzeti)	1	» »
Tanfelügyelő	1	» »
Tanítónő	2	» »
A textilipar körébe eső	2	» »
Magános kiállító	10	» »

Összesen: **142 kiállító**, ezek között **8** külföldi és **40** vidéki.

Nem eshetik szigorú beszámítás alá, hogy egy és ugyanazon természetű tárgyak (például irodalmi termékek) különböző csoportokban fordulnak elő; a játékszerek is a legtöbb kiállító által mint iparcikkek jelentettek be, de oly játékszer is küldetett be, melynek kizárólag ethnographiai érdeke van s így ebbe a csoportba kellett sorozni.

A mi végül a tárgyaknak *csoportonkint való együttes elhelyezését* illeti, ez sem volt szigorúan keresztülvihető, mert egy adott helyhez, létező és külön-

böző minőségű szekrényekhez kellett alkalmazkodni. A kiállítás nem nagy területe azonban megfogja könnyíteni a szemlélőnek az összehasonlítást és a tárgyak megfelelő csoportosítását.

És ezek után nyugodt lélekkel adjuk át a katalógus használatát a nagyközönségnek, abban a tudatban, hogy e tárgymutató nemcsak hű tükre, hanem kiegészítő része, magyarázója a kiállításnak s mindazokra nézve, kik e szakszerűen rendezett és hazánkban hézagot pótló kiállítás iránt nemcsak futólag érdeklődnek, jelen füzet eleven emléktárgyat képezhet.

Budapest, 1889. szeptember hó 1-jén.

A kiállítók névsora.

— A bejelentések beérkezése szerint. —

Folyó- szám		Csoport- szám
1.	Ungvári agyagipar-gyár Ungvár	I.
2.	Szalády Antal pótkávé-gyáros .. . Budapest	I.
3.	Schöberl Róbert székgyáros „	I.
4.	Flórencz József mérleggyáros „	I.
6.	Starha Manó szövész Késmárk	I.
7.	Feiwel Lipót vasbútorgyáros .. . Budapest	I.
8.	Záhora József gyermekjátéktanműhely igazgató Pjerg	I.
9.	Sziklay F. és fia tanszer keresk. . . Budapest	I.
10.	Görög István üveggyáros „	I.
11.	Swoboda Károly székgyáros „	I.
12.	Klement János kosárfonó „	I.
13.	Fürth L. kézimunkakereskedő „	I.
14.	Giacomelli F. gyermektápszerkereskedő Bécs	III.
15.	Szt. gotthárdi óvoda Szt.-Gotthárd	II.
16.	A magyar gazdasszonyok országos egyesülete Budapest	II.
17.	Frim Jakab, hülyék intézeti igaz- gató, Budapest „	II.
18.	„Erzsébet“ kisdedóvó-egyesület .. . Máramaros-Sziget	II.
19.	Gyermekkertésznő képezde és gyer- mekkert Brassó	II.
20.	Babay Kamilla, m. óvoda-tulajd. . . Veszprém	II.
21.	Jóteköny nőegylet N.-Becserek	II.
23.	Fröbel-gyermekkert Érsekújvár	II.
24.	Holicsi óvoda Holics	II.
25.	Fuszl Mária óvónő Tarnok	II.

Folyó-
számCsoport-
szám

26. Nyitra-ujlaki áll. óvoda	Nyitra-Ujlak	II.
27. Szobotisti óvoda	Szobotist	II.
28. Galgóczi óvoda	Galgócz	II.
29. Miavai áll. óvoda	Miava	II.
30. Sasvári áll. óvoda	Sasvár	II.
31. Nyitra-zsámbokréti áll. óvoda .. .	Ny.-Zsámbokrét	II.
32. Szakolczai áll. óvoda	Szakolcza	II.
33. Segesvári óvoda	Segesvár	II.
34. Garai Samu sebészeti mű- és kötszer- gyáros	Budapest	III.
35. Dr. Pécsi Dani tehénhimlő termelő- intézet tulajdonosa	Turkeve	III.
36. Hay Móricz tehénhimlő-oltó intézet tulajdonosa	Bécs	III.
37. Neruda Nándor droguista	Budapest	III.
38. Budapesti „Stefánia” szegény gyerm. kórház	„	III.
39. Neumann H. sebészeti műszer-készítő. „	„	III.
40. Dollinger Bertalan orvosi műszer- gyáros	„	III.
41. Hugó Móricz néptanító	Hermagor	IV.
42. Wodianer F. és fiai könyvkereskedő	Budapest	IV.
43. Dr. Faragó Gyula orvos	„	III.
44. Dr. Fuchs Dávid orvos	„	III.
45. Eggenberger könyvkereskedő	„	IV.
46. Gyarmathy Zsigáné	Bánffy-Hunyad	V.
47. Odor Emilia tanítónő	Budapest	V.
48. Bogdán N. ügyvéd	Károlyváros	V.
49. Horváth László, Kis-Küküllő megyei tanfelügyelő	Segesvár	V.
50. Hoffmann Amélie a szabadkai képezde igazgatónője	Szabadka	V.
52. Bartóky Lászlóné háziipar isk. igazg. Békés-Csaba		V.
53. Calderoni és társa látszerészek .. .	Budapest	III.
55. Grimm Gusztáv könyvkereskedő .. .	„	IV.

56. Schottola Ernő műszerész Budapest	III.
57. Fischer Péter és társa műszerész „	III.
59. Wallfish Heléna iparos- és keres- kedő Bécs	I.
60. Magyarországi közp. Fröbel-nőegylet Budapest	II.
61. Légrády testvérek könyvkereskedők „	IV.
63. Fischer Győző gyógyintézet-tulaj- donos „	III.
65. „Nemzeti Múzeum“ Xantus János muzeumi őr „	V.
67. Dréher Antal nagybirtokos Vaál	I.
68. Mai és társa fényképész Budapest	I.
69. Singer és Wolfner könyvkereskedő „	IV.
70. Révai testvérek „	IV.
71. Schönhut W. faipar isk. vezető N.-Szeben	I.
72. Burchard Gusztáv tejsterilizáló Budapest	III.
73. Hátsek Ignác orsz. m. kir. statiszt. hivatalnok „	III.
74. Dr. Pilitz Ignác orvos „	III.
75. Steinschneider Jak. ágynemű-gyáros „	I.
76. Kiss Berta kisedővő Szirák	II.
77. Osztrák-magy. „Fairbanks“-társaság Budapest	I.
78. Dr. Zoltán A. orvos Kétegyháza	III.
79. Dr. Glass Izor Budapest	III.
80. Központi tejcsarnok-szövetkezet „	III.
81. Ifj. Nágel Ottó könyvkereskedő „	IV.
82. Mihályi Ferencz fehérnemű és tricót- árú kereskedő „	I.
83. Thonet testvérek bútorgyáros „	I.
84. Boros S. bádigos és ércnyomó „	I.
85. Buchwald Sándor vasbútorgyáros „	I.
86. Drózsa és társa „	I.
87. Maugsch J. gyermekjáték-gyáros .. Bártfa	I.
88. Budapest főváros Budapest	III.
89. Csernyi Gyuláné ipartanítóné Győrök	II.

szóló-
számCsoport-
szám

90. Stein János könyvkereskedő	Kolozsvár	IV.
91. Brunner Ker. játékszer-gyáros	Budapest	I.
92. Felvidéki magyar közm. egyesület	Nyitra	II.
93. Késmárky és Illés játékszer-keresk.	Budapest	I.
94. Török József gyógyszerész	"	III.
95. Dr. Kézmárszky Tivadar orvos	"	III.
96. Dósa testvérek bútorgyárosok	"	I.
97. Zellerin Mátyás bádogggyáros	"	I.
98. Bing Ignác gyermekjáték-gyáros ..	Nürnberg	I.
99. Dr. Lindner Sámuel orvos	Budapest	IV.
100. Szabó Károly kir. tanfelügyelő	Sopron	V.
101. Fővárosi vegyészeti hivatal	Budapest	III.
102. Magvassy Mihály tornatanár	Győr	II.
103. Epstein Vilmos fakereskedő	Sümegeh	I.
104. Huzella M. kereskedő	Budapest	I.
105. Dr. Batizfalvy S. gyógyintézeti igazg.		
tulajdonos és tanár	"	III.
106. Orsz. kisdedóvó egyesület	"	II.
107. Stephan Nándor aranyműves	"	I.
108. Sárkány Pál keresk.	"	I.
109. Seligmann Pál keresk.	"	I.
110. Tatay Karolin tanítónő	"	IV.
111. Franklin-társulat könyvnyomda	"	IV.
112. Dr. Pápay Károly orvos	"	V.
113. Rakovszky Ferencz földbirtokos	Nyitra	V.
114. Seltenreich Emma, polg. tanítónő ..	Miskolcz	IV.
115. Löwy József és fia, könyvkereskedő ..	"	IV.
116. Hopp Ferencz kereskedő	Budapest	V.
117. Dr. Dollinger Gyula testegyen.	"	III.
118. Kisdedóvó intézet	Rohonczon	II.
119. Dr. Kammerer Ernő, orsz. képviselő	Budapesten	V.
120. Kisdedóvó intézet	Szegeden.	II.
121. Stölzle C. fiai	Budapesten	I.
121b. Dr. Grosz Albert szemorvos	Nagyvárad	III.
122. Hüttl Tivadar, porcellán-gyáros	Budapest	I.

123. Dr. Dirner Gusztáv orvos	Budapest	II.
124. Kereskedelmi muzeum	"	I.
125. Moretti R. Lajos festő	"	I.
126. Steinberger Ármin hangszer-gyáros ..	"	I.
127. Szászvárosi V. Jenő nevelő	"	II.
128. Laufer Vilmos könyvkiadó	"	IV.
129. Dr. Engel Gábor, egyet. m. tanár ..	Kolozsvár	V.
130. Zahn I. G. örökösei üveg-gyárosok ..	Budapest	I.
131. Stern Miksáné mérnökné	"	V.
132. Hollósy Mária m. kir. postamesterné	Pozsony-Keresztur	V.
133. Rohn Nándorné isk. igazgatóné	Segesvár	I.
134. Halász Sarolta kisdédóvónő	Budapest	II.
135. Dr. Abonyi József fogorvos	"	III.
136. Freimuth Ernst író	Stuttgart	IV.
137. Heidrich Lászlóné magányzó	Budapest	I.
138. Ádám és Éberling fehérnemű-gyáros ..	"	I.
139. Koller Károly fényképész	"	I.
140. Reinitz A. kalapgyáros	"	I.
141. Sáfáry József magánzó	Eszék	V.
142. Schelhorn Péter játékgyáros	Ujpest	I.

I. CSOPORT.

Az egészséges kisded ápolása.

Ide tartoznak: A csecsemő és kisded táplálása. A mesterséges táplálásnál használt tápszerek és tejkezelés. Különféle szoptató-üvegek, szopási készülékek, csecsemő és kisded öltözékek, böcsők, ágyak, öltöztető-asztalok, székek, tolókocsik, fürdő-készülékek, mérlegek, gyermekjátékok s általában a kisdedek ápolására, ruházására és fejlesztésére vonatkozó ipar.

1. szám. Ungvári agyag-ipar gyár, Petrides Illés és társa, Ungvárt.

A mult évben az ungvári agyagipar-szakiskolát e czég átvette és azt gyárrá alakította, mely keletkezése óta folyton nagyobb és kiterjedtebb lendületnek indult és ma már gépekkel berendezve és nagyobb szabású épületekkel bővitve, körülbelől 100 munkást foglalkoztat; fő előállítási cikkek: majolikakályhák, építési díszitmények, majolikák, használati edények, vázák és mint speczialitás: művésziesen mintázott és izlésesen kidolgozott terracotta-szobrok, alakok olajba festve.

Kiállít: Szobrocskákat (török, odaliszk, nubiai iskolás-gyermek), jardinière, halászfü- és narancs-árúst, vésett ellátott korsó, gyermekalakok, gyermek-szobrocskák, két kis relief-fej. A tárgyak *eladók*, az árak ki vannak függesztve.

2. szám. Szalády Antal pótkávégyáros Budapest, Andrásy-út 86. sz.

Kiállít: „Hungária-kávé“-t 1, $\frac{1}{2}$ és $\frac{1}{4}$ kilós dobozokban; továbbá tornyot 1, $\frac{1}{2}$ és $\frac{1}{4}$ kilós dobozokból (saját készítmény). A gyár VI. Andrásy-út 86. szám, a dobozgyár VI. szív-utca 31. szám alatt van.

3. szám. Schöberl Róbert cs. kir. székgyáros, Budapest, IV., Haris-bazár.

Kiállít: a) „Excelsior“ *Schöberl szabad. ágyat.* Az „Excelsior“ nappal mint támlásszék használható, a legkisebb tért igényli, e szerint a lehető legcélszerűbb és a mellett legtartósabb szerkezetű. Ára teljesen párnázott és tartós szövettel kárpitozva 26 forint, finomabb 36 forint és igen finom kivitelben 46–56 forintért kapható.

b) *A Schöberl-féle szék*, mely 30 különféle állásba hozható.

E szabadalmazott széknél a lábak könnyen gördülő karikákkal vannak ellátva; a legjobb vasból, tetszetősen, finom diófából, feketén fényezve vagy drága aranyozott ékítményekkel; továbbá a vánkosok, könnyű, vékony, de erős vashuzalon nyugszanak, melyek a legjobb anyaggal, mint: félig lószőr, félig Crin d’Afrique-al vannak bélelve. Az egyszerű s célszerű szerkezet könnyen s minden utasítás nélkül kezelhető.

4. szám. Florenz József mérleg- és súlygyáros, a cs. és kir. udvar- és a főpénzverde szállítója, Bécsben; fióküzlet Budapesten, IV., bécsi-utca 4. sz.

Kiállít és pedig: 1 db. 107a sz. gyermek-mérleg zöldre fémezve közönséges kosárral. 1 db. 107a sz. gyermek-mérleg tölgyfából közönséges kosárral. 2 db. 104c sz. tizedes rendszerű közönséges kosárral. 1 db. 105 sz. gyermek-mérleg Florenz-rendszer tölgyfából kosárral. 1 db. 109 sz. gyermek-mérleg átborított deszkával kosár nélkül. 1 db. a sz. gyermek-mérleg óraalakú kosárral. 2 db. b sz. gyermek-mérleg tokba kosár nélkül. 1 db. 112b sz. személy-mérleg Florenz-féle század-rendszer, tölgyfából, közönséges székkal. 1 készlet sárgaréz tizedes súlyok tokban, fedővel. 1 db. vassúly $1\frac{1}{2}$ kiló. 1 db. 109 sz. gyermek-mérleg átborított deszkával, zöldre fémezve kosár nélkül.

A sokoldalú tanulmányok és tapasztalások bizonyítják, hogy a csecsemőknél úgy egészségük, mint a táplálás sikerére következtetést lehet vonni. Háborítatlan egészség és rendes fejlődés mellett ugyanis a gyermeknek: 1. születése napjától kezdve az első 5 hónapban naponta átlag 24 grammal kell gyarapodnia, (kivéve az első két napot, mely alatt körülbelül 100 grammot veszít); 2. öt hónapos korában a gyarapodás 24 óra alatt már csak 15 grammot fog kitenni. 3. öt hónapos korában tehát a gyermek körülbelül kétszer, 16 hónapos korában pedig négyszer annyit fog nyomni, mint születése után. A gyarapodás azonban csak ezen megfigyelési eset átlagszámait jelzi és azért nem is kell azt oly pontosan venni. — A fődolog az, hogy

egyáltalában gyarapodást lehessen észlelni és hogy e gyarapodás egyenletes és állandó maradjon. Számolva azon fontossággal és azon érdekekkel, melyet e gyermek-súlymérések ugy egészségi, mint statisztikai szempontból az orvos urak számára birnak, külön az ő használatukra csinos tokba elhelyezhető és könnyen vihető kis mérleget szerkesztett a kiállító.

6. szám. Starha E. vászon tarka-szövészete, Késmárkon.

Kiállit: Színes és csíkos u. n. gradlit vánkoshéjnak; továbbá tiszta lenvásznat egyszerű szélességben gyermekruhára, dupla szélességben lepedőkre, továbbá lenből kisebb és nagyobb paplanokra. Kiállító gyártmányai tiszta lenből készülnek és ennél fogva a testre nézve igen egészségesek. Kiállító készítményei a következő kitüntetésekben részesültek: 1885-ben Budapesten nagy érem jó munkáért és versenyképességért; 1886-ban ezüst érem az országos iparegyesülettől; 1887-ben ezüst érem a Palánkai kiállításon; 1888-ban arany érem Pécsről és ezen kívül több elismerés.

7. szám. Feiweil Lipót vasbútorgyáros, Budapest, VI. ker. Aradi-utca 60. sz.

Kiállit: Legújabb s a legjobb szerkezetű iskolapadokat öntött vasállványokkal, melyet minden korú gyermek természetéhez lehet igazítani, Gönczy Pál államtitkár és kitűnő szakférfiú rendszere szerint. Tanítványok görbék és rövidlátók lesznek ferde ülés miatt, rossz, ódivatú iskolapadokon, ferdén ülnek, ha a pad az iskolaasztaltól nagyon távol van és aránylag az asztalhoz alacsony s nem bir egy czélszerű háttámlával. Az iskola- és házi-pad csak akkor nem árt az egészségnek, ha a gyermeknek azon az olvasásnál és írásnál egyenesen kell ülni és hosszabb ideig fáradság nélkül. A szülőknek és nevelőknek is kötelességök arról gondoskodni, hogy a gyermekek otthon is czélszerű dolgozó-asztalt kapjanak.

8. szám. Záhora József plébános, a pjerg-szélaknai gyermekjáték-készítő tanműhely igazgatója, Pjerg-Szélaknán.

Kiállit: I. Szemléltetési tárgyak. a) Lakóház egész beltelekkel (2 szoba, konyha, kamra, istálló, ól, kocsiszín, csűr), szoba, konyha, kocsiszín, udvar, istálló-berendezés. b) Különféle állatok aránylagos nagyságban: macska, nyul, juh, kutya, kecske, angora k., házi disznó, szamár, bivaly, tehén, ökör, ló, róka, vaddisznó, farkas, medve, őz, tigris, oroszlán, teve, elefánt, giraff.

II. Gyermekjátékok : 8 db. magyar ló felnyergelve, 9 db. álló ló pokrócczal, 11 közönséges lovacska 5"—15"-ig. 3 db. nyerges ló ugró lépésben, 3 db. „Sandlaufer“-ló, 3 db. fejet egyenesen tartó ló, 3 db. számár, 3 db. ökör, 4 db. deszka hinta ló, 1 db. egyenesen, szabadon álló hinaló, medve tánczoltató, szekér három nagyságban ökör-, bivaly- és lófogattal, két kerekű taliga számárfogattal, egy kerekű toló-talicska 3 nagyságban. E tárgyak *Késmárky és Illés* kereskedőknél (Budapest, kerepesi-bazár) kaphatók, a hol még más különféle, igen nagy választékban lévő játékok kaphatók. A nevezett ház a kiállító műhelyében készített tárgyak eladója. A tanműhelyben nyer oktatást 12 bányászfiú Masztich József néptanító által.

Hazánkban évenként mintegy 2 millió frt vándorol ki külföldre a gyermekjátékszerekért. Ez tekintélyes veszteség hazánkra nézve, mert népünknek tökéletes képessége van ezen művészies tárgyakat épen oly izléselesen, sőt még igen sok tekintetben sokkal tökéletesebben elkészíteni, mint a külföldiek teszik. A pjerg-szelaknai gyermek-játékszerek már most annyira kelendők, hogy ha a tanműhely akár 100—200 munkással is dolgozna, még sem volna képes a megrendeléseknek eleget tenni.

9. szám. Sziklai J. és fia utóda papirkereskedő, Budapest, Andrásy-út 3. sz.

Kiállít: Fröbel-féle foglalkoztató, szemléltető és játékszereket. És pedig:

Foglalkoztató szerek : 1 db. Fröbel 1. számú játék: kötött lapda. 1 db. ugyanaz négyszeres nagyságban. 1 db. Fröbel 2. számú játék: golyó, koczka, henger. 1 db. ugyanaz négyszeres nagyságban. 1 db. Fröbel 1. számú építő-szekrény. 1 db. ugyanaz négyszeres nagyságban. 1 db. Fröbel 2. számú építő-szekrény. 1 db. ugyanaz négyszeres nagyságban. 1 db. Fröbel 3. számú építő-szekrény. 1 db. ugyanaz négyszeres nagyságban. 1 db. Fröbel 4. számú építő-szekrény. 1 db. ugyanaz négyszeres nagyságban. 1 db. Fröbel 5. számú építő-szekrény. 1 db. ugyanaz négyszeres nagyságban. 5 db. különféle építő-szekrény összeállítva. 1 db. nagyobbserű építő-szekrény. 1—1 db. agyagmunka kés és deszka. 6 csomag füzőlap. 1 db. füzőállvány. 3 csomag füzőszelet. 3 csomag hajtogatólap. 13 csomag kivarró és kitűző karton. 9 csomag vessző. 4 csomag szilánk. 8 csomag lerakó táblácska. 1 db. karika. 2 db. nemez. 3 db. számológép. 8 db. palatábla. 2 db. palavessző. 10 db. kanavász-czikk. 3 db. mintakönyv, karton, színes papírok és kanavász-czikkekről. 1 db. nagy tábla különféle szerekkel.

Szemléltető tárgyak: 36 db. fali kép „állatok”. 12 db. falikép „mesteremberek”. 3 készlet Schreiber-féle falikép. 3 db. Schreiber-féle képeskönyv. 1 db. Szathmáry Károly arczkép. 1 db. Fröbel Frigyes arczkép. 1 db. Fröbel Frigyes szobor. 16 db. állatminta papirgyurmából. 7 db. állat borszeszben. 1 magvak, vetemények, táp és nyers anyagok gyűjteménye. 30 db. különféle játékszer. 30 db. különféle türelemjáték.

Irodalom: 1—1 db. Kobányi S. gyermekdalok, Fröbel fejlesztő rendszeréhez I. és II. füzet. 1 db. Komjáthy György 101 gyermekjáték leírása dalokkal. 1 db. Kobányi Mihály gyakorlati kézikönyv. 1 db. Szerdahelyi Adolf. A kisednevelés és módszertan. 1 db. dajkakönyv, utasítás a kiseddóvó rendre. 1 db. Eötvös Károly Lajos „Flóri könyve”. 1 db. Halász Sarolta „Gyermekcsokor”. 1 db. Magyar köszöntő. 10-féle munka-iskola. 10 db. rajz a foglalkoztató szerekhez. 1 db. anyakönyv. 1 db. pénztárkönyv. 1 db. nyugtakönyv. 1 db. vendégekönyv.

10. szám. Görög István üvegkereskedő, Budapesten, IV. ker., Hatvani-utca 15. sz.

Kiállit: 1 db. egyszerű szoptató üveg dugóval 1 db. egyszerű szoptatóüveg fekete gummiszopóval. 1 db. gummiszelepes szoptatóüveg elefántesont szopóval. 1 db. gummiszelepes szoptatóüveg dugó- és gummicsővel. 1 db. szelep nélküli szoptatóüveg dugó- és gummicsővel. 1 db. egyszerű gummicsőves szoptatóüveg. 1 db. egyszerű gummicsőves szoptatóüveg „Export”. 1 db. Monchovont-rendsz. szoptatóüveg. 1 db. Monchovau-rendsz. szoptatóüveg. 1 db. „Rogan” rendsz. szoptatóüveg. 1 db. „Valerie” rendsz. szoptatóüveg. 1 db. „Robert” rendsz. szoptatóüveg. 1 db. „Patent” rendsz. szoptatóüveg. 1 db. „Patent” rendsz. üvegszoptató. 1 db. „Non-plus ultra” szoptatóüveg 200 gr. tartalmú. 1 db. „Non-plus ultra” szoptatóüveg 150 gr. tartalmú. 1 db. „Non-plus ultra” szoptatóüveg felszerelt, 200 gr. tartalmú. 1 db. „Non-plus ultra” szoptatóüveg felszerelt 150 gr. tartalmú. 1 db. teljes tej-sterilizáló készülék, Soxleth szerint. 1 db. minta-gyűjtemény 19-féle gummiszopókból. 1 db. Faeser-féle Lactoscop (optikai tejmérő). 1 db. Herens-féle Pioscop (optikai tejmérő). 1 db. Chevalier-féle cremométer (tejsűrűmérő). 1 db. Quevenne-féle Lactodensimeter (tejsűrűségmérő). 1 db. Salleron-féle Lactobutyrometer (tejsűrűségmérő). 1 db. Kapeller-féle Galactometer, hőmérővel (tejsűrűségmérő). 1 db. Kapeller-féle Galactometer hőmérő nélkül (tejsűrűségmérő). 1 db. közönséges tej-sűrűségmérő. 1 db. testhőmérő (lázhőmérő) Leyser szerint. 1 db. testhőmérő (lázhőmérő, maximalis). 1 db. testhőmérő egyetemes (fürdő- és testhőmérő). 1 db. lázhőmérő fémtokban, egyítől-ncsével. 1 db. látóhőmérő fémtokban egy perc alatt mutató. *A kiállított tárgyak eladók.*

11. szám. Swoboda Károly, csász. kir. szabadalmazott tömören hajlitott fabútorok és amerikai parquetták gyárai, Budapest, V., Dorottya-utca 3 sz.

Kiállit: 1 db. gyermekasztal diófaszínű világos asztallappal. 1 db. gyermekkanapé nádfonalú mahagonszínű. 1 db. gyermekfauteuille feketeszínű fournier ülés. 1 db. gyermekszék világosszínű nádülés. 1 db. gyermek-ebédlőszék új divatú. 1 db. gyermek-hintaszék. 1 db. gyermek kertipad. 1 db. gyermek kertiasztal. 1 db. gyermek karosfauteuille, 1 db. gyermek kerti-szék. Eladók.

12. szám. Klement János veje, Gröber Lajos, kosárfonódája, Budapest. Raktár: IV., kigyó-utca 6. sz.

Kiállit: 1. számú 1 db. finom álló böcső. 2. számú 1 db. finom gyermek ülőszék. 3. számú 1 db. finom gyermekruha-kosár. 4. számú 1 db. finom gyermekruha-kosár. 5. számú 1 db. finom Bébékosár. 6. számú 1 db. újszülött gyermek-hordkosár. A tárgyak eladók.

13. szám. Fürth Lajos, kézimunka-kereskedő, Budapest, Dorottya-utca 14. sz.

Kiállit: Horgolt ruha- és cipők, különböző himzésű gyermek-paplanok és kocsitakarók; himzett gyermekruhák stb.

14. szám. Giacomelli Ferencz gyermektápszergyáros, Bécs, Fünfhaus, Stadiongasse 1. (A kiállítás alatt budapesti képviselője: *Hogl F. Károly* Budapest, VII., dohány-utca 10. sz. III. emelet.)

Kiállit: Gyermektápszereket és készülékeket, kis és nagy adagokban; leírások és ismertetések szintén kiállíttatnak.

A legegészségesebb tápszer csecsemők számára, mely az anyatejet is pótolja, mert vér- és csontképző erővel bír; könnyen emészthető, az u. n. angol betegséget elhárítja. A legkiválóbb orvosi tekintélyek által ajánlva. Nagy doboz 80 kr., kis doboz 45 kr.

Legjobb zabliszt és árpaerő saját malmából, melylyel 10—15 perc alatt húslé, tej vagy víz segítségével a legerősebb leves készíthető. Különösen ajánlatik gyöngébb embereknek, mell- és tüdőbetegnek. Zabliszt kis doboz 12 kr., nagy doboz 40 kr.; árpaerő (Gerstenkraft) 10 és 30 kros dobozokban. Budapesti főelárusító: Török József gyógyszertára.

59. szám. Wallfisch Heléna Bécs, Novaragasse 46. sz.

Kiadllit: Tojástartót, mely meghatározza, vajjon a gyermek egészséges és jó tojást kap-e táplálékul. Eladó.

67. szám. Dreher Antal uradalmi, Vaál.

Kiadllit: A tehénállomány télen nyáron egyaránt csakis természetes, egészséges és tápdús takarmányneműekkel — minden moslék kizárásával — tápláltatik. A tej mindig egy és ugyanazon tehenészetből kerülven ki, ezt más istállókból került tejjel összekeverni soha sem szükséges, minélfogva a kiállító által szállított palaczktej mindig a lehető egyenlő minőségű. A tej a fejés után azonnal — tehát mielőtt abban csak a legkisebb felbomlás is beállhatna — künn a majorságban — (a nem Budapesten) uradalmi tiszt felügyázata és ellenőrzése mellett — palaczkostatik és parafadugaszzsal — mely dugaszokon „Dreher A. uradalmi” és a palaczkba töltés napja olvasható — szorosan elzáratik és végre saját jéggel hűtött waggonjában Budapestre szállittatik. Az ilykép termelt és kezelt palaczktej, mint ugynevezett „*gyermektej*” gyermekek táplálására is kiválóan alkalmas.

68. szám. Mai és társa fényképész, Budapest, vaczi-körút 14. sz.

Kiadllit: Gyűjteményeket gyermekarczképekből.

Jegyzet: Nagyrésze a szülőknek a gyermeket, mielőtt azt a fényképészhez fölvétel végett elvinnék, már előre figyelmeztetik és preparálják otthon, sőt bizonyos kifejezést és állást is akarnak vele betanítattni. Az ily eljárás nemcsak hogy *nem* helyes, hanem ellenkezőleg, ily eseteknél a fényképész legjobb akarata és fáradozása daczára sem képes többé természetes kifejezést és állást az illető gyermeknél elérni, sőt a mi még több, a kis gyermek az által, hogy oly sokat beszéltek neki a fényképész bácsiról, mire tényleg odaér, azt legalább is emberfalónak képzeli és reszketve meg sirva lép a fölvételi terembe, úgy, hogy már sok gyermek fölvételét e miatt egyáltalán nem lehetett eszközölni. Ezekkel szemben azt tanácsolja a kiállító a szülőknek, intézzék a dolgot úgy, hogy a gyermek ne is sejtse, hová megy, ha azt fényképeztetni óhajtják. Minden intelligens fényképész legelső föladatának ismeri, hogy a kis gyermekek bizalmát rögtön megnyerje, ha azokról jó képet akar készíteni és mi sem könnyebb ennél, ha a piczike odahaza nem lett preparálva. A kiállító fényképészeti intézetében kizárólag pillanatfölvételek eszközöltetnek és gyermekfölvételeknél igen czélszerű szerkezet alkalmaztatik, úgy, hogy a

siker a nyugaltság tekintetében mindenkor biztos. Az öltözködés tekintetében csak azt jegyzi meg a kiállító, hogy különösen az 1-2 éves gyermekeknél a ruha vagy ingecske ne legyen a vállon szallagokkal díszítve, mert azok rendesen eltakarják az arc egy részét, sőt igen tanácsos, hogy a váll és nyak minél szabadabb maradjon; különösen tekintetbe veendő ez egész kis gyermekeknél. A mi a színt illeti, jobban tanácsolja a kiállító a világos, de nem épen egész fehér ruhát, habár ez utóbbi is előbbre való gyermekeknél, ha csak némileg díszítve van, mint a direkt sötét ruha. Szerfölött fontos még az, hogy a gyermeket legfeljebb két nagyobb személy kísérje a fölvételi terembe és azok is minél kevesebbet intse és ne beszéljenek olyankor vele; mert különben elvonják annak figyelmét a fényképészről és a gyermek ez által rendesen félni is kezd attól. Ugyanezért ritkán sikerül egy gyermekarczkép akkor, ha a fölveendő gyermekon kívül még 5-6 nagyobb személy is jelen van a fölvételnél.

71. szám. Faipari szakiskola, Nagyszeben.

Kiállít: Gyermejátékokat és pedig: hintalovak, hintaszékek, taligák, paraszt-kocsik, zsindelyes kocsik, borszéki vizes kocsi, edényes kocsi, ládás kocsi, deszkás kocsi, nyerges lovak, kecskék, bivalyak, szamarak, bábok, automaták s egyéb alakok. Eladók. Az iskola a nagyszebeni polgári- és iparegylet vezetése alatt áll, igazgatója *Schönhut Ferencz*. Az iskola főtörekvése, hogy egyrészt a gyermek kedélyének megfelelő alakokat állítson elő, másrészt, hogy minden mérges anyagtól tiszta festéket használjon.

75. szám. Steinschneider Jakab cs. és kir. szab. ágynemű-gyáros és szállítási vállalkozó. Ő cs. és kir. Fensége Klotild főhercegnő udvari szállítója. Több szabadalom, valamint számos érmek és kitüntetések birtokosa, Budapesten, V., bálvány-utca 7. sz. Gyár és üzlet: VII., király-utca 79. sz., saját házában. Az üzlet alapított 1857-ben.

Kiállít: 1 egyszerű gyermekkocsi teljesen felszerelve; 1 egyszerű gyermekágy teljes berendezése; 1 felnőtt gyermeknek való egyszerű ágy teljes berendezése; 1 csecsemő kosár diszes, teljesen felszerelve; 1 bölcső, teljesen felszerelve; 1 díszbölcső, teljesen felszerelve; 1 gyermekágy jófajta, teljes berendezése; 1 felnőtt gyermeknek való ágynak, jófajta teljes berendezése; 1 teljesen felszerelt ágy, a mint az a fővárosi

községi szeretetháznak szállíttatott, valamint a növendékek ruházatát képező, kiállító által szállított *fehér- és ruhaneműek*; 1 teljesen felszerelt ágy, a mint az a „Stefánia“ helybeli gyermek-kórháznak szállíttatott, valamint a beteg gyermekek fehérneműi, melyek hasonlóképp kiállítónál készültek; 1 orthopedikus ágybetét teljesen felszerelve, dr. Batizfalvy utasítása szerint; 1 szétszedhető háromosztatú, ruganyos ágybetét, *saját találmány. Az összes berendezési cikkek árai, az illető tárgyakon feltüntetve találhatók.*

77. szám. Osztrák-magyar Fairbanks-társaság, mérleg- és gépgyára, Budapest, Andrásy-út 12. sz. *Gyár:* Ujpest, K.-Megyer.

Árjegyzékkel és felvilágosítással szolgál készségesen a központi iroda. Andrásy-út 12.

Kiállít: Gyermek-mérleget sárgaréz mérőkarral kék atlaszszal átvont csészével ára 23 forint. Hasonló mérlegek közönséges bádogsészével ára 22 forint. Gyermekmérlegek sárgaréz mérőkarral kék atlasz derékaljjal ára 30 frt. Személymérleget szék alakban, ára 75 frt.

82. szám. Mihályi Ferencz, fehérnemű- és tricót-árúk kereskedése, Budapest, vácz-utca 14. sz.

Kiállít: Gyermekfehérneműt, gyermekruházat tricótból, gyermekfelöltők, kabátkák s egyéb idevágó ruházati cikkeket. Eladók.

83. szám. Thonet testvérek, hajlított fabútorgyára, Budapesten, vácz-utca 18. sz.

Kiállít: Hajlított fabútorok gyermekek számára. E bútorokhoz a fa egyenes irányban növése szerint vágatik és a kívánt alak szerint tömör darabokban hajlittatik, mi által lehetségessé válik, könnyűséget és nagy erősséget, csinos alakkal és ruganyossággal összekötni. Az egyes részek csavarok által és egészen enyv nélkül vannak összekötve. Egy láda mérete, melyben 3 tucat szétrakott szék van körülbelül 1 köbméter. Mindezen bútorok bikkfából készülnek és kívánság szerint vagy természetes színükben síkárrolva vagy a diófa, palissander és mahagonifa nemében utánozva állíttatnak elő.

Továbbá 2 hengerítő szék, 2 gyermek-étkező szék, 1 gyermek-hintatámlány, 1 gyermek hintaszék, 1 gyermek-asztalpad, 1 gyermek-asztalpad kettős üléssel, 1 gyermek kettős hinta-faülés és támmal, 1 gyermek-iskolapad, 1 gyermek-pamlag fa-

üléssel, 1 gyermek-pamlag, 2 gyermek-asztal, 2 gyermek-karszék, 1 gyermek-karszék nádtámlával, 1 gyermek-karszék faüléssel, 1 gyermek-karszék magas, 1 gyermek-karszék magas nádtámlával, 1 gyermek-karszék magas lécczel, 1 gyermek-karszék táblával, 2 gyermek-szék, 1 gyermekszék nádtámlával, 1 gyermekszék faüléssel, 1 gyermekszék bőrmintászerű ülésel, 1 gyermek kerti-asztal mázolva, 1 gyermek kerti-szék mázolva, 1 garnitúra bábbútor, 1 kótatartó csikozott, 1 csavarülőke nádtámlával, 1 csavarülőke, 1 gyermekágy rúddal, 2 szőrderekálg és 1 fejtámla. Eladók. Az árak a tárgyakon ki vannak téve.

84. szám. Boross S. bádigos és ércznyomó, Budapest, IV. ker. Haris-bazár. Műhely: Ferencz-József-rakpart 7. sz.

Kiállít: 1 fürdőasztal, öltöztető fődővel, légáramot és huzamot ellenző készülékkel kád és 2 kannával. 1 fürdőasztal öltöztető fődővel vizelet lefolyó készülékkel ellátott ágyacskával, kádak és 2 kannával, 1 gyermekkádfenek-hossz 60 $\frac{cm}{m}$, felső hossz 80 $\frac{cm}{m}$, mély 30 $\frac{cm}{m}$, 1 gyermekkádfenek-hossz 60 $\frac{cm}{m}$, kívül belül fényezve. 1 gyermekkádfenek-hossz 80 $\frac{cm}{m}$, felső hossz 100 $\frac{cm}{m}$, mély 35 $\frac{cm}{m}$, 1 gyermekkádfenek-hossz 200 $\frac{cm}{m}$, felső hossz 135 $\frac{cm}{m}$, mély 50 $\frac{cm}{m}$.

Kiállító a *gyermekfürdőasztalt* úgy készítette, hogy a gyermeket fürdés közben semmi áram vagy huzam ne érje; ez asztalt továbbá közvetlen egy kipárnázott boritékkal, illetőleg fődővel látta el, úgy hogy a szárítás is a légmentes helyen megtörténhessen. A gyermekfürdő asztal még két kannával is el van látva. A másik gyermek-asztal pedig egy oly ágyacskával bír, melyben a csecsemő mindig szárazon fekszik, t. i. el van látva egy oly készülékkel, melyen a vizelet kiürítésekor rögtön lefolyhat. Ez asztal is el van látva egy fürdőkáddal, egy kipárnázott boritékkal és két kannával, tehát evvel még azt is el akarta a készítő érni, hogy a fürdőkád és készlet ne foglaljon el külön helyet, hanem az ágyacskával együtt legyen.

85. szám. Buchwald Sándor vasbútorgyáros, Budapest, Andrásy-ut 4. sz.

Kiállít: Gyermekbútorokat vasból. Eladók.

86. szám. Drózsa és Társa, vasbútorgyáros, Budapest, Józseftér 14. sz.

Kiállít: Gyermekágyak, bölcsők, gyermekszékeket. Eladók a kifüggesztett árak szerint.

87. szám. Maugsch F., első magyar papírmaché-gyermekjátékkészítő műhelye, Bártfa.

Kiállít: Gyermekjátékarukat papírmachéból és fából u. m.: *Nagy alakok* 30—40 cm. magasok, mint portás, csikós, drótos tót, mikulás stb. — *Huszárok és csikósok* lovon háromféle nagyságban. — *Söröskocsi és szénásszekerek* hozzávaló lovakkal és kocsisokkal kétféle nagyságban. — *Szamárfogatok és liszteszekerek*, mozgó szamárféjjel. — *Csörgők és automata bábok.* — *Alakok kicsinyek* 20 cm. magasak, drótos tótok, csikósok, németek, zsidók, mosónők, gazdasszonyok stb. — *Tekejátékok* két nagyságban. — *Huszárok és honvédek* dobozokban. — *Mosókészletek, parasztbutorok, mángorlók babákkal.*

89. szám. Cserneyi Gyuláné, ipartanítónő, Gyorok, Aradmegye.

Kiállít: Haskötő-minta parasztygyermek számára. Nem eladó.

91. szám. Brunner Keresztély, kereskedő, Budapest, váczai-utca 18.

Kiállít: **I. Óvodai felszerelést.** 1 db. I-ső játék „kötött labdák”, 1 db. II-ik játék „golyó koczká henger”, 1 db. III-ik, 1 db. IV-ik, 1 db. V-ik, 1 db. VI-ik és 1 db. VII-ik játék „építő-szekrény”, 1 db. lerakótábla játék I—VI., 1 csomag szilánk, 1 doboz lerakó vessző játék, 1 doboz vessző és borsó játék, 1 doboz pálezikamunkák, 1 doboz körkirakó játék, 1 doboz színes koczká lerakás, 1 doboz gyermekkert ABC, 1 doboz ABC fakoczkákon, 1 db. nemez a tűzdeléshez, 1 db. agyagmunka deszka s 6 kés, 3 db. fűzőtű fából, kaucsukból, vasból, 300 db. fűzőlap, 1 doboz fűzőmunkák, 3 db. palatábla, 6 füzet kivarró képek, 12 db. ezüst papír munka, 12 szín moos pamut, 12 szín gyöngy, 2 csomó fácska, 1 db. gyakorlati cézikönyv, 1 db. Komjáthy-játékkönyv, 3 db. Schreiber-féle szemléltető könyv, 24 db. szemléltető falitábla, 1 db. számológép, 1 db. menageria vadállatok, 1 készlet háziállatok, 1 láda gazdasági eszközök, 1 db. óvodai szék, 1 db. óvodai szék körtámlánnyal.

II. Játékszereket: 12 db. különféle csörgő, szalma-, bádogs gummiból, 6 db. baba nyélen, 3 db. baba nyélen zenével, 1 láda fehér faállatok, 1 fehér fakerítés, 6 db. baba ingben, 6 db. öltöztött baba, 6 db. állat s más tárgy zenével, 6 db. finom service (ét- vagy kávéservice), 2 db. koffer babával, 1 db. baba mosdó-asztal, 1 db. disznóól tyúkketreczel, 6 db. gummi állat, 3 db. gummifigura, 3 db. gummibáb, 3 db. koci lóval,

2 db. bádoghajó, 1 db. magas gyermekszék átalakítható, 1 db. kocsis edénynyel, 1 db. kocsis játékszerekkel, 1 db. kosár nyári játékkal, 2 db. zugó.

93. szám. Késmárky és Illés, játékszerkereskedők, Budapest, kerepesi-bazár.

Kiállít: Játékszereket minden nemben.

96. szám. Dósa testvérek, asztalosok, Budapest, Nádor-utca 7. sz.

Kiállít: Két pólyaszekrényt; eladó.

97. szám. Zellerin Mátyás, gyáros, Budapest, Nagydíófa-utca 14. sz.

Kiállít: Gyermekszoba-berendezési tárgyakat.

98. szám. Bing Ignác, gyermekjátékgyáros, Nürnberg.

Kiállít: Gyermekjátékokat és pedig: trombita, takaréktár, úszó medence, fürdőkád, takaréktűzhely, kocsis, szán, vasút edények.

103. szám. Epstein Vilmos A. fakereskedő (ursai-istváni faipar) Sümegen.

Kiállít: Gyermekkereszti székek festve és festetlen, talicskák gyermekek számára, szénatakarító, gyermek-villa. Eladó.

104. szám. Huzella M., Budapest, vaczi-utca 1. sz.

Kiállít: Komplettn torna készletet fadobozban, tartalmaz: gyűrűhinta, trapez és deszkahinta; komplettn tornakészletet doboz nélkül, tartalmaz: 2 vas gyűrűhinta karika, deszkahinta, hozzá kengyelvasak, trapezrúd, kötelek karabinerrel; trapez magában; gyűrűhinta fakarikákkal; rácsoshinta; függőágy tokban; ugyanaz rúddal és manilla kenderrel; deszkahinta; izomerősítők.

107. szám. Stephan Nándor, aranyműves, Budapest, aranykéz-utca 4. sz.

Kiállít: Arany- és ezüsttárgyakat gyermekek számára. Eladó; az árak ki vannak függesztve.

108. szám. Sárkány Pál, konyha- és háztartásszerkereskedő, Budapest, vaczi-utca 27. sz.

Kiállít: Gyermekfürdőszerket és gyermekszobafőlszereléseket. Eladó.

109. szám. Seligmann Pál, csemegeárú-kereskedő, Budapest, Teréz-körut 18. sz.

Kiállit: Méz-, czukor- és csokoládégyártmányok és egyéb, az egészségre ártalmatlan csemegék a gyermekek számára.

121. szám. Stölzle C. Fiai, cs. kir. szabadalmazott üveggyárosok, Budapest, VI., király-utca 50. szám.

Kiállit: Többféle szabadalmazott csavar és csavar nélküli, valamint szelep és szelep nélküli gyermekszoptató üvegeket, felszerelve és felszeretlen állapotban, — különböző nagyságú, szabadalmazott üvegcsavarral ellátott szörpüvegeket, — gyermek hajócskákat gyermekek itatására, — tejes palaczkokat szabadalmazott üvegcsavarral és czinezett, légmentes zárral, — szabadalmazott befőtt üvegeket légmentes üvegfedéllel, csavar- és csapózárral.

122. szám. Hüttl Tivadar, cs. és kir. udvari szállító, porcellángyáros és festő, Budapesten.

Kiállit: Különböző porcellán-neműeket gyermekek számára.

124. szám. Kereskedelmi muzeum, Budapest.

Kiállit: 2 garnitúra gyermekbutort és pedig: 1 db. zöld asztalt ára 6 frt, 4 db. zöld széket à 1 frt 50 kr. 6 frt, 4 db. vörös széket à 1 frt 20 kr. 4 frt 80 kr., 1 db. vörös asztalt 4 frt 50 kr., 1 db. vörös lóczát 5 frt, 1 db. vörös ládát 3 frt 50 kr., 1 db. hintalovat 3 frt 50 kr., 1 db. gyermekkoszt 50 frt.

125. szám. Moretti Rezső Lajos, festő, Budapest, Csömöri-út 26.

Kiállit: Gyermekek-arczképet.

126. szám. Sternberg Ármin, hangszergyáros, Budapest, VII. Kerepesi-út 36.

Kiállit: Manopan (szabadalmazott). E legújabb szalonhangszer szekrénye feketére fényezett és aranyozott, hangjai pedig tartós „Victoria“-érezvegyítékből vannak készítve. A Manopan egy kézmozdulat által tetszés szerint egész halkan és váltakozva erősebb hangokkal (forte-piano) játszható. **Zenéje a lehető legerősebb valamennyi kisebb mechanikai hangszerek között.** A Manopan lábai ruganylyal (gummi) vannak ellátva, mi által a hangszer játék közben nem mozog, az asztalt nem karczolja és a nélkül hogy tartanók, jól veszteg áll. A Manopan kótái bőrpapirból különféle nagyságban készítettnek.

Phönix (szabadalmazott). A **Phönix** kótái három nagyságban, nevezetesen 68, 80 és 130 üteny hosszúra készítenek, és olcsó áron könnyen megszerezhetők. Ez magában is előny. Azonkívül a kóták ércből vannak készítve, tehát a legtartósabbak, ugyszólván elpusztíthatatlanok. A hangszer gépezete egészen ércből van készítve, szolid szerkezet és szabályosság tekintetében a legnagyobb igényeknek is megfelel, díszes kiállításánál fogva pedig bármely szalonban megállhatja helyét.

Herophon (szabadalmazott). A Herophon egy egészen új fajta szalon-hangszer, mely ezeknek eddigi rendszerét majdnem egészen háttérbe szorítja, és egyszerű szerkezete és olcsó ára dacára a legkényelmesebb, legraktikusabb és legkellemesebb zengésű hangszernek bizonyult.

Ariston különleges készülékkel gömbölyű, valamint hosszú, végtelen kóták eljárására. Ezen készülék segítségével az Ariston nemcsak gömbölyű kótákkal játszható, melyek tudvalevőleg csak rövidebb zenedarabokat tartalmaznak, hanem hosszú, végtelen nagyságú kóta-lapok reáillesztése által teljes zenedarabok, egész keringők és operai overtürok végig játszhatók egy és ugyanazon hangszeren, melyek ezen készülékkel el vannak látva.

Symphonion (szabadalmazott). Hasonlít az eléggé ismert svájci zenélőművekhez, melyeket azonban azon tulajdonságánál fogva, hogy a **Symphonion** kóták által száz meg száz darabot képes eljátszani, túlszárnyalja. Mig a svájci zenélőművek csak korlátolt számú zenedarabokat képesek a hengeren befogadni, addig a **Symphonion**hoz kevés költséggel folyvást újabb és újabb darabokat szerezhetünk meg. A kóták aczélemezekből vannak készítve és páratlan tartósságúak.

Symphonionette. Ugyanolyan kiállítással és szerkezettel bir, mint a **Symphonion**, csakhogy kisebb alakban és 40 hanggal.

130. szám. Zahn J. György örökösei, üveg-gyár és giesshübli porzellángyár-raktár, Budapest, Károly-körút 9. sz.

Kiállit: Gyermekszoptató üvegeket, itató edényt, éjjeli lámpákat (üveg- és porzellánból) gyermekpoharakat, csuprokat, bűgrékat.

133. szám. Rohn Nándorné, elemi iskola-igazgató neje, Segesvár.

Kiállit: Gyermekek ággyteritőt régi csipkékből összeállítva.

137. szám. Heidrich Lászlóné, magánzó, Budapest.

Kiállit: Gyermekeköltönyt, kézi munka.

138. szám. Ádám és Éberling, cs. és magyar kir. udvari vászon- és fehérneműárú-szállítók, Budapest.

Kiállit: Gyermekeket, kötött készlet, szövött ujjas, szakálka, mul zubbony, velez ujjas, flanel ujjas, himzett fehérruha, hosszú váncos, fehér kalap, csipke fejkötő, flanel capichon, himzett fürdő-lepedő, hordruha, hordruha fejkötővel, czipő, flanel alsó szoknya, vaffl alsó szoknya, fehér lábtű.

139. szám. Reinitz A., kalapgyáros, Budapest, V., Dorottya-utca.

Kiállit: Mindennemű gyermek-kalapokat és sapkákat.

140. szám. Koller Károly tanár, fényképész, Budapest, V., harminczad-utca.

Kiállit: Gyermekek fényképek egy táblázaton összeállítva.

142. szám. Schelhorn Péter, bábú- és játékszer-gyáros, Ujpesten, fő út 1. sz.

Kiállit: A b.-csabai szobában levő s általa készített különböző bábúkat.

II. CSOPORT.

Az egészséges kisdud értelmi nevelése.

A hallás, látás s általában az érzékszervek fejlesztésére szolgáló eszközök. Fröbel-féle eszközök. Minta-gyermekkertek tervrajzai, foglalkoztató szereik. Kisdudek kézimunkái. Kisdudek javára állított közintézetek, bölcsődék, lelenczházak, gyermek-menedék-helyek, árvaházak stb. tervei és mintái, az egyes intézetek berendezése, bútorzata, nevelési segédzserei. A gyermekek érdekében történt humanisztikus törekvések történeti és statisztikai adatai. Egyesületi évkönyvek.

15. szám. Szt.-gotthárdi óvoda, *Ambrózy* Cecilia vezetése alatt, Szent-Gotthárd.

Kiállít: 4, 5, 6 éves gyermekek kézimunkáit és ezek leírását; az egész egy kötetbe van fűzve.

16. szám. A magyar gazdasszonyok országos egyesülete, Budapest, VII., Damjanich-utca 29—31. sz. (Igazgató: *Sárcsevic* Betti.)

Kiállít: Az intézet elemi és polgári iskolájának növendékei által készített gyermekruhákat.

17. szám. A hülyék intézete, Budapesten, I. ker. Alkotás-utca, Németvölgy - dűlő. (Igazgató: *Frim* Jakab.)

Kiállít: Az intézet tervrajza 4 lapon. 2. A Krisztinaváros, 3. az Alkotás-utca, 4. Pestmegye, 5. Magyarország térképe a hülyék földrajzi oktatására. 6. 2 db. járószék 6—8 és 8—12 éves

gyermek számára ülőpaddal. 7. 1 db. számológép; ez által a hülye oly tárgyat kap újjai között, hogy könnyebben felfogja a szám fogalmát. Minden egyes hülye ily táblát kap 100 db. babával; 8. 1 skatulya ábra az alaktan tanítására. 9. Fröbel-fokozat, kivarrási eszközök a tanító és a hülye gyermek számára. 10. Fröbel építőfai, a kisebb a tanító, a nagyobb a hülye kezéhez. 11. A színismeret gyakorlatára 5 táblázat. 12. Az intézeti főlakosztály ábrái 4 tábla. 13. „A hülyeség és a hülyeintézetek“. Irta Frim J. 1 példány.

18. szám. A m.-szigeti »Erzsébet« kiseddóvó-egyesület, M.-Sziget. (Óvónő: *Zacharias Gégény Emma*.)

Kiállit: I. Az egyesület története 400 példányban.

II. Fényképek. 1. A m.-szigeti „Erzsébet“ kiseddóvó-intézet. 2. Az intézet alaprajza. 3. A játszóterem. 4. A munkaterem. 5. A nyári fedett játszóterem. 6. A játszótér.

III. Szemléltető eszközök. 7. *Szoba*: Pamlag, asztal, 4 db. szék, szekrény, fűszerelt ágy, mosdóasztal, kép, tükör, függöny és szőnyegekkel. 8. *Konyha*: Takaréktűzhely, asztal, polcz, 54 db. fa-, vas-, bádóg-, cserép- és porcellánedény és 5 db. különféle konyharuha. 9. *Házi eszközök*: Mosóteknő, nagy mángorló, kézi mángorló, szapuló, lócza és sujkoló. 10. *Istálló*: Egy ló, egy tehén, dézsa, veder, vasvilla, vaslapát, seprű, kefe és vakaró. 11. *Gazdasági eszközök*: Szekér, eke, borona, kasza, favilla, gereblye, kétféle, talicska, egy zsák mag és egy kosár. 12. *Kerti eszközök*: Ásó, kapa, gereblye, öntöző kanna és kerti zsínór. 13. *Különféle magvak*: 12 üvegben. 14. *Tömött állatok*: Galamb, fecske, veréb, bagoly, varju, rigó, pacsirta, mókus, egér és vakond. 15. *három szemléltető kép*: gólya, elefánt és hal.

IV. Foglalkoztató eszközök. 16. A Fröbel-féle foglalkoztató eszközökből, a gyermekek által készített munkák. 17. A 3., 4., 5. és 6-ik építő szekrényekből kirakott alakok. 18. A háromszög lapokból kirakott alakok. 19. Három db. munkakönyv, mely tartalmazza a papírfűzés, hajtogatás, kivarrás, kivágás, leragasztás, fonás, pálczika és kör levarrást és a rajzot. 20. *Borsó-munka*: Áztatott borsó és pálczikákból, ugyanaz fagolyókkal. 21. *Agyag minták*: Golyó, henger, koczka, alma, cseresznye, körte, kifli, perecz, ugorka, burgonya, czukorsüveg és egy kosár tojás. 22. *Kézi munkák*: Névjegytartó, virágcserepborító, levéltakaró, kivarrt tálcza és fűzött tálcza.

V. Szabad játékeszközök. 23. Szekér, talicska, 3 db. hajtókarika, 4 db. fagolyó, 2 db. lapda, puska, kard, csákó, dob, 2 db. csengős gyepelő és 2 db. báb.

19. szám. A brassói kisdédóvónő-képző intézet,
Brassó. (Igazgató: *Thomas Károly*.)

Kiállít: A) A kisdédóvónő-képzőintézetből. 1. Fröbel-féle foglalkoztató eszközök: a) *Négy szekrényke*, tartalma mindegyikének hat labda, a három fő- és a három mellékszinben. Fröbel első tárgya. b) *A lerakó táblácskák*. Fröbel hetedik tárgya. A táblácskák utánzása és összeállítása különféle szépzeti idomokban. 4 gyűjtemény. c) *A papirhajtogatás*. Életutánzó, szépzeti és ismereti alakok a négyszög, háromszöglapból és a körből. 4 gyűjtemény. d) *A papirkimetszés és leragasztás*. 9. tárgy. A négyszöglap, továbbá a hatszöglapból kiindulva az életalakokra átmenvén, 4 kötet. e) *A papírfűzés*. 10. tárgy. 4 gyűjtemény. A papirfonás külön munkák által van képviselve. f) *A körkirakás*. Annak alkalmazása különféle tárgyak ékesítésére. 4 kötet. Fröbel 12 tárgya. g) *A papirgyűrítés*. 15. tárgy. 4 gyűjtemény. h) *A fonal*. 16. tárgy. Az óvodában használt fonal papírra leragasztva. 1 gyűjtemény. i) *A rajzolás*. 17. tárgy. Jelenleg a helybeli óvódákban nem alkalmaztatik. 4 köt. k) *A kivarrás*. 19. tárgy. 4 gyűjtemény. l) *Az agyagmintázás*. Ezen tárgy a tanterv szerint a múlt évben taníttatott és mint-hogy az anyag törékeny, csak kevés tárgyat lehetett összeállítani. A papírfűzés, fonás és gyűrítés, a kivarrás s végre a borsó és vesszőcskék kis tárgyak elkészítésére vannak alkalmazva, melyekből a jelenlegi gyűjteményhez néhány példa csatolatott. 2. A növendékek által elkészített írásbeli munkák és rajzolatok. a) több kötet házi feladvány. b) Az osztályban elkészített írásbeli gyakorlatok db. c) 16 db. rajz az utolsó iskolaévből. d) Óvodai könyvek 9 db. 3. **Mellékmunkák.** Gazdasági eszközök: 1 szekér, 1 eke, 9 külön eszközök. Bútor: 2 garnitúra, kivarrás szőnyeggel, 1 garnitúra papirgyűrítés, 1 garnitúra borsómunka, 2 hajó, 1 szélhalom, 1 szán, 4 tálcza, papirfonás, 1 db. kivarrás, 2 ernyő, 15 kosárka. 1 kosárka, 1 óratartó, 1 tolltartó, 3 asztalkendőtartó, 1 tűtartó, 12 olvasójegy, 6 papirkosárka. B) Belvárosi óvoda. C) Felsővárosi óvoda kiállítási tárgyai.

20. szám. Babay Kamilla, magánóvoda-tulajdonos,
Veszprém.

Kiállít: 1. Egy kötet papírfűzés. 2. Egy falkosár. 3. Zsebkendő-tartó, mindegyike magfelragasztással. 4. Kefetartó halpikkely felragasztással.

21. szám. A nagybecskereki jótékony nőegylet,
N.-Becskekerek.

Kiállít: 1. Papirhajtogatás és kimetszés. 2. Papirfonás. 3. Lánczfűzés, gyöngymunka. 4. Papírra rajzolás és kivágás.

5. Kivarrás. 6. Kitűzés és kivarrás. 7. Papírfűzés. 8. Különféle díszmunkák. 9. Három darab fénykép. 10. Két darab kivonat az óvoda és nőgyelet történetéből.

23. szám. Érsekújvári Fröbel-gyermekkert növendékeinek kiállítása. (Vezető: *Gossmann Sarolta*.)

Kiállít: **I. Papírfűzés:** 1 darab fűzőiskola, mely 15 fűzőlapból áll, 2 darab fűzött tálcza. **II. Vesszőfűzés:** 6 darab különféle alakú szivartartó, 1 darab gyufatartó. **III.:** 2 darab hosszukás névjegykosár, 2 darab szivartartó, 2 darab dohánytartó, 1 darab bölső, 1 darab karszék. **IV. Kivarrás:** 3 darab kis kerek tálcza, 1 darab nagy kerek tálcza, 1 darab kerek névjegykosár, 1 darab hosszukás névjegykosár, 2 darab lámpaernyő, 1 darab keztyűdoboz, 1 darab zsebkendőtartó, 1 darab kötőkosár.

24. szám. Holicsi óvoda, Nyitra megyében, Holics. (Tulajdonos: *Allain Gyula*.)

Kiállít: Agyag-, mag-munkát és fonásipart. Agyagmunkából egy darabot, mag- és fonásmunkából 2—2 darabot.

25. szám. Fuszl Mari, okleveles óvónő, Tavarnok, Nyitra megye.

Kiállít: Egy bábuszobát Fröbel-féle kézimunkákból összeállítva.

26. szám. Nyitraujlaki állami óvoda, Nyitra-Ujlak, 221. szám.

Kiállít: Kiállít kézimunkákat, melyek az óvodában készültek.

**27. szám. Szobotisti magy. kir. állami kisdé-
óvoda.** (Óvónő: *Szondy Izabella*.)

Kiállít: **I. Fröbel-féle építő szekrényeket,** alkalmazásukban feltüntetve. Mielőtt a foglalkozási eszköz alkalmazására térnénk, az eszközt bemutatjuk a gyermekeknek, megismertetjük azok tulajdonságait, megtanítjuk azok helyes megnevezésére. A foglalkozás vezénylés és értelmes beszélgetéssel van egybekötve. A kisebb gyermekeknél a foglalkozás egy negyed, a nagyobbaknál egy fél órára terjedhet. **II. Lerakó táblácskák.** Ezek a tárgyak egy síkban kiterjedő utánezataira szolgálnak, melyekkel az építő szekrények által létrehozott alakok képek alakjában is előállíthatók. **III. Szilánkfonás.** A közönségesen használt szilánk negyedrészekre vágva. A velük való

foglalkozás előgyakorlatot és fejlettséget kívánván, csak az 5 éves gyermekek körében alkalmazható. **IV. Vesszőlerakás.** E foglalkozás, melyhez különböző hosszúságú vesszők használatnak, a tárgyak körvonalait állíttatja elő, mi által a rajznak szolgál előgyakorlatául. **V. Körkirakás** által a gyermek a körök és félkörökkel ismerkedik meg. **VI. Pálczika és körkirakás.** Ha a vesszőket körökkel együtt alkalmazzuk, nemcsak változatosabb alakok hozathatnak létre, de a foglalkozás szerfelett képzővé válik a gyermekre. **VII. Borsómunka.** E foglalkozás rendkívül fejleszti az alakítási tehetséget és egyike a gyermekek által legkedveltebb foglalkozásoknak. **VIII. Papirhajtogatás.** Rendkívül ügyesítő foglalkozás, melyet a gyermekek minden felszólítás nélkül maguktól is kedvvel üznek. **IX. Papirfonás.** E foglalkozást az 5 éves kort meghaladott gyermekekkel kezdjük meg s eleintén csakis megkezdett idomot adunk a gyermek kezébe, mignem a kellő jártassággal végzi vezénylet útján a fonást. **X., XI. és XII. Kivarrás.** E foglalkozás a gyermek ízlését fejleszti s igen kedvelt foglalkozása. A kivarrás papíron történik és pedig eleintén hálózatos, majd a mintának megfelelően kitűzdelt kemény, kartonpapíron. **XIII., XIV. és XV. Egy-egy könyv papirfűzés.** E foglalkozás, mely iránt a gyermekek szintén igen nagy előszeretettel viseltetnek, gazdagítja a színismeretet, finomítja a jó ízlést és kedélyes eszköze a számtani műveletek gyakorlásának. **XVI., XVII. és XVIII. Vesszőkötés.** E foglalkozás a mily hasznos és maradandó készítmények létrehozására szolgál, ép oly czélszerű eszköze a gyermek munkássági ösztöne kielégítésének. A munka egy álló kereten vitetik végbe. **XIX. Órapapucs. XX. Óratartó. XXI. Kosárka. XXII. Hajó, kosarak, szivarház, újságtartó.**

28. szám. Állami óvoda, Galgócson. (Óvónő: Krausz Róza.)

Kiállít: 1. Mintatábla az összes foglalkozások feltüntetésével. 2. Képeret forgács-munkából. 3. Szivartartó kivarrással. 4. Keztyűtartó. 5. Gyufatartó. 6. Ollótartó. 7. Virágcserepdísz. 8. Kötőkosár. 9. Tálca. 10. Névjegyekosár. 11. Falitáska.

29. szám. A miavai állami óvoda, Miava Nyitra-megye. (Óvónő: Grega Józsefné.)

Kiállít: 3-6 éves korig kis gyermekek által előállítható kézimunkákat.

30. szám. Sasvári állami óvoda, Sasvár, Nyitra-megye. (Óvónő: Rigele Filomena.)

Kiállít: 3 kosár, 1 óratartó, 1 olvasójel, kefetartó, 1 lámpatányér, 1 lámpafedő. 1 arczképtartó és 1 kivarró iskolakeret.

31. szám. Nyitra-zsámbokréti állami óvoda.
(Igazgató: *Kadarász Endre.*)

Kiállít: 1. Fűző lapok, összesen 28 db. 2. Kivarró lapokból 27 db. 3. Kivarott tárgyakból: 2 db. óratartó, 1 db. hajó 1 fali papirkosár, 2 db. lámpa-tálcza, 3 db. látogatójegykosár. 4. Papirfonás és kivarrásból 2 db. lámpa-tálcza. 5. Borsó-munkából: 1 gyermek asztal padokkal, 1 szánkó, 1 hintaszék, 1 kosár. 6. Kosárfonás és kivarrásból 7 db. kosár. 7. Gyöngymunkából 8 db. kosár. 8. Kimetszésből 1 db. szivartartó.

32. szám. A szakolczai állami népiskola gondnoksága. (Állami óvónő: *Simon Elma.*)

Kiállít: 1. Fröbel-féle kivarró-iskola. Három könyv. 2. Egy darab fonóiskola. 3. Babaszoba-bútorok: 1 ágy, 1 mosdó-szekrény, 1 üvegszekrény, 1 éjjeli szekrény, 1 pamlag, 6 szék, 1 asztal, 1 zsámoly. 4. Névjegytartó kosár. 5. Két munkakosár. 6. Tüpárna. 7. Olvasójegy. 8. Egy tábla szabadkézi fonás és egy szarvas. 9. Egy tábla csillag. 10. Egy kalitka, 1 kápolna, 1 koci, 1 taliga, 1 őrház, 1 illatszertartó, 1 képállvány, 1 ágy, 1 éjjeli szekrény.

33. szám. A segesvári (Nagy-Küküllő megye) E. M. K. E. óvoda. (Óvónő: *Kömöcsy Mari.*)

Kiállít: Óvodai tárgyakat: a) Diszmunkák: varrott munkák, tűzött munkák; b) rendes munkák; c) óvoda helyisége; d) órarendek; e) leltárak.

60. szám. A „magyarországi központi Fröbel-nőegylet“, Budapest.

Kiállít: I. Az egyesület részéről. Az egyesület évi értesítői és alapszabályai.

II. A gyermekkertésznőképző-intézet részéről. A papir fűzés fokozatát feltűntető 4 könyv. A kivarrás fokozatát feltűntető 3 könyv. A papirkimetszés és leragasztás fokozatát feltűntető 2 füzet. A papirhajtogatás fokozatát feltűntető 3 füzet. A papirgyűrés fokozatát feltűntető 3 füzet.

III. A gyermekkertek részéről. 3 db. Fröbel I-ső építő szekrénye alkalmazásában feltűntetve. 2 db. Fröbel II-ik építő szekrénye alkalmazásában feltűntetve. 2 db. Fröbel III-ik építő szekrénye alkalmazásában feltűntetve. 2 db. Fröbel IV-ik építő szekrénye alkalmazásában feltűntetve. 1 db. a derékszögű, egyenszerű és egyenszögű lerakó táblácskákból létrehozható

idomok, feltüntetve egy kemény táblán. 3 db. a pálczikák és körökből létrehozható készítmények táblázatos feltüntetése. 1 db. a szilánkfonás útján létrehozott idomok kemény táblára erősítve. 2 db. a papír-hajtogatás és gyöngyfűzés kemény táblán. 1 db. papírfűzés fűzetben. 1 db. papírfonás kemény táblán. 3 db. pálczika le-varrás, pálczika leragasztás és magmunka önálló mintaalapokon dobozban. 1 db. papírkimetszés és leragasztás fűzetben. 2 db. borsó-munka kemény táblán, borsó-munka és papírfűzésből együttesen létrehozott önálló készítmények. 1 db. kivarrás fűzetben. 6 db. vesszőkötés útján létrehozott készítmények, kivarrás útján létrehozott díszmunkák. a gyermekkertek foglalkoztatási rendje, gyermekkerti szemléltetési eszközök gyűjteménye, gyermekkerti anyakönyvi minta.

76. szám. Sziráki óvoda, Nógrádmegye. (Óvónő: Kiss Berta.)

Kiállít: 1. Papírfűzési könyv díszkötéssel 24 lapot tartalmazó még pedig 12 lap szélesebb, 12 lap keskenyebb szálakból. 2. Papírfonási könyv díszkötéssel 24 lapot tartalmazó, 12 egyszerű, 12 lap munkásabb. 3. Kivarrás 12 lap gyakorlati pamuttal, 12 lap selyemmel kivarrva, egybekötve díszkötéssel. 4. Papír-hajtogatás 24 db. leragasztva lemezpapírra. 5. Gyöngymunka 10 db. levarrva lemezpapírra. 6. Borsó-munka. 7. Az első és második építő-szekrényt tartalmazó koczkahasábok, utáztási alakban leragasztva lemezpapírra, ugyanerre a szilánkok is.

Végül az óvónő saját Fröbel-féle munkái: ujságtartó kihimezve, kefetartó kihimezve, nagyobb fali-kosár, kisebb fali-kosár, névjegy-kosár, szalvéta-szorítók á 50 kr., zsebtárcza kihimezve, zsebkendő-tartó kihimezve, szivarház kihimezve, nemzeti színű fonott papírtárcza, színes fonott papírtárcza.

92. szám. A felvidéki magyar közművelődési egyesület, Nyitra.

Kiállít: 21 óvodája által készített gyermekmunkákat; szemléleti tárgyakat; az egyesület évkönyveit. Összesen mintegy 900 darab tárgyat.

A felvidéki magyar közművelődési egyesület célja: „Az Árva-, Bars-, Hont-, Liptó-, Nógrád-, Nyitra-, Trencsén-, Turóc- és Zólyomvármegyék, valamint Selmecz-Bélabánya szab. kir. város területén élő, nem magyar ajku lakosságot magyar szellemenben fentartani és nevelni és a magyar nyelvnek, mint az állam nyelvének ismeretét terjesztetni. E cél elérésére az egyelőre ténykedési körébe vont törvényhatóságok területén saját

pénzerejéhez képest kisedóvó intézeteket, Fröbel gyermek-kerteket, elemi és felső népiskolákat állít fel; illetőleg tekintet nélkül azok jellegére, segélyez; a hazafias szellemben működő és a magyar nyelv terjesztésében érdemeket szerzett tanítókat, valamint a magyar nyelv elsajátításában kiváló előmenetelt tanúsított tanulókat megjutalmazza; szegény tanulókat tankönyvekkel és ruházattal ellát; szóval feladatának betöltésére minden törvényes eszközt felhasznál." Az egyesület alaptőkéje 50,000 frt.

Kiállításában résztvesznek: 1. Beczkői kisedóvoda, Trencsénmegye. 2. Czabaj-csápori kisedóvoda Nyitra megyében. 3. Hodrusbányai kisedóvoda Hontmegye. 4. Kovarczi kisedóvoda Nyitra. 5. Libetbányai kisedóvó Zólyom. 6. Námeczkői kisedóvó Árva. 7. Nováki kisedóvoda Nyitra. 8. Oszlányi kisedóvoda Bars. 9. Predméri kisedóvoda Trencsén. 10. Szeniczai kisedóvoda Nyitra. 11. Szkacsányi kisedóvoda Nyitra. 12. Trsztenai kisedóvoda Árva. 13. Turdosini kisedóvoda Árva. 14. Várnai, gróf Csáky Lászlóról nevezett kisedóvoda Trencsén. 15. Verebélyi kisedóvoda Bars. 16. Vittenczi kisedóvoda Nyitra. — Az egyesület kisutca-ujhelyi, kolosi, nagybélliczi, privigyei, radványi, znió-váraljai és zólyom-lipcsei óvodái a kiállításban részt *nem* vehettek, főleg azért, mert csak rövid idő előtt nyitlak meg.

101. szám. Magvassy Mihály, okleveles kisedóvó és középiskolai tornatanár Győrött.

Kiállít: Kisedóvodai szemléltető szekrényt saját rendszere szerint.

A szekrény két oldalán üvegtábla alatt 28—28 fülkékben ugyanannyi dugaszos üvegcsőben különféle gabna-, növény- és készítmények vannak szemléltetésre. A szekrény egyik hosszoldalán fölül fölállítható vaspárazeten 10 vaspálczácskán 10—10 db. és így összesen 100 db. esztergált, politrozott színes fogatocskák vannak számláltatásra. A számoló gépezet felső vaspálczácskájába egy fekete pléhlemez kapcsolható s ugyancsak a számoló gépezetre egy összehajlítható 100 cm. fahossz-mérték függeszthető, ezen szemléltető hossz-mértéken szinte két réz kampó, vagyis gyűrű van, melyre egy marhavásárt ábrázoló színes kép fölfüggeszthető. A szekrény egyik sarkán két gyűrűben mutató pálczácskák van dugva. A szekrény ezen hosszoldalának mélyedésében 6 betű vagy számoknak tartója van, azok ismertetésére; ezen lejtős alakú tartó fölemelhető melyben a félre teendő szemlélteti tárgyak elhelyezhetők. A mélyedés előszélén, alul pedig egyik oldalán csavarható henger létezik 3 betűtartóval, mely a betűt

a második, harmadikhoz tolja, a hangoztatás könnyebbitésére. p. o. „i” betűt tolja „r” betűhöz és „ó” betűhöz, hogy e szót kimondhassuk: „iró”. A szekrény ezen oldala alatt kihúzható egy feketére füstött vörös vonalzatú ölszehajlitott tábla, mit szétnyitva, ugyancsak ezen oldalra támaszthatunk betűk és számok írásának gyakoroltatására. Végre ezen hosszoldal leg-alján az állvány két oldalán kihúzható két fiók van, a kemény papirosra ragasztatott betűk és számok elhelyezésére. A szekrény hossz-túloldalán, egy kisebb négyszögben vonalzott fekete tábla fölhúzható vonalak rajzolására, melynek túloldalán különféle színek festvék szemléltetésre. Ezen fölhúzott táblácska mögött van 5 fiók a felső nagyobbikában elhelyezve: folyó és súlymértékek, továbbá tokban levő koczka. Két alsó fiókban vannak különféle ásványok; negyedikben szemléltetésre különféle gömb és szögalakú fametszetek; az ötödikben pedig szivacs, kréta és törölő ruhadarab. A szekrény egy három lábú állványon áll, melyen egy forgó négyszögű vaslemez van, ezen vaslemez négy sarkán ugyancsak négy vassróf által erősítendő és bármely irányban könnyen fordítható, minek következtében az illető kezelő- és magyarázóknak helyéből elmozdulnia sem kell s így a gyermek elfoglalása nem szakíttatik félbe. Ezen gyakorlati szemléltető szekrény, mely ragánházaknál is igen kitűnően használtatik, megrendelhető az eredeti minta szerint 40 forintért a kiállítási bizottság irodájában.

106. szám. Országos kiseddóvó-egyesület, Budapest.

Kiállit: Óvodai növendékek által készített tárgyakat s az óvoda felszerelésére, berendezésére és fejlesztésére vonatkozó ismertető adatokat és pedig:

Az „Egyesület” részéről. Magyarország kiseddóvó-nevelési térképe. Budapest térképe 2 db. Az „Orsz. Kiseddóvó Egyesület” évkönyvei 1838—1889-ig, 24 db.

Az Egyesület által kiadott nyomtatványok: Közlemények a kiseddóvó-nevelés és elemi nevelés köréből 1843. Emlékirat 1844. A kiseddóvó-intézeteket Magyarországon terjesztő egyesület példány óvodájának évlapjai 1862. Az országos kiseddóvós mai napjai 1864. Emlékbeszéd 1865. A kiseddóvó-intézeteket Magyarországon terjesztő egyesület alapszabályai 1869. A kiseddóvódákat Magyarországon terjesztő egyesület kiseddóvódai intézeteinek és példány óvodájának szervezete 1871. Emlékbeszéd Simon Flórent fölött, 1874. Az orsz. kiseddóvó egyesület alapszabályai 1874. Az orsz. kiseddóvó egyesület ügyrendje 1876. Az orsz. kiseddóvó egyesület alapszabályai 1876. Emlékirat „a kiseddóvó-nevelés nevezetesebb mozzanatairól”

1877. A teljesült álom. Legenda. Szathmáry Károlytól, 1877. Csak többen volnánk! Beszélgetések a jó magyar nép számára. Szathmáry Károlytól, 1878. Emlékirat a magyarországi kisdednevelés nevezetesebb mozzanatairól, 1878. Memoire sur le mouvement de l'éducation dans les salle d'asile en Hongrie, 1878. Utasítás a városi kisdednevelő óvintézetek és a falusi óvódák felállítása és szervezése ügyében, 1879. Két kép azoknak, kik a kis embert is szeretik, Szathmáry Károlytól. A magyar kisded-óvás és nevelés rövid története, 1887. Az orsz. kisdedóvó-egyesület képző intézetének szervezete.

Tankönyvek. Kisdednevelés és módszertan. Szerdahelyi Adolftól, 1884. Test- és egészségtan, dr. Schermann Adolftól, 1886. Magyar nyelvtan, Bárány Ignácztól, 1886. 2 kötet, Természetrajz, Kakuja Károlytól. Vegytan. Franke-Komjáthytól. Földrajz, dr. Cherven Flóris és Schneider Jánostól. Történelem. Kuttner Sándor, Mayer Miksától. Dajkakönyv, összeállította az orsz. kisdedóvó képzőintézet tanári kara. Játék-, vers- és dalos-könyv.

Az óvóképezde részéről. Fokozatos mintagyűjtemény füzetekben: papírhajtogatás, papírgyűrűs, papírkivarrás, papírfűzés, papírkimetszés, borsómunka, papírhajtogatás, magragasztás, pálczika leragasztás és levarrás, pálczika és borsóból három kalitka és egy kosár, hintaszék, egy kivarrt papirdoboz, mennyezetes ágy, két hintaszék, egy böleső, kivarrt tálcza, bőségszarú, kézikosár, törülköző-tartó, sodrony és haraszt csokor, falikosár, zsebkendőtartó, hintaszék, egy asztal, két paddal, egy füles névjegy-kosár, egy hajó, lámpaernyő, egy vessző tálcza, egy kivarrt kereszt, egy könyvjegyző.

Aggymunkák. A mintaóvoda részéről: Fröbel I–IV. építő-szekerénye alkalmazásban feltüntetve. A lerakó táblácskákból alkalmazott minták feltüntetése 1. táblán. A pálczika-körökből létrehozható készítmények feltüntetése 1. táblán. Szilánkfonás. Papírhajtogatás. Papírfonás Gyöngymunka. Borsómunka. Papírfonás. Papírfűzés. Papírkivarrás. Egy fali órátartó. Egy fali gyufatartó. Egy fali papucs. Egy fali kosár. Egy fülestálcza. Tálczák. Gyertyatartó-rózsa. Egy hálószoza. Egy nappali szoba.

A mintaóvoda szerelvényei. Fröbel-féle foglalkoztató eszközök: színes-lapdák, golyó, koczka, henger, építőfák, szemléltetési képek és tárgyak. Szemléltető fali képek.

Állatok: ló, szamár, tehén, ökör, bivaly, teve, elefánt, kutya, macska, egy kocsi két lóval.

Butorok: ágy, pamlag, szék, asztal, egy támlás fapad, két fiókos szekrény v. fogás.

Gazdasági eszközök: eke, henger, csép, gereblye, villa, vasvilla, létra, saroglya, taliga, sarló, lapát, kecskeláb, fűrés, fejsze, ásó, kap, gereblye.

Szövő eszközök : szövőszék, csörölő kerék, motolla, gom-bolyító-motolla, tillótörő, guzsalj, orsó, gereben.

Konyha- és házi-eszközök : takaréktűzhely, fazék és lábas fődövel, porcellán-edény 20 db, porcellán kávésedény 9 db., egy vizesüveg, 4 db. cserépedény, bádgedény 3 db., faedény 8 db., szűrőszita, kosár, kés, villa, kanál, vasaló, gyúró tábla, nyújtófa, sütőlapát, szénvonó, teknő, mérleg, mángorló, kút, vizespad, konyhaszekrény, kefeseprő, kézi nyelesseprő.

Szerszámok : gyalupad, gyalu, rámás-fűrész, ács-fűrész, kézvonószék, fuvó, szorityú, kalapács, fuvó, reszelő, ráspoly, véső, ár, üllő, bárd, centiméter, fakalapács, fogó.

Gabonafélék : buza, rozs, árpa, kukoricza, zab, köles.

Fűszerek : paprika, bors, szegfűszeg, fehérbors, majoránna, szerecsendió, fahéj, ánís, só, hosszúbors, kávé, cukor.

Kásák : rizs, dara, árpagyöngy.

Magvak : bab, borsó, lencse, mák, káposzta, kalaráb, retek, czéklarépa, veres- és foghagyma, saláta sárgarépa, lenmag, lóhere, tökmag, ugorka, dinnyemag sárga és görög.

Anyagok : kender, pamut, selyem, gyapjú, sárgaviasz, fehér viasz, enyv, keményítő, kén, kékitő, arab gummi bőrzsöny, vasgálicz, rézgálicz, bőr.

Különfélék : hajó, háló, dió és mogyoró, méh, egy doboz-faház.

Könyvek : anyakönyv, pénztárkönyv, szelvénykönyv, a „minta-óvoda“ tanórarendje.

Butorok : üveges szekrény, ruhafogas, ozsonnapolcz, pad, munka-asztal, kis szék.

Az árvaház részéről : egy gyermek-ágy, egy mosdó, kis szék, egy fiúcska és leányka ruházata.

118. szám. Kisdedóvó-intézet, Rohonczon (Vas megye). Választmányi elnök: Nagy Ignác.

Kiállit : Kisdedek kézi munkáit.

120. szám. Kisdedóvó-intézet, Szegeden.

Kiállit : Kisdedóvó munkákat és pedig: az új munkanemhez orsó, rajznak, kivarrásnak, agyagmunkának, borsó-munkának, szilánk- vagy lánczfűzésnek, gyöngymunkának, papirhajtogatásnak, papirűzésnek, labda, golyó, építőszekrény, szilánk, hengervessző, körkirakás, derékszögű lapocskák, az orsó új munkanemhez rajz, czímtábla, beküldött tárgyak leírása, névjegytálcza, takarékpénztár, füleskosár, fürdőkád, korsó, dézsa, hánckosár.

134. szám. Halász Sarolta, gyermekkert-tulajdonosnő, Budapest, VIII. ker., Sándor-utca 15 sz.

Kiállít: A gyermekkerteri növendékek munkálatait csoportokban.

I. Csoport: Kivarrás, fokozatosan feltüntetve. A falon levő táblázaton: a hat alapszínből összeállított hat kiskeretű táblán a fokozatos haladást feltüntető kivarrt lapok; egy kézimunkakosár, melyen a táblázatos kivarrt lapok mintáiból kifolyó egyszerű és kombinált alakzatok vannak feltüntetve; alakzatok az állat- és növényvilágból (pillangó, madár, virág, gyümölcs stb.); kis tálcza; két kézitáska; névjegy tartó; arcképeret; fali naptár, keztyű-tartó; asztalkendő-öv s könyvjelzők.

II. Csoport: Borsó-munka, fokozatosan feltüntetve. A falon első táblán: idomok, melyek egyenes vonalakból alakíthatók (vonalak, szögek és testidomok); második táblán: gazdasági eszközök: a szekrényben: butorok.

III. Csoport: Vesszőkötés, fokozatosan feltüntetve. A falon első táblán: a kezdő-minták különböző színekkel; második táblán: ezen minták után készített kosár és két tálcza. E csoporthoz tartozik: két vesszőkötő állvány (megkezdett és kész munkákkal), egy kisebb és egy nagyobb saját találmányú új szerkezettel, melynek az az előnye van, hogy az állvány kerete a készitendő munkához képest kisebbíthető vagy nagyobbítható. A vesszőkötés egyike a legkönnyebb és a gyermek által leginkább kedvelt foglalkozásoknak. Már 3—4 éves gyermekek igen csinos munkákat készíthetnek rajta. Ugy az óvodákban, mint a családoknál igen ajánlatos és hasznos, mert a munkakedvet és szorgalmat fejleszti, az állványok eladók.

IV. Csoport: Agyag-munka, fokozatosan feltüntetve. A szekrényben: koczka, golyó, henger; golyóból kiinduló alakok (lapda, alma, gomba, tálka, csésze, kosár); a hengerből kiinduló alakok (körte, retek, kancsó, pipa, kaesa, madárka); virágok és összetett alakok (madár fészekkel, szőlőfürt levéllel, cseresznye tányéron).

III. CSOPORT.

Gyermekek-betegségei.

Egyes gyermek-betegségeket föltüntető rajzok táblázatok, esetleg főszminták. Fertőztelenítő szerek és eszközök. Borjúoltóintézetekre vonatkozó adatok. Kisded-melegítő készülékek. Testegyenestítő-eszközök. Gyermekek-kórházakra vonatkozó adatok. Gyermekek-halandóságot mutató táblák s általában a **kisded-nevelés orvosi szempontból.**

34. szám. Garay Samu és Társa sebészeti műkötszer- és testegyenestítő gépgyártók, Budapest, Ferencziek bazára.

Kiállit: **I. Mellfűző fakéregből,** igen szilárd, a test melegségétől nem változik, egy fűző 6—7 éves gyermek részére 20—25 dkgr. súlyú.

II. Mellfűző alakú egyenestartó, kisebb fokú hátgörbülés alkalmaztatik. Igen könnyű és a mellkas fejlődését nem akadályozza.

III. Bühring-féle ágy, fekvő hely, nagyfokú hátgörbülésnél szenvedő gyermekek számára. Fa alappal, különféle nyomólapokkal, támaszokkal és medenczeövvel ellátva, eléggé kényelmes, párnázott és általánosan használt készülék.

IV. Fekvő lemez Schildbach szerint. Egy nemezzel bélelt és szövettel bevont bádog-alap, váll- és medencze-övvel ellátott bármily ágyban vagy nyugvóhelyen elhelyezhető fekvőhely hátgörbülésben szenvedő gyermekek számára. A gyermek vállán, és medenczején át szijakkal oda csatolható s így az kénytelen a hátán feködni.

V. Franczia egyenestartó gyermekek részére. Hanyag testtartásnál alkalmazandó.

VI. Készülék könnyebbfokú hátgörbülés ellen, Barwell szerint. A púpra, a púppal szemben levő vállra és czombra alkalmazandó övek egymással szíjakkal összekapcsolva. A szíjak időnkint megfeszítettnek és ez által a púpra nyomást gyakorolva, annak továbbfejlődését gátolják, sőt a púpot némileg csökkentik is.

VII. Gallér ferde nyak ellen. Aczélpléh alapja bőrrel van bevonva. A nyak ferde oldalán magasabb és ez által a fejet egyenestartásra kényszeríti.

VIII. Készülék elálló fülek ellen. Egy hosszabbitható és rövidíthető rugó, melynek végén kis lapocskák vannak, belső felületén bőrrel van bevonva. A rugó a fejen át lesz téve és mindkét végén levő lapocskák a fülkagylóra illesztve, minek folytán a fülkagyló laposan a fejhez szoríttatik.

IX. Készülék ferde orr ellen. Egy a homlokra ilhető párnázott aczélöv, melynek közepéből egy rugó indul ki. Ezen rugó az orr elhajlott részére nyomást gyakorol és a görbületet visszaszorítja a helyes irányba.

X. Öv, kis gyermekek járásra való tanításához. Az öv a járnival tanuló kis gyermekek derekát foglalja át, az övből kiindulva a vállon át széles szalag húzódik, a mely egy felnőtt egyén által tartva, meggátolja a gyermek esését.

XI. Járó szék. Egy fagyűrű, a mely kerekkel ellátott négy falábra van helyezve. A járnival tanuló gyermek a gyűrűbe lesz állítva és kezeivel a gyűrűre támaszkodva jár a székekkel együtt.

XII. Lábgép, befelé forduló térd ellen. (Genu valgum.) Egy a befelé hajló lábbal ellenkező oldalra, tehát kifelé hajlott rugó, melynek két vége egy-egy bőrvél lesz az alszár és a czombhoz rögzítve. A térd egy bőrből készült nyomólappal lesz az egyenes vonal irányában a rugóhoz szorítva.

XIII. Támasztó gép bőrből (tokos gép). Egy bőr tok hosszában 2 részből áll: mindegyik fél szélei gombokkal ellátott sinnel szegélyezve. A két fél toklábra téve, a gombok zsinór által összefűzve egy egész — a cipővel kengyel által összeköttetésben lévő — tokot képez igen jó támasztékul szolgáló gyenge térdű vagy bokájú lábnak.

XIV. Lúdtalp elleni támasztó-gép cipővel. 2 aczél sín (külső és belső) cipővel kengyel által összekötve; a cipőben megfelelő oldalon betét van.

XV. Lábgép befelé forduló boka ellen. Egy aczél sín a láb külső oldalán, a cipővel kengyel által összekötve. A cipő talpa fölé a belső oldalán egy boka-szík van varrva, a melynek végei a kengyel és sínhez lesznek rögzítve, ez által a befelé

forduló bokára nyomást gyakorolva, ezt kifelé, az egyenes vonal felé szorítja.

XVI. Dongaláb-gép Sayre szerint. Ez áll a bokáknál izülvő két oldalsínből és czipőből, mely a sark előtt ketté van vágva, hátsó sarki része pedig a mellső részsízel golyó izület által van összekapcsolva, úgy hogy, a míg a sínek bokaizülete a láb fel- és lehajlítását teszi lehetővé, a talp golyóizülete a láb halyintását és bolyintását, továbbá az ab- és adductiot engedi meg. A czipő lábujjai részének talpán egy aczélléczezske vonul keresztül két végében, t. i. a kis és nagy ujjnak megfelelő kampókkal. Ezen kampókba kaucsuk-csővek erősíttetnek, a melyeknek felső végei az oldalsínek felső végében levő lánczocskák szemeibe szükséghez képest kisebb vagy nagyobb feszüléssel akaszthatók. Egy kaucsukcsővecske pedig a láb külső oldalán levő kampót összeakasztja a sarkokkal, ez által a láb elejét kifelé húzván. Kellő alkalmazás mellett ezen czipő a mozgékonytá tett dongalábat egyenes helyzetben tartja és a mi fölényre, a lábnak minden szabad mozgást megenged.

XVII. Köldöksérvkötő gummiból, fürdőben is használható.

XVIII. Kettős sérvkötő aczélrugóval.

XIX. Egy sorozat tejszopó üveg a legkülönbözőbb alakban. a) üveg parafadugó, gummicső és szopókával; b) üveg a palaczk nyakára illő porcellán dugóval, a palaczkba csupán a gummicső ér; c) palaczk, parafadugó, gummicső és szelentyűvel; d) palaczk, fadugóval, mely rugó által szoríttatik a palaczkra szintén szelentyűvel; e) Alexandra-tejüveg. Olyan mint a b) alatti, csupán a palaczk nyaka hajlított; f) palaczk, csiszolt üveg dugóval, gummicső és szopókával. Könnyen tisztítható. Az üveg dugó nem szívja a tejsavat magába; g) palaczk, gummicső, szopóka és üveg szelentyűvel; h) palaczk, közönséges, melyre egy nagy szopóka van huzva; i) palaczk, decalcinált elefántesont szopókával; k) palaczk, csiszolt, kemény kaucsuk dugóval és decalcinált elefántesont szopókával. A palaczkba érő üveg üvegszelentyűvel van ellátva. Ezen tejüveg csakis tömör anyagokból van készítve, melyek nem szívják tejsavat magukba. Alaposan tisztítható és sterilizálható. Készítette Garay. Készletben csakis a), f), g), h) i) és k) alatt felsorolt tejüvegeket tartjuk.

XX. Dr. Dirner módosított mellszívója és szopókája. Ezen készülék egy üvegharangból áll, melyből két üveg csővecske nyulik ki. Az üvegcsővecskékre egy hosszabb és egy rövidebb — szopókával ellátott — gummicső van alkalmazva. Használati utasítás: Az üvegharang a mellbimbóra tétetik és a szoptató a hosszabb csövön át szívja emlőből a tejet, míg az alsó rövidebb csövet össze szorítja. Ha a harang alsó kupjában

elég tej gyűlt össze, úgy a rövidebb cső végén lévő szopóka a csecsemő szájába adatik és így minden erőltetés nélkül élvezi a táplálékot. A szoptatónak természetesen gondoskodni kell arról, hogy a harangban a szoptatás egész ideje alatt elegendő tej legyen. E készüléknek következő céljai vannak és pedig: a fejletlen mellbimbót növelni, az esetleg sebes mellbimbót a gyermek rágásától kimélni, másrészt pedig a csecsemőnek a szopást megkönnyébbíteni.

XXI. Mellszívó a tulságos mennyiségű tejnek az emlőből való kiszívására. Egy üveg lombik, melyen oldalt az emlőre illő szájra és csucsán a gummicső felhuzására való csövecske van. A tej az emlőből a gummicsővön át lesz kiszíva és a tej lefelé folyatva, a lombikba gyülemlik össze.

XXII. Két mellszívó labdával.

XXIII. Tejsterilizáló készülék. Dr. Soxhlet müncheni tanár szerint. A csecsemő táplálására szánt tej rövid idővel a fejés után rendelet szerint hígíttatik és czukroztatik, minek megtörténte után sterilizálás céljából palaczkokba lesz osztva. Körülbelül egy napra szükséglenő tej annyi palaczkba osztassék el, a mennyi épen szükséges, a tej azonban a palaczkban a palaczk nyakától 1—2 cm. távolságban maradjon. Az így megtöltött üvegekbe azután a lyukas gummidugók beszoritandók. Miután a palaczkokat a pléhbetétbe és ezt a palaczkokkal együtt a vízfazékba állítottuk, a fazékba annyi víz öntendő, hogy a palaczkok nyakig vízben álljanak. A fazék befedve tűzhelyre állítandó és a vizet fel kell forrasztani. Ha a víz már 5 perczet forrt, úgy a hegyes üvegrudacskákat meleg vízbe mártjuk és az átlukasztott dugókba szorítjuk, mi által a palaczkok légmentesen el vannak zárva. Ezután a víz további 30—40 perczig forralandó, mely idő elteltével a betétet a fazékból kiveszszük és a palaczkokat ki hagyjuk hűlni. Az ily módon kezelt tej szobában 3—4 hétig, míg hűvösebb helyen tartva, 4—5 hétig állhat, a nélkül, hogy megaludna vagy rajta tejbőr képződne, mely a szopókát eldugaszolná. Ha egy ily palaczkot használatba akarunk venni, úgy azt a kis fazékba teszszük, a melybe víz öntendő és felmelegítendő, vagy pedig a palaczkot egyszerűen meleg vízbe teszszük, míg a tej élvezhetővé felmelegszik. A palaczk gyakori felrázása elősegíti a tej gyorsabb melegedését. Határozottan rosszalandó azon eljárás, mely szerint a tej melegségéről izelés által szereznek meggyőződést, mivel az izelés alkalmával könnyen juthat fertőző anyag a tejbe. A dugót csak közvetlen a tej használata előtt kell eltávolítani az üvegből, a mikor helyére természetesen a szopóka teendő. Nyílt palaczkban állott, vagy a csecsemő által szívni félbehagyott tejet többé használni nem sza-

bad. Utazás vagy kirándulás alkalmával ajánlatos a tejet alkalmas helyen megmelegíteni és kendőbe burkolva, melegen tartani. A készülék tisztántartására különös gond fordítandó. Ha az egyszerű szópóka helyett csővel ellátott szópókát alkalmaznak, úgy a csövet, valamint a szópókát is használat után azonnal gondosan ki kell mosni, a csövet legczélszerűbb kifejszkendezni. A gummicsőről a reászáradt tejrészeket le kell áztatni. A kiürült palaczkokat hamu, víz és a drótkefe segítségével olykép kell kimosni, hogy az üvegen semmiféle tejrész ragadva ne maradjon. Egy üveg irrigator Garay szerint dugóval, háta lapos, tehát kényelmesen falra függeszthető.

XXV. Egy tejsűrű mérő (Lactodensimeter) a tej sűrűsége és fajsúlya megmérésére.

XXVI. Diphtheritis fecskendő ónból. Az orthopediai készülékeket csakis mérték után készítjük, a kiállítottak tehát nem eladók; a többi tárgyak eladók ugyan, de raktártarunk és az eladás csak üzletünkben történik.

35. sz. Dr. Pécsi Dani, nyilvános tehénhimlő-termelő intézete, Turkeve, Jász-N.-Kun-Szolnokmegye.

Kiállít: 1. Egy csinos, izléses tokban 20 db. különféle oltási eszközöket, gyermekek és borjuk beoltása, esetleg gyermek- és borju-nyirk nyerése, szedése végett; ugyanazon tokban eredeti tehénhimlőt, kisebb és nagyobb tartókban úgy folyékony, mint száraz poralakú oltó-anyagot, mely eladó a szekrényben kitett árjegyzék szerint. 2. 25 *graphikus táblázat.* A) 20 *graphikus táblázat* áll 6 darabból, bemutatja: a) a himlőhalálózást Svédországban az 1774—1883. évig; b) a himlő-halálozás 10 nagyobb külföldi városban összehasonlítva; c) himlő-halálozás és megbetegedés különböző hadseregekben az 1867-1886. években; d) himlő-halálozás Poroszországban és Ausztriában; e) Poroszország polgári és katonai lakosságának himlő-halálozása az 1825—1886. években; f) himlő-halálozás Bajorország és Belgiumban; B) 5 *graphikus táblázat*, tárgyalja Budapest főváros és Magyarország himlő-halálozását.

A termelésre fölhasznált állatokat kiállító az anyag kiszedése után rögtön vágóhídra szállíttatja, meggyőződést szerzendő, vajjon belső szervei is teljesen egészségesek voltak-e? és csak ennek megállapítása után expedálja az oltó-anyagot. *Mindig biztos hatékonyságú, csakis eredeti tehénhimlő oltó-anyagot expedál* — bármily mennyiségben és időben — következő árak mellett: 1 phiola 2—3 egyénre 60 kr., 10 v. több ilyen phiola a 50 kr., 1 phiola 10—15 egyénre 2 frt 50 kr. **Községek és hatóságok számára:** 50 egyénre való anyag 6 frt, 100 egyénre való anyag 11 frt, 1000 egyénre való anyag 100 frt.

36. sz. Hay Móricz gyakorló-orvos, a miniszterium által subventionált tehenhimlő-oltó intézete, Bécs, IX., Alserstrasse Nr. 3. Alapított 1873-ban.

Kiállít: Az intézeti épület fényképét; a borjuistálló fényképét; az oltó-asztal fényképét az oltott borjuval; oltó-eszközök; az állati nyirk és nyirk-készülék konzerválásának előkészítése; Hay oltó-eszközei; az intézetre vonatkozó nyomtatványok és az eladható tárgyak árjegyzéke.

37. sz. Neruda Nándor, gyógyfűszer-kereskedő, Budapest, hatvani-uteza.

Kiállít: Nestle-féle gyermekliszt 1 doboz.

" sűrített tej 1 " A gyárnak székhelye Vevey, Helvéciában, de van már Tirolban is gyára. Kitűnő sikerrel használtatik az anyatej pótlására orvosi tekintélyek bizonyítványai szerint.

Liebig-féle húskivonat tégelyekben, ára: 1 font 5 frt 65 kr., 1/2 font 2 frt 95 kr., 1/4 font 1 frt 65 kr., 1/8 font 90 kr. (angol mérték).

Appel-féle gyermektáp-kétszersült 1 nagy csomag 1 frt 20 kr., 1 kis csomag 30 kr. Ennek phosphorsavas mésztartalma erősíti a gyermeknél az izmok és csontok képződését.

Arrowroot 150 grammos csomag ára 25 kr., 1 kiló 1 frt 50 kr. csecsemőknek adandó, tejnek erősítéseül.

Osztindiai Saago Tapioca és gyöngyalakú 1 kiló 1 frt 40 kr.

Valódi tiszta makkavé gyermekek számára, általam égetett és piritott friss makkból készült 1 kilós doboz 75 kr.

Cacao-porok. Ajánlható legnagyobb tisztasága, bő tápláló és könnyen emészthető alkatrészei, valamint kitűnő íze miatt. Készletben van:

Van Houten-féle valódi hollandi cacao-por, Blocker-féle tiszta cacao-por, Gaedke S. W.-tól Hamburgban, Jordán és Timeustól Bodenbachban, Rüger Ottótól Drezdában, cacao-héj, árpa-kávé, gyermekdara (Himmelthau), gyermek hintőporok, Baby Jowder dobozban, gold cream, glycerin, vaselin, fügegyökér 1 nagy db. 12 kr., közép 10, kis db. 8 kr.

Gyengélkedő gyermekek számára. Csukamájolaj a legtisztább és leghathatósabb neme a gyógyító halzsirnak, melyet a kiállító egyenest Bergenből (Norvégia) hozat és palackokba tölt. Csukamájolaj Maager Vilmostól Bécsben, mell- és tüdőbetegeknek ajánlható. Csukamájolaj Jensentől Londonban, orvosi tekintélyek tapasztalatai szerint ezen csukamájolajat szagtalansága miatt gyermekek még a legmelegebb időben is szívesen veszik. Valódi malag-abor lábbadozó gyermekek számára.

Cognac, valódi francia és kitűnő magyar fajok nagy választékban. Selters-víz.

Gyermek-fürdőkhöz. Tengeri só, vásártelki természetes sós vasláp 1 kilós ládácska, maláta, gyermek-szappan illat nélkül, tojásdad alakú illatos szappan, kátrány-szappan, fürdőszivacs minőség és nagyság szerint különféle árakban.

Kórszobák levegőjének tisztítására. Toboztermő szeszt, carbolsavat vegytisztát, carbolmeszet.

Néhány gyógynövény, mely a gyermek ápolásánál használatik. Székfűvirág, ökörfarkkóró-virág, tisztos fű, papsajt-téa, kerék-mályva.

38. szám. Budapesti „Stefánia“ szegénygyermek-kórház igazgatósága. (Igazgató: dr. Bókai János.) Budapest, VIII. üllői-út 72–74. sz.

Az egyetlen *kizárólag beteg gyermekeket* gyógyító kórház Magyarországon.

Kiállított tárgyai:

1. Hét táblázat, a melyek a Kauser József építő mérnök által tervelt és fölépített épületnek homlokzatát, három metszetét, továbbá a pincze, a földszint és az első emelet alaprajzát ábrázolják.

2. A pesti gyermekkórház 50 évi működésének táblázatos áttekintése, a melyből kitűnik, hogy az 1839. évben való szerény kezdetből, a mely évben csak 106 ingyenes osztályon ápoltt és 134 járólagos beteg kezeltetett — az 1888. évben a kórház ingyenes osztályán ápoltt betegek száma 1,075-ig, a fizetési osztályon ápolttak 265-ig s a járólagos betegek száma 13,825-ig emelkedett föl. Ezen óriási haladás az intézet igazán humanus és hasznos működésének eklatáns tanubizonysága.

3. A Stefánia gyermekkórház évi kimutatásai, a melyekben az intézetnek tudományos és közhasznú működése, a kivitelnek módjai és eszközei, továbbá a gyermekkórházi egyesületnek mozzanatai vannak megírva.

39. szám. Neumann Henrik, sebészeti-, mű- és kötő-szer gyára, Budapest, IV., muzeum-körút 7. sz.

Kiállít: 1 gyermekalak következőleg felszerelve: 1 eszköz Collin szerint, ferde nyakelgörbülés ellen; 1 járó-gép; 1 kartámasztó-gép; 1 sérvkötő; 1 köldök-sérvkötő; 1 oltást védő kötő; 1 készülék elálló fülek számára. 1 Alexandra szoptató-üveg; 1 Pokorny szoptató-üveg; 1 Monchoyaut szoptató-üveg; 2 golyóventiles szoptató-üveg; 1 angol Maw szoptató-üveg; 4 darab álszopóka; 4 darab dörzsölő keztyű; 3 darab szivacs-

tartó; 2 darab gummi dörzsölő-kefe; 2 darab mellkas tágitó; 6 darab gummicsőre fecskendő; 1 darab üvegcsőre fecskendő; 1 darab óncsőre fecskendő; 1 darab glycerin csőre fecskendő; 4 különféle irrigateur fecskendő; 1 darab difteritis fecskendő ónból; 1 darab difteritis fecskendő üvegből; 1 darab sebfeccskendő üvegből; 1 darab sebfeccskendő rugógyantából; 4 darab jégzacskó; 1 darab Priesnitz nyakkötő; 3 darab köldök-sérvkötő; 6 darab sérvkötő; 1 darab tejmérő; 6 darab szoba hőmérő; 2 darab fürdő hőmérő; 1 darab difteritis fecskendő; 2 darab porfuvó; 1 darab szobalevegő mérő; 3 darab ágybetét; 4 darab gőzbelégző-készülék; 1 darab Schnitzler-féle belégző; 3 darab porlasztó-készülék a szobalevegő desinficiálására; 1 darab bevezető áramú villamgép; 1 darab állandó áramú villamgép; 2 darab gummi éjjeli edény, utazásra; 2 darab genyecséze; 1 darab fülfecskendő, Lichtenberg tanár szerint; 2 darab tápláló-cső; 4 darab katheter; 4 darab testhőmérő; 3 darab légcső-canule; 1 darab műszer ferde nyak ellen (gallér fémből); 1 darab műszer ferde nyak ellen (gallér gipszkötés); 1 darab műszer ferde nyak ellen (gallér filzkötés). Egy Soxhlet-féle tejsterilizáló gép. 2 db. dr. Morelli-féle orróblögető tölcser.

40. szám. Dollinger Bertalan, technikus, testegyenészeti és orvosi műszer-gyáros, Budapest, IX., üllői-út 11. sz.

Kiállít: Nemez-fűzők. Az ezen anyagból készült fűzők betegtesttel tökéletesen azonos mintákon állittatnak elő, miért is, viseletük semminemű fájdalmat nem okoz. Mig az eddig ilyenemű készülékekhez a poroplastikus nemez külföldről hozatott; addig nála az egy egészen új szabadalmazott módon, gyárában állittatik elő. Ezen fűzők oldalgörnyénél, — csigolya gyulladásból származó púpnál, — veleszületett csipőizületi ficamnál stb. kitűnő szolgálatot tesznek.

Nemez-tokok. Ugyanily módon készülnek a nemez tokok, a melyek a végtagok lobos izületeinek rögzítésére szolgálnak. Továbbá használtatnak pld. a csipő- és térdizületi lobnál, a csipő-, térdizület zsugorjainak kinyújtása után, továbbá gacsos térd, dongaláb stb. kiegyenesítése után a visszaesés meggátlására, továbbá hűdött izületek rögzítésére. Mint a fűzők, ugy a tokok is utóbbi időben teljesen új eljárás szerint, egész könnyű anyagból készítettetnek: előnyük nagy könnyűségük által tűnik ki.

Fekvő lemezek. Ezen készülékek czélja, hogy csigolyagyulladásnál a beteg gerincz nyugodt fekvése, egyenes elhelyezkedése biztosíttassék. Ujabbban oly fekvő lemezek készülnek, a melyeken a beteg főszlenyomat szerint készült vályuban fekszik,

a mely az egyenes helyzetet jobban biztosítja. Ezen vályuk belése esetleg szellőztetés céljából levehető.

Dollinger Bertalan szabadalmazott (1888.) köldök- és haskötője. E haskötő azzal az előnnyel bír, hogy a czombkötők elkerülése mellett teljesen biztosan fekszik, úgy, hogy annak elcsuszása ki van zárva. Használtatik gyermekeknél nagyobb köldöksérvnel, felnőtteknél pedig köldöksérvnel, a tágult hasfalak emelésére, hasmetszés után a heg támogatására. Tauffer Vilmos egyet. r. tanár és Takáts Endre és Ellischer Gyula egyetemi magántanár urak osztályain kizárólagosan e kötéők használatnak.

Dollinger Bertalan támasztó kocsija. E támasztó koci a gyöngé törzs, úgyszintén a végtagok támogatására szolgál s akképen szerkesztetett, hogy a gyermek biztos egyensúlyban lévén, a kocsit bármely irányban tolhatja.

Az itt felsoroltakon kívül a czég kiállított még igen számos testgyógyászati gépet és kötéshert, a melyek több *budapesti* klinikán, magángyógyintézetben és vidéki kórházban alkalmazásban vannak.

53. szám. Calderoni és társa, látszerészek, mű- és tanszerraktár, Budapest, IV., kis hid-utca 8. sz.

Kiállít: Hőmérők (fürdő, orvosi, szobai), tejmérők, készülékek a tej sterilizálásához és konzerválásához, szopó-üvegek, irrigátorok.

Tejsterilizáló készülék; készülék a tej megvizsgálásához Soxhlet szerint 16 üveggel; Feser-féle lactoscop; Wolpert féle levegővizsgáló; Lambrecht-féle hydrométer; készülék a tej megvizsgálásához; lactodensiméter; ugyanaz Quevenne szerint; anyatejvizsgáló; tejvizsgáló Kapellertől; hydrotiméter; angol maximál hőmérő tokban; fürdőhőmérő, egyszersmind orvosi hőmérő; Immisch-féle hőmérő sz. 14,099; ugyanaz arany sz. 11,306 és nyitott sz. 12,691; orvosi hőmérő szekrényben; úszó fürdő-hőmérő; hőmérő kaucsuktokban; Irrigateur 1 lit., 1½ lit., 2 lit.; szopóüveg felszerelve; fürdő hőmérő faszekrényben; hőmérő fémtokban; ugyanaz fémskálával; fürdő hőmérő; fürdő hőmérő tejüveg foksorral; ugyanaz porcellánból és fémskálával; közönséges fürdőhőmérő. Az egyes tárgyak *eladó*k, az ár minden tárgyon meg van jelölve.

56. szám. Schottola Ernő sebészeti árúk raktára, Budapest, VI., Andrásy-út 2. sz.

Kiállít: 3 db. csőrefecskendő, ónból. 1 db. csőrefecskendő, kemény kaucsukból. 1 db. torokfecskendő, ónból. 3 db. körte-

alakú rugógyanta-fecskendő. 2 db. öncsórésző rugógyantából. 2 db. utazási vizeleti palaczk ruggyantából. 1 db. utazási vizeleti palaczk papirmachéból. 1 db. maximalhőmérő. 1 db. Leyser-féle hőmérő. 1 db. sérvkötő ruggyanta-szalagból jobboldalra, 1 db. baloldalra, 1 db. kettős. 5 db. köldöksérvkötő, 2 db. szopóüveg. 2 db. táblázat szopókészülékekkel. 1 pár emlőbimbó-sapka. 1 db. emlőbimbó-sapka üveggel, szopóka-véggel. 2 db. tejszívó, 1 db. tejszivattyú. 3 db. torna-készülék. 1 db. vizeletgyűjtő fiú számára, 1 db. leány számára, 1 db. fiú számára. 1 db. kettős készülék csipő-izületre, Thomas Krohne szerint. 1 db. Thomas-féle térd-sín. 1 db. Treves-féle nyaknyújtó-készülék. Ezen utóbbi 3 készüléket Krohne & Seseman londoni műszerészek készítették. 4 db. ágybetét. 2 db. jégzacskó rugógyantából. 1 db. jégzacskó rugógyantázott szövetből. 1 db. irrigator. 1 db. porlasztó. 1 db. merevnyaköv. 2 db. szemernyő. 3 db. sérvkötő ruganynyal. 2 db. sérvkötő rugany nélkül. 1 db. sérvkötő bőrből bal oldalra, 1 db. jobb oldalra, 1 db. kettős.

57. szám. Fischer Péter és társa, cs. és kir. udvari szállítók, orvos-sebész, műszer és testegyenestítő segélyművek gyárosai, Budapest, IV., hatvani-utca 16. sz.

Kiállít: Egy fenálló *gypsmodellt*, ellátva *szabadalmazott bőr-sínes készülékekkel* és pedig: *nyaktartó* ferde nyak ellen (Terticulus), *fűző* elferdülés (Scoliosis) javítására, *karnyújtó-gép* könyökizület, merevség és szögállás kinyújtására, *gép dongatérdré* (Genu valgum), a befelé álló térd igazítására, *nyújtó- és járó-gép*, *csipő-izületi* lóbnál (Coscitui), *dongaláb-járogép* (Pervarus), *térdnyújtó-gép* térdszögállás kinyújtásához szolgál, *gép lólábhöz*, *gép kardlábaknak* igazítására, *sérvkötő* baloldali, nemzetk. szabadalmazott, *fűző* gerinczelferdülésben szenvedők javítására impregnált filcből, *tám-gép* magasbitott farészl-ttel rövidített végtagok számára, *oltó-műszerek* tokban, *gyermek-mérleg*, *melegítő-készülék* koraszülöttek részére, *különféle sérvkötők* stb. stb.

63. szám. Fischer Győző, városligeti testegyenestítő- és vizgyógyintézete (ezelőtt dr. Fischhof-féle hidegviz-gyógyintézet) Budapesten, városliget, Hermina-út 1525. sz.

I. Intézet leírása. Gyógykezelése alá tartoznak a következő bajok: 1. Mindenféle izületi gyulladás (csipő, térdizület stb.) 2. Csonttörések és ficzamodások. 3. Izületek zsugorodása, merevedése (csipő, térd stb.), veleszületett ficzamodások, rövidülések, a csontok és izületek mindenféle elgörbülése: dongaláb, lúdtalp, lóláb, sarokláb, kampóláb, gacsos térd stb. 4. A

hátagerincz minden fajtájú elgörbülése (oldalra-, előre-, hátra-görbülés) púpok, tyúkmell, görbenyak. 5. A gyermek bénult testrészeinek kiegyenesítése, 6. Végtagok értágulása, vastagodása. Továbbá a *II. Vizgyógyászati osztályban*: 1. Az emésztési- és vérkészítő szervek némely betegségei, mint gyomor-, béllurut, rossz emésztés, székrekedés, hasmenés, a belek renyhe-sége, puffadtsága, hasbeli pangások, májbajok, aranyér stb. 2. Vérkeringési zavarok: szédülés, vértorlódás, hőszám-zavarok; gutaütés utáni bénulások, stb. 3. Különféle alkati betegségek: vérszegénység, sáppadtág, skrofula, makacs bujakór; váltóláz utáni senyvedtség, továbbá krónikus fémmérgezés (ólom, kén-eső stb.). 4. Reumás bajok, köszvény, csúz. 5. A legkülönfélébb idegbajok: hysteria, hypochondria, melancholia, ideges izgatott-ság, gyengeség, stb. Idegszabák, görcsös állapotok, álmatlanság.

Kiállítja: Az intézeti helyiségnek és egyes részeinek fényképeit: 1. fénykép 2 éves fiút mutatva csipőízületi lobbál és contractusával. 2. Ugyanaz egy reá alkalmazott Hessing-féle tokszerű sinkészü-lékkel. 3. Fénykép 3 éves fiút veleszületett dongalábakkal. 4. Ugyanazon 8 heti kezelés után a Hessing-féle gépekkel. 5. Fénykép 6 éves leánykától, melynek rachitishől fejlődött ufasisát a nyak és gerinczsugolyákon mutatja. 5. Ugyanaz mutatva testén a Hessing féle fűzöt és nyújtókészüléket. 7. Fény-kép 7 éves fiunál mutatva a térd 82°-nyi zsugorodását és rövi-dülését. 8. Ugyanaz 6 heti kezelés után Hessing-féle készülék által.

72. szám. Budapesti tej-sterilizáló intézet, VI. Nagy-János-utca, 20. sz.

Kiállit: Soxhlet tanár szerint sterilizált tejet, csecsemők táplálására négyféle minőségben. A mesterségesen tehéntejjel táplált csecsemőknél gyakran felmerülő emésztési zavarokat főleg azon *számtalan bacterium és hasadó gomba* okozza, mely minden tejben található, bárhol is vétessék. Azért is a csecsemőnek nyújtandó tejet oly *gombamentessé* kell tenni, mint az *anya- és dajkatej*, ha az egyenest az emlőből jön. Hogy ezt elérhessük, szükséges a tehéntejben képződő bacteriumokat meg-ölni, azaz a tejet *sterilizálni kell* s annak *szétbomlását meg-akadályozni szükséges*, mindaddig, míg a gyermek nem él vele. E célra Soxhlet, müncheni tanár *készüléket* állított össze a tej *sterilizálására*, melyben a tej nem egyszerre, egy napra szánt mennyiségben, *hanem egyes, a gyermek által egyszerre veendő adagokban sterilizáltatik*, és pedig úgy, hogy a csecsemő korá-hoz képest a tej higitására és édessé tételére szolgáló anyagok eleve, azaz a sterilizálás előtt kevertetnek a tejhez. A leg-kiválóbb gyermekorvosok tapasztalatai szerint az ily — Soxhlet

elve szerint — sterilizált tej az *anya- és dajkatejnek legjobb pótszere* s ebben a *mesterséges gyermektáplálás legjobb módját birjuk.* A mit a *Soxhlet készülékével* kicsiben minden egyes családnál tenni kell, ez dr. *Hochsinger* gyermekorvos bécsi intézete és az ennek mintája szerint berendezett *budapesti tejsterilizáló intézetben* nagyban történik a nagy közönség kényelmére. Ezen intézetek *célja bacteriummentes és elálló tejt kis üvegekben, a csecsemő egyes étkezésének megfelelő mennyiségben és a gyermek korához mértén meghigítva közforgalomban hozni.* Minden egyes üveg a tejjel egyenkint van sterilizálva s ép úgy a palaczk maga és záró készüléke is izzó légapparatusokban sterilizálva lesz, úgy hogy ezen sterilizált tej *hetekig eltartható,* a nélkül, hogy megsavanyodnék. A tej sterilizálása külön e célra szerkesztett készülékekben történik, ép úgy az üvegek száraz sterilizálása is külön e célra berendezett légkészülékekben, melyekben az elzárt levegő 140°-ra hevithető. *Mindezen készülékek rajza a kiállítási szekrényben látható.* A *tej higitása,* mely azért szükséges, mivel a tehéntej több sajtanytt tartalmaz, mint az emberi tej, *kizárólag sterilizált czukoroldattal történik és pedig négy különböző sűrűsödésben.* Az első tej (I. sz.) egy rész tej és két rész czukoroldatból áll és a csecsemőnek az *első évnegyedben* (3 hónapig) adagoltatik. A *II. számú tejben* tej és czukoroldat egyenlő mennyiségben vannak jelen és a *3-ik hónaptól a 6-ik hónapig* nyujtatik. A *III. számú tejben* 2 rész tej és egy rész czukoroldat foglaltatik és a *6-ik hónaptól a 9-ik hónapig* adagoltatik. A *IV. számú tej* sterilizált tiszta tej, melyet a *9-ik hónapon* túl adhatunk. Az I. és II. számú tej 150 grammos, a III. és IV. számú 200 grammos üvegekben jó forgalomba. A tej *első minőségű le nem főlözött teljes tej, csupán száraz takarmánnyal táplált tehenektől* származik, melyek *folyton állatorvosi felügyelet* alatt vannak. Minden palaczk légmentesen elzárva adatik el s ezt csak akkor szabad kinyitni, hogy ha a gyermek belőle szopik. A *palaczkokat lehetőleg hűvös helyen, a naptól óva kell tartani.* Használat előtt a palaczk 5 perczig 40° meleg vízbe tétetik, hogy a tej langyos meleggé legyen. Ekkor a palaczk felrázatván, a dugó kivétetik, egyszerű gummisapkát alkalmazunk a palaczk nyílására s azt a gyermek szájába adjuk. Az üvegek úgy vannak megválasztva, hogy tartalmuk a csecsemő egyes étkezésének felel meg s ez által a *gyermekek túltáplálása* is el van kerülve. Az emésztési zavarok főkútforrása, u. m. „*a bacteriumok behatása és a tej szélbomlása*“ ez által lehetetlenné van téve és elejét vesszük a kivált nyári időben csecsemőknél oly *veszedelmes és gyakran gyógyíthatatlan heveny-bélhurutoknak* is. Ezért is fel vagyunk jogosítva annak kijelentésére, hogy *eddigelé nem létezik az anyatej oly*

surrogatuma, mely a Soxhlet elve szerint sterilizált tehéntejjel csak távolról is mérközhethetnek, mert az rendesen adagolva a jó sikert illetőleg az anya- és dajkatejnek nem áll mögötte és hivatva van a csecsemők nálunk oly nagy halandóságát lényegesen csökkenteni.

Soxhlet tanár készüléke a tej észszerű főzése, eltartása és a csecsemő táplálásának előkészítése számára. Lister vizsgálatai szerint a tehéntej mindaddig, míg a tehén tőgyében van, teljesen ment mindazon organizmusoktól, melyek a lefejt tejnek könnyű megbomlását feltételezik. A tej erjedésének gerjesztői kívülről jutnak a tejbe, azaz a levegőből, még inkább az istállószerszámokkal, a tejes edények, szűrőkendők, a fejő kezei- és főkép a tehenek ürülékeiből, melyek a tőgyet és közel testrészeket megszennyezik. Azért is a szokott viszonyok közt a tej, a takarmány, tehénürülékek és más anyagok által fertőztetik meg, melyek az erjedésnek gerjesztői és a tej gyors megbomlását eredményezik. Ha ilyen tej a csecsemőknek nyújtatik, ez az ily veszélyes bélhurutokat eredményezi, melyek oly sok mesterségesen táplált gyermekek halálát okozzák.

A csecsemők mesterséges táplálásának leglényegesebb ellenségei tehát azon mikroorganizmusok, melyek a tehéntejbe kívülről belevitetvén, annak korai erjedését s megbomlását okozzák, úgy, hogy a természetesen (anya- vagy dajkatejjel) táplált csecsemő csiramentes tejet kap, míg ellenben a tehéntejjel táplált csecsemő a tejjel káros organizmusokat és erjedő gombacsirákat vesz magához s ezek okozzák az emésztő csatornában a veszélyes bélbajokat, szükséges tehát ezen káros organizmusokat megsemmisíteni, vagy behatásukat legalább annyira gyengíteni, hogy a természetes és mesterséges táplálás közti különbség lényegében kiegyenlítettessék. Ezen célzt tűzte ki magának Soxhlet tanár, midőn a gyermek táplálására szánt készülékét szerkesztette. Miután a tejnek teljes sterilizálása a házban nehezen kivihető, meg kell elégednünk azzal, hogy abban az álló *tejsavgerjesztő* anyagok (t. i. a gombacsirák és mikroorganizmusok) annyira megsemmisítettnek, hogy a tej közönséges szobatemperaturánál 3–4 hétig eltartható legyen. A sterilizálás ezen fokát el lehet érni, ha a tejet zárt edényekben 35–40 perczig a víz forrpontjáig hevítjük. Soxhlet készülékének lényege tehát abból áll, hogy minden egyes tejadag magában a szoptatásnak szánt üvegben sterilizáltatik és a használat idejéig a fertőzéstől megóvatik. E célra szolgál a főzőedény és 20 darab 150–200 cm. tejet tartó palaczk, melyben a tej felforraltatik s melyekből, ha kellő szoptatócsövek vagy gummisapkával el láttatnak, a gyermek táplálása közvetlenül eszközöltetik. A Soxhlet szerint egyszerre felforralt tej, ha kaucsuk dugóval

elzáratik, napokig, sőt hetekig változatlan marad, s azt használat előtt csupán megmelegíteni szükséges.

73. szám. Orsz. magy. kir. statisztikai hivatal, Budapest.

Kiállít: 1. Kanyaróban és hökhurutban megbetegedett és meghalt kisdedek (0—5 éves) 1882—1886-ban. (20 kis térkép és 1 grafikai táblázattal.) 2. Vörhenyben és roncsló toroklobban megbetegedett és meghalt kisdedek (0—5 éves) 1882—1886-ban. (20 kis térkép és 1 grafikai táblázattal.) 3—7. Kisdedek elhalálása Magyarországon az általános halálozással összehasonlítva 1883—1887-ben. 8—12. Kisdedhalálozás (5 éves korig) a születések számához viszonyítva 1883—1887-ben. 13. Kisdedóvó intézetek Magyarországon. 14. Emberbaráti intézetek Magyarországon. A térképeket készítette *Hátsek* Ignác térképész, az orsz. m. kir. statisztikai hivatalban. Különösen fontosak e táblázatok közül a *kisdedek halálozását* feltüntető táblák, melyek általában mutatják, hogy *Magyarországon a kisdedek fele ötéves kora előtt elhal* éveken át folytonosan s e mellett még megyénként is évről-évre feltüntetik a gyermekhalandóság nagyságát. Ezen táblázatok az orsz. statisztikai hivatal által szerzett hivatalos adatok nyomán, kizárólag a kiállítás számára készültek s még eddig soha ily alakban feldolgozva nem voltak. Az egyes járványos betegségek a belügyminiszterium évi jelentéseinek s az orsz. statisztikai hivatal évkönyveiben közlött adatoknak felhasználásával készültek s szintén egyetlenek a maguk nemében. Az egyes járványok hatása (a megbetegedettek számaránya a népességhez s a meghaltak számaránya a megbetegedettekhez viszonyítva) megyénként mutattatik ki s azonfelül még évi átlagok is készítették. A kiállítás t. látogatóit különösen figyelmeztetjük e rendkívül tanulságos táblázatokra.

88. szám. Budapest főváros statisztikai hivatala.

Budapest fővárosi statisztikai hivatal kiállított tárgyai: 1. Halálozások hónaponkénti ábrázolása az 1874—1883. évekből. A csapadék, nedvesség, hőmérséklet és légnyomás viszonya a *születésekhez* az általános, továbbá a *gyermekhalandósághoz* és a *ragályos betegségekhez*. 2. Három táblázat ugyanazon évekből, a melyek ugyanazon meteorológiai viszonyokat s a croup, difteritis, kanyaró, vörheny, hökhurut és általában a járványos betegségek a fővárosban való elterjedését tüntetik föl. 3. Óvintézkedések és a vízvezeték hatása a halandóságra, különösen a kanyaró, vörheny, kökhurut, croup és difteritis gyermekbetegségekre. 4. Születések és esketések havonkénti ábrázolása

a fővárosban 1874—1883. években. 5. Születések, halálozások és esketések ingadozásai 1874—1883-ig.

Himlő-halandóság Svéd-, Porosz-, Angol-, Skótországbán, Ausztriában és Németalföldön a XVIII. és XIX. században az oltási kényszer bevezetése előtt és után. (A földrajzi és a történelmi észlelés egybefoglalása.) Szerkesztette Kőrösi József.

74. szám. Dr. Pillitz Ignác, orvos, Budapest, V., fürdő-utca 1. sz.

Kiállít: Tehénvédhimlő-nyirket.

1. Üvegphiola: a) üresen, b) nyirkkel. 2. Fuvó csövecskék a phiolákhoz. 3. Üvegce 100 személyre való nyirkkel. 4. Fém-tokok a phiolákhoz. 5. Fadoboz a 100-as üvegcsékhez. 6. Oltó gerely. 7. ugyanaz dr. Friedinger szerint. 8. Nyomtatványok tartalmazva használati utasítást, árjegyzéket és elismerő nyilatkozatokat.

Használati utasítás. Miután az oltó anyag a szoba rendes hőmérsékletének befolyása alatt könnyen elromlik, okvetlenül szükséges, hogy a nyirket annak felhasználásáig száraz, hűvös — de nem fagyos — helyen tartsuk, a hol az hatékonyságát hetekig, sőt hónapokig is megtartja. Hogy az oltás sikerét lehetőleg biztosítsuk, szükséges a következőkre ügyelni: 1. Az oltó eszköz, ugymint a beoltandó felület oltás előtt gondosan tisztítva legyenek, mert ennek elhanyagolása esetén kellemetlen mellékreakciók állhatnak be. 2. Az oltótűvel való szúrási módszer-nél czélszerűbb a nem vérző felkarczolás (scarificatio) alkalmazása és pedig vagy három párhuzamos (|||) avagy keresztmetszéssel (X). Ajánlatos karonkint 2—3 ily scarificálási metszést alkalmazni; de csak egymástóli 2 centiméternyi távolságra, nehogy a fejlődő hólyagocskák egymásba folyva esetleg nagyobb mérvű lobot idézhessenek elő. 3. A nyirket gondosan és ismételve kell a felkarczolt helyekre bedörzsölni, mert az oltás sikere többnyire ezen műtét helyes kivitelétől függ. 4. A beoltott karokat addig kell szabadon tartani, míg a nyirk tökéletesen reá van száradva. 5. Az anyag takarítás czéljából jól tesszük, ha a nyirket fuvócsövecske segítségével közvetlenül a gerelyre huzzuk.

78. szám. Dr. Zoltán A. miniszterileg engedélyezett borjuhimlőoltó-intézete, Kétegyházan.

Kiállít: **Borjuhimlő-oltóanyagot.** Az intézet mult év őszén állittatott fel s jelenleg csak folyékony oltóanyagot termel. Az intézet kitűzött czélja a gyermekek egymásról való káros oltását a gyakorlatból mindinkább kiszorítani s hazánkban a borjuhimlővel való oltást általánosítani. E czélját az

intézet az által reméli elérni, hogy a mellett, hogy folyton biztos hatású, jó oltóanyagot szállít, annak árát egészséges verseny támasztásával a forgalom emelkedéséhez képest lehetőleg mind lejjebb szállítja. Jelenleg is a birodalom mindkét felében fennálló intézetek közt a legolcsóbb s már is a leginkább versenyképes intézet; hatóságoknak tömeges megrendeléseinél fejenként 6—7 kr-ával szállítja az oltóanyagot a fogamzáért vállalt legmesszebb menő jótállás mellett. A kiállított tárgyak nem eladók. Megrendelések fenti cím alatt kéretnek. Az intézet berendezését s az oltásügyet részletesebben tárgyaló leírás a kiállított tárgyak mellett minden érdeklődőnek rendelkezésére áll.

79. szám. Dr. Glasz Izor, orvos, Budapest, király-utca 23. sz.

Kiállít: Oxygen-gáz előállításához és belélegzéséhez szolgáló műszereket és pedig: 1. *Vas-retorta lámpával*, melyben kali-chloricum és manganbioxyd hevítése által az oxygen előállítatik. 2. *Három tisztító palack*, a gáz tisztítására vegyinton. 3. *Három kaucsuk-tömlő* a gáz telfogására. 4. *Egy narghile* (belélegzési készülék) az általam konstruált kettős szellentyű-rendszerrel, mely megakadályozza a kilégzett levegőnek behatolását a narghileba. 5. *Maszk*, szintén a kiállító által konstruált kettős szellentyű-rendszerrel, mely elalélt felnőttek, valamint kis gyermekek belélegeztetésére szolgál.

Az 1. és 2. pont alatt levő tárgyak miniatur-képei a kiállító oxigen-belélegzési intézetében felállított gépeknek. A nagy gazometer (gáztartó) a kiállított tárgyak között nincs jelképezve.

80. szám. Központi tejcsarnok-szövetkezet, Budapest, Rottenbiller-utca 31. sz.

(Működését megkezdette 1883. évi szeptember hó 20-án.)

Kiállít: I. *Graphikus táblázatot*, melyen a fekete vonalak a havonkinti mennyiséget és alább az évenkinti szaporulást jelzik. Az első graphikus rajzból az tűnik ki, hogy a budapesti tejcsarnok-szövetkezet eddig legtöbb tejet adott el 1889. évi április havában és pedig 601.328 litert. Az alul jelzett évi kimutatás pedig azt bizonyítja, hogy míg 1884. évben csak 2,565.475 liter tejet adott el a szövetkezet, már 1889. év július 15-ig tehát egy félév alatt meghaladta az 1884-ik év termelés mennyiségét, a mennyiben e hat hónap alatt 3,878.686 liter tejre emelkedett a forgalom, a mi majdnem 8 millió literre tehető egy év alatt. Az első kimutatásban egy-egy piros vonal,

mit a fekete vonal hosszabbít meg, a tej zsirtartalmának havi átlagát jelzi százalékokban és kitünteti, milyen egyenletes összetételű a szövetkezet tagjai által beküldött tej, úgyannyira, hogy az egyes havi átlagok között alig van különbség, csakis a tized százalékokban. Az alább érzékített rajzból, mely az évi zsírátlagokat jelzi, kiviláglik, hogy csak is a második decimálisban, azaz a századperczentekben van eltérés.

II. A budapesti központi tejcsarnok-szövetkezet tagjai tejszállító hálózata.

III. Pényképek, melyek részint a budapesti központi tejcsarnok-szövetkezet bérházát, részint a csarnok belső berendezését, tejkezelést, részint pedig a kiállítást mutatják be.

IV. De Laval-féle szétválasztó-gép (lefölöző gép, centrifugális-gép, separator.) Működése a centrifugális erőn alapszik, a dob, a melybe a tej szétválasztásra befolyik, működésben perczenként 7000-szer forog.

V. Ugyanennek a gépnek átmetszeti rajza, mely a gép működését tünteti fel.

VI. Hűtő készülék, melynek felületén a tejet lehűtik és a kellemetlen szagú tejgázoktól szellőztetik.

VII. A budapesti központi tejcsarnok-szövetkezet, külön-böző nagyságú tej- és tejszint szállító üvegei, melyben a budapesti központi tejcsarnok-szövetkezetnél divatos ólmozás látható.

VIII. Alapszabály.

IX. A budapesti központi tejcsarnok-szövetkezet működésének rövid leírása, mely a pénztárnál díjtalanul kapható.

94. szám. Török József, gyógyszerész, Budapest, VI., Király-utca 7. sz.

Kiállít: A kisdetek betegségeiben használandó gyógyszereket.

95. szám. Egyetemi I. szülészeti kóroda, Budapesten. (Vezető: Dr. Kézmárszky Tivadar.)

Kiállít: A kisdetekkel való első bánásmód feltüntetése.

1. A csecsemő ruházata a kórodán divó eljárás szerint, bemutattva egy felöltöztetett bábun és az egyes darabok külön-külön. A köldökszínór maradványa négyszögletű, közepéig behasított és beolajozott vászonlapocskába csavarva, körülbelül 3 ujjnyi széles vászompólyával lazán leszorittatik. A csecsemő ruházata: vászon ingecske; rövid, szövött ujjas, mindkettő hátul nyílt; a medence és a lábak háromszögletű összehajtott vászonpelelkába burkoltatnak. Legkívül a test alsó felét flanel és kaucsuk lap borítja. A csecsemő vánkosa elég kemény, hogy

a fejet támaszsa s lazán köttetik meg, hogy a lábak mozgását ne akadályozza.

Az ágyacska, melyben a bábú fekszik, jelenleg helyszüke miatt a kórodán nincsen alkalmazásban; különben pedig szilárdan álló, nem ringatható, betétei: kis szalmazsák, matrác és kis lőszörpárna a fej alá. A matrácra vízáthatlan és erre vászonlepedő jön.

2. Ugyanigy bemutatva az angol csecsemő ruházata, melynek részei a következők: A köldökszínór maradványára kis vászon rongyocska. A csecsemőre. a hónaljtól lefelé, hosszú (70 cm.) flanell-inget és erre a köldökgig érő rövid, ujjak nélküli, vászoningecskét adnak s mindkét ruhadarabot tenyérnyi széles flanell-pólyával szorítják le a hasra. Legkívül vászonzól készült ujjakkal ellátott hosszú ing fedi az alsó ruházatot. A ruházatnak, a csecsemő hosszát meghaladó részét, hátra föl-hajtják. A belső ruhadarabokat egy pár öltéssel, a külsőket biztosító tűkkel tűzik meg. A fiúmagzat fejét vörös-, a leányét fehér flanellkendővel kötik be s a felöltöztetett csecsemőt vastag pokróczba többszörösen begöngyölik s vánkost nem használnak.

3. A svájci (Bern) csecsemő ruházata: rövid gyapot-ingecske; ugyanakkora tarka piquetujjas barchettel bélelve; négyszögletes gyapotruhadarab övezi a medenczét; a pelenka gyapotból van s az így felöltöztetett csecsemőt gyapjúpokróczba burkolva, ruházatát gyapotpólyával rögzítik. A fejet nem burkolják be. Vánkost nem használnak. Az ágyacskába szecskával töltött zsákot helyeznek, a benn fekvő magzatot pelyhes vánkossal takarják be. Az ágyacska méretei: magasság 70 cm., szélesség 40 cm., hossza 85 cm.

4. A porosz (Berlin) csecsemő ruhadarabjai: vászonzól a has körül; rövid kis vászon ing; barchent ujjas, vászonzó pelenka s a törz; beburkolására nagy flanellruha. A vánkost itt sem használják, a csecsemőt pokróczba takarják.

5. Fürdőkádacska.

6. Melegítőtál, idő előtt született magzatok melegen tartására.

7. Háromszárú faolló, mely az ágy oldalába tűzve az anyja mellett fekvő csecsemőt lebukás ellen védi.

8. Két statisztikai tábla, a szülések számának s a törvényes és törvénytelen szülések közti arálynak feltüntetésére.

99. szám. Dr. Lindner Sámuel, gyakorló orvos, Budapest, IV., Hajós-uteza 6. sz.

Kiadllit: »Das Saugen an den Fingern, Lippen, etc. bei den Kindern« című könyv.

101. szám. Budapest főváros vegyészeti hivatala.

Kiállít: 1. Játékszerek. 2. Czukorkák. 3. Fali abrosz. 4. Tejelemzések (2 füzet). 5. Festékek és pedig: a) mérgesek, b) nem mérgesek, c) általánosabban használt kátrányfestékek, melyeknek hatása a szervezetre még nincsen biztosan kiderítve,

a) *Nem mérges festékek:* Kénsavas barium (BaSO_4), Chróm-éleg (Cr_2O_3), Rininann zöld (cobaltzinksilicat), Thénárd kék (timföldcobaltoxydul), Ceruleum (cobaltoxydul ónoxyd), Cinober (higanykéneg), Musivarany (ónkéneg), Ultramarin kék, zöld, ibolya, Párisi és Berlii kék, Indigo és indigo carmin, Ocker, Orseille, Haematoxylin, Schütgelb, Purrée, Saftgrün, Codenille, Umba, Mangán barna, Korom, Kréta, Gipsz, Safflor, Brillant sárga, Naphtolsárga.

b) *Mérges festékek:* Bergblau ($\text{CuO}_2\text{H}_2 + \text{CuCO}_3$), Chromsárga, Kasseli sárga ($\text{PbCl}_2 + 7\text{PbO}$), Nápolyi sárga (Antimonsavas ólom), Auripigment (As_2S_3), Gummi Gutti, Chromsavas barit (sárga ultramarin), Massikot (ólméleg), Rézzöld és más rézfesték, Svédzöld (arzénsavas réz), Schweinfurtti zöld, Minium, Chromvörös, Arzentartalmú fuchsin, Victoria sárga, Pikrinsav, Martins sárga, Ólomfehér, Zink éleg (horgany fehér).

c) *Általánosabban használt kátrányfestékek,* melyeknek hatása a szervezetre még nincsen biztosan kiderítve: Orange I, Ponceau R. 4R és S, Safflorcarmin, Ectroth, Gallóflavin, Rose bengale, Triphenylmethanzöld, Brillantzöld, Victoriablau, Eosin, Methylenkék, Alizarinblau, Caerulein, Fuchsin arsen mentes, Cerise D. IV., Methyalecaliblau, Methylzöld O. O. Neuvictoria grün, Lichtgrün S. F. gelb, Dunkelgrün, Erythrosin, Phloxin B. B., Rhodamin, Azoflavin II., Chrysoidin A., Chrysamin, Safranin, Congoroth, Benzopurpurin, Ponceau G., Ponceau R., Erythrin O., Orseilleroth A., Echtblau R., Ponceau W., Methylzöld, Malachitzöld B. Grüner Carmin 1 (Berlii kék+naphtolsárga), Zucker grün 2 (Triphenylmethan zöld), Carmin Nacarot (Ectroth), Blauer Carmin (Indigo), Gelber Carmin IV. (Brillantsárga), Ciange carmin (Eosin), Pastillen gelb (Március sárga) mérges! Gelber Carmin A (Brilliant sárga), Grüner Carmin (Triphenylmethan), Zucker grün 1 (Viktória kék+naphtolsárga), Cochenille Tinctur (Ponceau), Saftrosa gelblich (Eosin B.), Saftrosa bläulich (Primerrosse), Saftgrün (Methylkék+naphtolsárga), Zuckerorange 1 (Orange III), Zucker orange 2 (Cochenillescharlach 2 R.), Zuckerviolet (Methyl ibolya), Zuckerblau (Methylen kék), Cochenille extrakt (Cochenille oldat), Zuckerroth 1 (Ponceau), Zuckerrosa 2 (Eosin), Saftgelb 1 (Galloflavin), Zuckerbraun (Echtbraun B.), Carminroth (Ponceau R. T.), Saft-

blau (Indigo carmin), Saftgelb (Galofflavin), Zuckerroth 2 (Fuchsin), Zuckergelb (Naphtholsárga), Zuckerrosa 1 (Eosin).

105. szám. Dr. Batizfalvy Sámuel, gyógyintézeti igazgató-tulajdonos, a testegyenészet egyetemi magántanára, Budapest, városligeti fasor 51-ik sz.

Kiállít: 1. Az intézeti épület rajza. 2. Elferdülési kóresetek különféle nemű és fokú gipszlenyomatai a gyógykezelés előtt és után, u. m.: a) térdizületi zsugor, hegyes szögletű; b) dongaláb, másodfokú, c) dongalábak, harmadfokban; d) dongalábak, negyedfokban; e) dongaláb ötödfokú; f) lóláb, harmadfokú; g) lóláb, harmadfokú; h) donga-lóláb, másodfokú; i) donga-lóláb, harmadfokú. 3. Testegyenészeti-szakt munkák: a) „Gyakorlati testegyenészet” 406. lap nagy 8-ad rét 88 fametszvénynyel; b) „Házi gyógytestgyakorlat” 45 ábrával (külön kiadás); c) Évi kimutatások XXV. évről.

117. szám. Dollinger Gyula, testegyenészeti intézete Budapest, kerepesi-út.

Kiállít:

Különböző elgörbüléseket és azok okait feltüntető fényképeket és rajzokat és pedig:

I. Egynehány veleszületett elgörbülés. 1. A lábak veleszületett elferdülései, u. m. dongaláb, lúdtalp, lóláb, kampóláb. 2. Veleszületett ferdenyak.

II. Angolkóros elgörbülések. 3. Egy egészséges és egy angolkóros csont schemája. Angolkóros fej. 4. Angolkóros kisebbfokú gerinczelhajlás. 5. Angolkóros kisebbfokú gerinczelhajlás egy más alakja. 6. Angolkóros nagyfokú gerinczelhajlás. 7. Egészséges nő medenczéje, összehasonlítva angolkóros nagyfokú gerinczelhajlásban szenvedő nő medenczéjével. 8. Egészséges nő medenczéje, összehasonlítva angolkóros nő lapos medenczéjével. 9. Angolkóros gacsos térd. 10. Angolkóros dongatérd.

III. Gümőkóros elgörbülések. 11. A gümöbacillus. (A gümőkór okozója.) Gümös góczok egy gyermek czombfejecében. Gümös csipőízületi zsugor. 12. Gümös térdizületi zsugor. 13. Gümös gerinczpúp. (A gümös csigagyulladás következménye.) 14. Gümös gerinczpúp csontváza.

IV. A gyermek helytelen hordása, fektetése vagy öltöztetése által okozott elgörbülések. 15. A gyermek helytelen karonhordása, mint a gerniczelhajlás egyik oka. Az anya vállával görbére nyomja gyermeke puha gerinczét. 16. Helyes karon-

hordás. 17. Sok párnán alvás oldalt, mint a gerinczelhajlás egyik oka. 18. Helyes fekvés oldalt. 19. Összekuporodott rossz fekvés. 20. Ülve alvás az asztalnál. Többféle gerinczelhajlás oka. 21. Ártalmas czipő. (Magas sarok, hegyes orr.) Ártalmas czipők talpfelületei. Jó czipő. Egészséges lábak talplenyomatai. Jó czipők talpfelületei. 22. A hegyes orrú, magas sarkú, rövid vagy rosszul szabott czipők által okozott lábelferdülések. 23. A gyermek öltöztetésének egy megszokott káros módja. Az alsónadrág és a harisnyakötő elastique-ja az alsó derékre akasztva lehúzza a gyermek vállait és összegörbíti gerincét.

Végül: **60 fénykép**, a mely a testgyógyászati kezeléssel elért eredményeket tünteti fel.

123. szám. Dr. Dirner Gusztáv, orvos, Budapest, hatvani-utca Dreher-palota.

Kiállít: »Az újszülött köldökének ápolása« (könyv).

135. szám. Dr. Abonyi József, fogorvos, Budapest, IV., Károly-körút 2. szám.

Kiállít: Csavarodott metsző-fogak csavarodását s annak helyreigazítását. **A.** Két középső metszőfog *csavarodott*. **B.** 3 nap múlva az ide helyezett kis gépezettel *egyenesek* lesznek.

Ezen eset egy 9 éves gyermeknél fordult elő.

IV. CSOPORT.

A kisednevelés irodalma.

A magyar irodalom kisedekre vonatkozó termékei.

41. szám. Moró Hugó, néptanító, Hermagor, Karinthia.

Kiadllit: A „Paedagogische Mittheilungen“ című kisednevelési közlöny I. és II. évfolyamát.

42. szám. Wodianer F. és fiai, mint a Lampel Róbert-féle császári és királyi udvari könyvkereskedés tulajdonosai, Budapest, VII., Andrássy-út 21. sz.

Kiadllit: Ifjúsági iratokat, képes könyveket, fali táblákat a nézeti oktatáshoz.

43. szám. Dr. Faragó Gyula, gyermek-orvos, Budapest, V., mérleg-utca 9. sz.

Kiadllit: **I. Világ árvája,** az elhagyott apátlan, anyátlan kisedeknek halandósága és ellátási módja a külföldi kultur-államokban és hazánkban. Lelenezügyünknek tüzetes megbeszélése a külföldi és hazai viszonyok egybevetése eredményeként gyakorlati javaslat az elhagyott kisedek kérdésének megoldására hazánkban. Ára 60 kr.

II. Az egészséges baba. Tanulságos epizódok egy csecsemő életéből. Az egy éven aluli kisedeknek a tudomány és tapasztalat legegyszerűbb elvei szerint való ellátási szabályai elbeszélő modorban. Címkép Faragó Józseftől. A díszesen kiállított könyvecske ára füzve 80 kr., díszkötésben 1 frt 50 kr.

III. Három statisztikai táblát Monti számadatai után, a melyek az anyatejen táplált kisedet súlyának, hosszúságának, a mellkas és a fej területének gyarapódásait tüntetik föl az első életévben hónapok szerint. Rajzolta Gerő mérnök.

44. szám. Dr. Fuchs Dávid orvos, Budapest, VII., Erzsébet-körút 7. sz.

Kiállít: A tejhamisításra vonatkozó tudományos röpiratot.

45. szám. Az Eggenberger-féle könyvkereskedés, Budapest, IV., Ferencziek-tere.

Kiállít: Ünnepi és alkalmi ajándékokra különösen ajánlható szép képes könyveket és tanulságos ifjúsági iratokat.

55. szám. Dr. Szegő Kálmán, gyermekórházi orvos, Budapest.

Kiállít: »A gyermek ápolása az első három év alatt.« A „Budapesti orvosi kör“ által jutalmazott pályamunka. Irta: dr. Szegő Kálmán gyermekórházi segéd-orvos. E könyvecskéről egyik kiváló orvosi lapunk így nyilatkozott: „Kevés könyv jelenik meg, melyre oly nagy szükség volna és még kevesebb mely annyira megfelelne feladatának“ stb. Ára 40 kr.

64. szám. Légrády testvérek, könyv- és nyomdai műintézete, Budapest, V., nádor-utca 7. sz.

Kiállít: Ifjúsági iratokat, képes könyveket kisebb és serdültebb mindkét nemű gyermekek számára.

69. szám. Singer és Wolfner könyvkiadóhivatala, Budapest, VI., Andrássy-út 10. sz.

Kiállít: Pompás kiállítású új gyermekkönyveket és ifjúsági iratokat és díszműveket.

70. szám. Révai testvérek könyvkereskedése, Budapest, IV., váczi-utca 1. sz.

Kiállít: A kisdiednevelésre vonatkozó szakkönyveket és ifjúsági iratokat és „A. B. C.“-és könyveket.

81. szám. Ifj. Nágel Ottó könyvkereskedése és kölcsönkönyvtára, Budapest, VIII., muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában.

Kiállít: Ifjúsági iratokat, olvasmányokat, közönséges és díszkiadásban

97. szám. Stein János, m. kir. egyetemi és erdélyi muzeum-egyleti könyv- és zeneműárús, Kolozsvárt.

Kiállít: Saját kiadású és bizományban levő könyveket, ifjúsági iratokat s több e féléket.

110. szám. Tatay Karolin, tanítónő, Budapest, csillag-utca 10. sz.

Kiállít: „Karácsonyi Regék“ című könyvet, 4—6 éves gyermekek számára.

111. szám. „Franklin-Társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda, Budapesten, Egyetem-utca 4. sz.

Kiállít: „A. B. C“-és olvasó-, mese- és képeskönyveket, kis és serdülő gyermekek számára.

114. szám. Selteneich Emma, polgári iskolai tanítónő, Miskolcz.

Kiállít: Löcsei Emma név alatt írt művét: „Emma néni elbeszélései.“

115. szám. Löwy József, könyvkereskedő és fia, Miskolcz.

Kiállít: Tóth István „Gyermekdalok“ című munkáját.

121. szám. Dr. Grosz Albert, a nagyváradi szemgyógyintézet főorvosa, Nagyvárad.

Kiállít: „Az újdonszülöttek szemlobjáról. Népszerű oktatás szülésznek számára.“

127. szám. Szászvárosi V. Jenő, nevelő, Budapest, várfok-utca 9. sz.

Kiállít: 3 db. könyvet (saját munkáit). 1. *Szászvárosi V. Jenő:* Gyermeknevelés egészségi szempontból. Budapest, Heisler 1887. 2. *Ugyanő:* Az egészségtan elemei (kézirat) be- kötve. 3. *Ugyanő:* A gyermek ápolása (kézirat).

128. szám. Lauffer Vilmos, könyvkereskedő és kiadó, Budapest, újvilág-utca 14. sz.

Kiállít: Ifjúsági iratok.

136. szám. Freimut Ernst, író, Stuttgart.

Kiállít: „Fruchtkeime“ című könyvet.

V. CSOPORT.

A kisednevelés ethnographiája itthon és a külföldön.

Ethnographiai gyűjtemények kisedek játékaikról öltözeteiről a különféle nemzeteknél, különösen vad és félművelt népeknél.

46. szám. Gyarmathy Zsigmondné, Bánffy-Hunyad.

I. Gyermekjátékok: Pártás leány, magyar legény, menyecske, pártás leány, menyecske, legény, havasi oláh (kártyás), havasi oláh (üveges), havasi oláhné. **II. Edények:** kancsók, tálak. **III. Bútorok:** bölcső (cseresznye és égerfa) vánkossal, takaróval, kis ágy 12 vánkossal, hajtásos lepedővel, fogas, baka kalotaszegi tájviseletben. **IV. Varottasok:** selymes varottas selymes terítő, terítő, ozsonna kendő, pohár alá való, táleza, terítő 6 kendővel, asztalterítő bölcsőterítő, falravaló, törülközők kredencz-terítő, asztalfutó, ágyterítő, függöny, varottas ruha, mellény, asztalterítő és asztal. **Régiék:** hajtásos lepedő, fehéres lepedő, lepedő, abroszok, törülköző, párnahétk.

Eladó tárgyak a „Mária Dorothea varottas” szobában: 1. Egy készlet gyermekszobába való bútorzat ágy és ablakfüggönyökkel együtt. (Az uri bútorzat.) 2. (A népies részből.) 1 bölcső. Magasra vetett kis ágy a bennlevő varottas vánkcsokkal. 3. Fogas kancsókkal. (Kancsók külön is lesznek eladók.) 4. Keresztlábi asztal terítővel. 5. Tájviseletbe öltöztetett nagy baba. 6. Kisebb tájviseletű faragott alakok. 7. Gyermekjátékok, eredeti kalotaszegi minták. 8. Minden darabon az ár rajta van.

47. szám. Odor Emilia, felső leányiskolai tanítónő, Budapesten.

Kiállít: Különböző gyermeköltözékeket fiúk és leányok számára ezeknek 6 éves koráig; sváb-, tót-, horvát-, hienetz- és

magyar gyermekruhák Tolna-, Zemplén-, Bács-, Torda-Aranyos-, Sopron- és Vas megyékből.

48. szám. Bogdán Lajos, főmérnök, Károlyváros.

Kiállít: Horvátországi népviseleteket, különös tekintettel a kisebb gyermekekre.

49. szám. A segesvári (Nagy-Küküllő megye)

E. M. K. E. óvoda.

Kiállít: Etnographiai tárgyakat: 1. Baba: segesvári 3 hónapos pórász csecsemőnek öltöztetve bölcsőben. 2. Baba: segesvári 2-3 éves román gyermeknek öltöztetve. 3. Baba: segesvári 4-5 éves magyar leánygyermeknek öltöztetve. 4. Kolozsvári magyar pórfiu teljes öltözete (1 ing, lábravaló, selyemkendő, mellény, egy pár csizma, kalap). 5. Kolozsvári 3 éves pórleány gyermek teljes öltözete (ing, szoknya, kötény, selyemnyak-kendő, mellény). 6. Kolozsvári magyar pórleány s fiu, fényképezve (keretben). 7. Köhalmi 2-3 éves román gyermek öltözete babán. 8. Fehéregyházi 2-3 éves gyermek öltözete (ing, lábravaló, mellény, sapka). 9. Fehéregyházi oláh újszülött gyermek inge. 10. Függő bölcső, használtatik Segesvár vidékén. 11. Oláh mezei bölcső. 12. Segesvári pórász csecsemő fehérneműinek kisebbitett szabás mintája. 13. Köhalom vidéki gyermekek rajzokban feltüntetve. 14. Kisdédová a mezőn, Köhalom vidékén, rajzban.

50. szám. Hoffmann Amélie, képezdei igazgató, Szabadka.

Kiállít: A bunyevác viselet feltüntetését három db. babán.

51. szám. Várady Gábor, orsz. képviselő, Budapesten (M.-Sziget).

Kiállít: A máramaros-szigeti „Erzsébet” kisdédóv munkáit.

52. szám. Bartók Lászlóné, a »békés-csabai házi iparvállalat« igazgatója, Békés-Csabán.

Kiállít: A békés-csabai nép gyermekápolását feltüntető eszközök és pedig: 1. Paraszt menyezetes ág. 2. Gyermekbölcső. 3. Gyermekszoba, 2 lőcza, 1 asztal, 4 szék, 1 sarokszekrény, 1 ruhafogas tányérossal, 1 kulcstartó, 1 tükör és 1 ládával. 4. 2 báb-alak 1 fiu és 1 leány paraszt népviseletben. 5. A bölcsőben levő paraszt gyermek felöltöztetve.

2. Uri keresztelő és gyermekruhák: 3 himzett díszes keresztelő takaró. Szövött bölcso-takarók. Kézimunkából készített kis gyermekruhácskák különböző színben. Gyermekpaplanok. Babaruhák. A tárgyak mind eladók, az árak minden tárgyra fel vannak jegyezve. Utánrendelések is elfogadtatnak bármely alakban és színben. A megrendelések Bartóky Lászlónéhoz Békés-Csabára intézendők. A készítés házilag történik Bartókyné felügyelete alatt.

A b.-csabai parasztszobában kiállított bábukat készítette *Schellhorn Péter* bábú- és játékszergyáros Ujpesten, főút 1. sz.

65. szám. Magyar nemzeti muzeum ethnographiai osztálya, (Xántus János, muzeumi őr) Budapest.

Kiállít: I. Magyar gyermek-gondozási tárgyak és viseleteket Szany községből Rábaközéből, nevezetesen: *a)* egy bölcso felszerelve ágyneművel; *b)* egy pólyababa felöltöztetve; *c)* egy 5 éves leányka teljes öltözetben; *d)* egy 5 éves fiu teljes öltözetben.

II. Sokác gyermek gondozási tárgyak és viseletek Bere-mend baranyai községből: *a)* egy bölcso felszerelve ágyneművel; *b)* egy pólyababa felöltöztetve; *c)* egy 5 éves leányka teljes öltözetben; *d)* egy 5 éves fiu teljes öltözetben.

III. Sváb gyermek gondozási tárgyak és viseletek Tolna megyéből: *a)* egy bölcso felszerelve ágyneművel; *b)* készülék járnai tanulásra; *c)* egy pólyababa teljesen felöltöztetve; *d)* egy 5 éves leányka teljes öltözetben; *e)* egy 5 éves fiu teljes öltözetben.

IV. Oláh gyermek gondozási tárgyak és viseletek éjszaki Máramaros megyéből: *a)* egy kis felakasztható bölcso; *b)* egy nagyobb felakasztható bölcso, egy teljes bölcso-felszerelés ágyneművel is; *c)* egy pólyababa teljesen felöltöztetve; *d)* egy 5 éves leányka teljes öltözetben; *e)* egy 5 éves fiu teljesen felöltöztetve.

V. Szász gyermek gondozási tárgyak és viseletek Michels-berg községből, Nagy-Szeben megyéből, nevezetesen: *a)* egy festett bölcso teljesen felszerelve ágyneművel; *b)* egy hinta bölcso, vagyis függő bölcso (Schwinge); *c)* készülék járnai tanulásra; *d)* étkező gyermekszék; *e)* egy ülőke vagy padka; *f)* pólyababa felöltöztetve; *g)* 5 éves leányka teljesen felöltöztetve; *h)* 5 éves fiu teljes öltözetben.

VI. Bolgár gyermek gondozási tárgyak és viseletek Vin-gáról, Temes megyéből, u. m.: *a)* 1 bölcso teljesen felszerelve ágyneművel; *b)* egy pólyababa teljesen felöltöztetve; *c)* egy 5 éves leányka teljesen felöltöztetve; *d)* egy 5 éves fiu teljesen felöltöztetve.

100. szám. Szabó Károly, kir. tanfelügyelő, Sopron.

Kiállít: Sopronmegye Rábaköz (magyar) vidékének gyermek-öltözeit a gyermeknek hat éves koráig.

112. szám. Pápay Károly, Budapest, Teréz-körút 6. sz.

Kiállít: Vogul és osztják bölcsőket, gyermekruhákat és fényképeket, és pedig:

Néprajzi tárgyak Észak-Nyugat-Szibériából.

112—396. *Vogul bölcső* a csecsemő első heteiben.

112—397—398. *Vogul bölcsők* használatban a 6 hétnél idősebb csecsemőknél. Az anya készíti nyirhéjből és kívül ékesítést karcol rá.

397. *Nappali bölcső* támlával. Ebben van a gyermek nappal ülő helyzetben. Ezt a házban vagy sátorban felakasztják és az aljához erősített zsinegnél fogva himbálják. Benne hordja a gyermeket az anya, hátán, a szabadban.

112—398. *Éjjeli bölcső*, melyben a kisdéd alszik. E bölcsők felszerelése a következő: Legalul nyirhéjlap, e felett apróra tördelt korhadt fából egy réteg, melyet a tisztaság céljából időnként megújítanak. E felett van a puha rénszarvas szőr (nagyobbára az állat torok-táján levő hosszú szőrből), ezen fekszik a csecsemő. A takaró különböző anyagból lehet, felette zsinegek, melyekkel a gyermeket egészen a bölcsőhöz erősítik. A nappali bölcső támlája és az éjjelinek vánkosa szintén rénszarvas szőrrel van kitöltve.

112—399. *Számojéd bölcső*, hasonlít a fentebbi éjjeli bölcsőhöz, csak hogy fából készült; takarója fiatal rénszarvas prémből. A bölcsőbe felállított félkörű abrincs a kendő fenntartására szolgál, mely a nyári nap heve és nagymennyiségű szunyogjai ellen védi a csecsemőt.

112—115. *Osztják gyermekruha*. Rénszarvas prémből, szőrrel kifelé. E zsákszerű csaklyás-ruhát télen rongyaik felett viselik legfelül.

112—436. *Zürjén gyermekruha*. Rendeltetése, mint az előbbié. Fiatal rénszarvas-prémből készül, szőrrel befelé. Alsó szélén ékesítéssel.

112—60. 32. Két *játék-bölcső* teljes felszereléssel.

112—31a. b. *Női bábu* hajdiszszal.

112—32. *Férfi bábu*. E játék-tárgyakat egy vogul leányka készíté.

112—30. Gyermekjáték fahéjból.

112—12. *Játék-csónak* evezővel. Készíté egy 5 éves vogul fiu.

113. szám. Rakovszky Ferencz, földbirtokos, Nyitra-megye.

Kiállit: Nyitra megyei tót játékszereket.

116. szám. Hopp Ferencz, kereskedő, Budapest, Andrassy-út 103.

Kiállit: Ethnographiai tárgyakat és pedig: 3 db. játékszer. *Birmah*-ból. 1 db. *khinai* gyermek összeszorított lábmintája. 2 db. minta „Az anya gyermekével”, *Tientsin*-ből. 1 pár gyermek-czipő *Peking*-ből. 1 pár gyermek-czipő *Benares*-ből. 1 pár gyermek-czipő, *Tokio*-ból. 1 pár leány-czipő, *Birmah*-ból. A tárgyak nem eladók.

119. szám. Dr. Kammerer Ernő, országgy. képviselő Budapesten.

Kiállit: Tolna megye dombovári járásból a magyarsághoz tartozó nép gyermek-viseletét feltüntető ruhaneműket, u. m.: 1. Kis leány főkötőt. 2. Kis fiu főkötőt. 3. Egy kis gyermek ruháját. 4. Egy kis gyermek kötényt. 5. Kis gyermek réklijét. 6. Kis gyermek czipőjét. A főkötő darabja 2 frt 50 krajczárért, a czipő párja 80 krért megrendelhető.

129. szám. Dr. Engel Gábor, egyet. m. tanár, Kolozsvár.

Kiállit: Hunyad megyei népviseleti gyermeköltönyöket.

131. szám. Stern Miksáné, mérnök neje, Budapest, Rottenbiller-utca 64. sz.

Kiállit: Boszniai leánygyermek-öltönyt. Egy hat éves mohamedán vallású leánygyermek öltönye és czipői: a) fatalpú sajátos topán, melynek bőrrészlete csak az ujjakat takarja; b) topánka, mely inkább csak otthon viseltetik. A bugyogó alakú szoknya a lábak közt lelóg s majdnem a földig ér, futásközben a gyermek ezt felkapja, hogy ne akadályozza.

133. szám. Hollósy Mária, m. k. postamesternő, Pozsony-Keresztúr.

Kiállit: Tót legény és leány dísznépviseletet a Pozsony-megye nagyszombati járásból. Ő cs. és kir. fensége Klotild főhercegnő megrendelésének mintái. Tót menyecske. vasárnapi népviseletét a pozsonymegyei nagyszombati járásból. A berlini „Illustrirte Frauen-Zeitung” megrendelése.

141. szám. Sáfáry József, vasuti hivatalnok, Eszék.

Kiállit: Kavics gyűjteményt, melyet gyermekei szedtek és állítottak össze,

A kiállítók betűsoros névsora.

A kiállító neve és lakhelye után következő római szám a *csoportot* jelzi, melybe az illető bevezetve van; az ezután következő arabs szám a kiállító folyó száma; az oldalt levő számok *azt a lapot jelzik, melyen a kiállító tárgyai e katalógusban ismertetve vannak.*

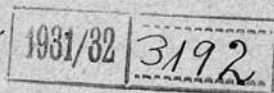
	<i>Lapszám</i>
A bonyi József, dr. fogorvos, Budapest, III. 136	76
Ádám és Éberling, fehérműgyárosok, I. 138	43
B abay Kamilla, óvoda-tulajdonos Veszprém, II. 20.	46
Bartóky Lászlóné, háziipar-iskolai igazgató, E.-Csaba, V. 52.	81
Batizfalvy S. dr., gyógyintézeti igazgató, Budapest, III. 105.	75
Bing Ignác, gyermekjátékgyáros, Nürnberg I. 98.	40
Bogdán Lajos, főmérnök. Károlyváros, V. 48.	81
Boross S., bádógos, Budapest, I. 84.	38
Brunner Keresztély, gyermekjátékgyáros, Budapest, I. 91.	39
Buchwald Sándor, vasbútorgyáros, Budapest, I. 85.	38
Budapest főváros statisztikai hivatala, III. 88.	69
Budapesti tejsterilizáló intézet, Budapest, III. 72.	68
C alderoni és társa, látszerészek, Budapest, III. 33.	64
Csernyei Gyuláné, ipartanítónő, Gyorok, II. 89.	39
D irner Gusztáv, orvostudor, Budapest, III. 123.	76
Dollinger Bertalan, orvosi műszergyáros, Budapest, III. 40.	63
Dollinger Gyula dr., testegyeneseítő-intézete, Budapest, III. 117.	75
Dósa testvérek, bútorgyárosok, Budapest, I. 96.	40
Dréher Antal, tejgazdasága, Vaál, I. 67.	35
Drózsa és társa, vasbútorgyáros, Budapest, I. 86.	38

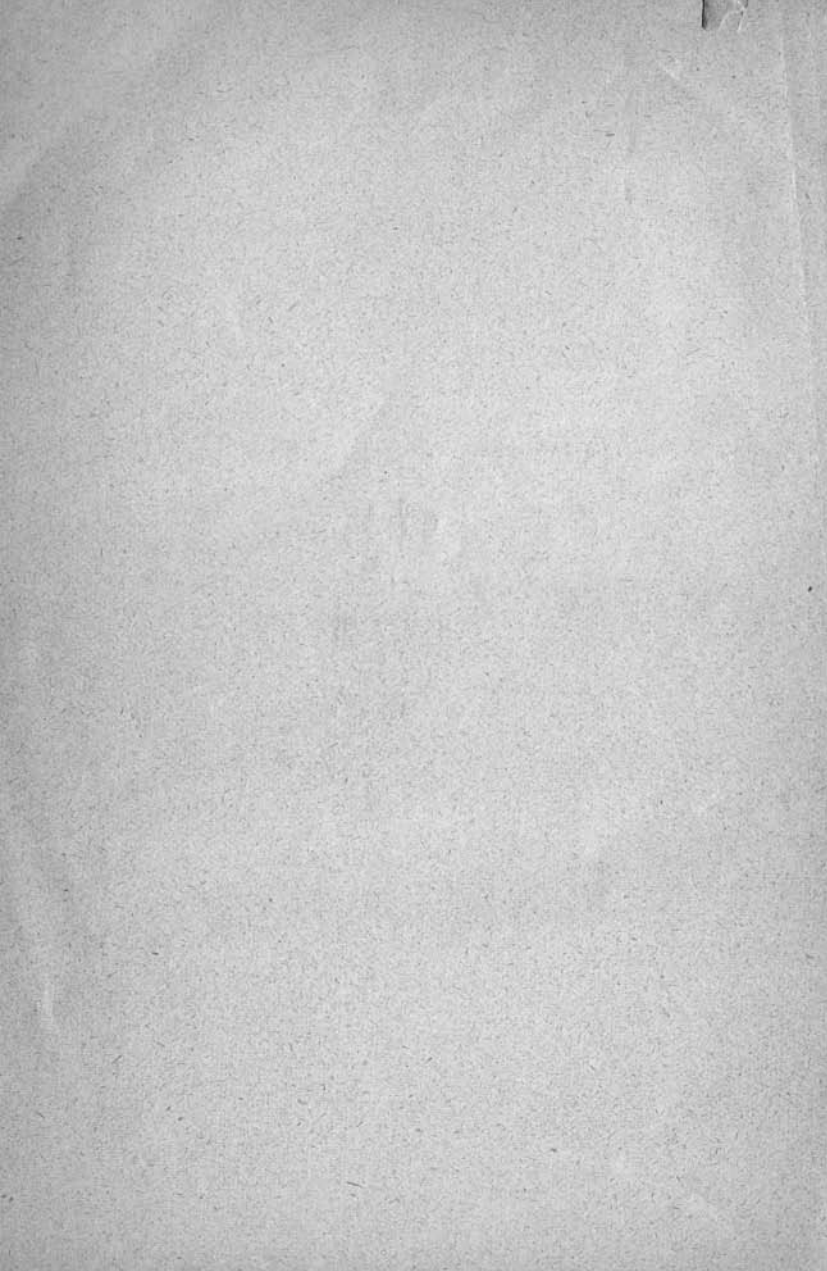
Eggenberger-féle könyvkereskedés, Budapest, IV. 45.	78
Engl Gábor, dr., egy. magántanár. Kolozsvár, V., 129	84
Egyetemi I. szülészeti kóroda, III. 95.	72
Epstein Vilmos, fakereskedő, Sümegh, I. 103.	40
„Erzsébet“ kisdedőv-egyesület, M.-Sziget, II. 18.	45
Faipariskola (Schönhut Vilmos), N.-Szeben, I. 71.	36
Fairbanks-társaság, mérleggyár, Budapest, I. 77.	37
Faragó Gyula dr., orvos, Budapest, IV. 43.	77
Feiwei Lipót, vasbútorgyáros, Budapest, I. 7.	31
Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület, Nyitra, II. 92.	50
Fischer Győző, gyógyintézet-tulajdonos, III. 63.	65
Fischer Péter és társa, műszerész, Budapest, III. 57.	65
Florenz József, mérleg- és súlygyáros, Bécs, I. 4.	30
Franklin-Társulat, irodalmi intézet, Budapest, IV. 111.	79
Freimu h Ernő, író Stuthárt IV. 136.	79
Frimm Jakab, a hülyék nevelő-intézetének igazgatója, Budapest, II. 17.	44
Fröbel-gyermekkert, Érsekújvár, II. 23.	47
Fuszl Mária, óvónő, Tavarnok, II. 25.	47
Fuchs Dávid, dr., orvos, Budapest, IV. 44.	78
Fürth L., kézimunka-kereskedő, Budapest, I. 13.	34
Garaí Samu, sebészeti mű- és kötszergyáros, Budapest, III. 34.	56
Giacomelli Ferencz, tápszerkereskedő, Bécs, I. 14.	34
Glasz Izor, orvostudor Budapest, III. 79.	71
Grosz Albert dr., szemorvos, Vagyvárad IV. 121.	79
Görög István, üveggyáros, Budapest, I. 10.	33
Gyarmathy Zsigmondné, B.-Hunyad, V. 46.	80
Gyermekkertész-nő-képzőintézet és gyermekkert, Brassó, II. 19.	46
Halász Sarolta, óvodatulajd. Budapest, II. 134.	55
Hay Móricz, tehénhimlő-oltóintézete, Bécs, III. 36.	61
Heidrich Lászlóné magánzó Budapest, I. 137.	43
Hollósy Mária póstam. Pozsony Kerestúr, V. 132.	84

Hoffmann Amélie, képezdei igazgató, Szabadka, V. 50.	81
Hopp Ferencz, kereskedő, Budapest, V. 116.	84
Horváthy László, tanfelügyelő (segesvári óvoda) Segesvár, V. 49.	81
Huzella M. kereskedő, Budapest, I. 104.	40
Hüttl Tivadar, porcelángyáros, Budapest, I. 122.	41
K ammerer Ernő, orsz. képviselő, Budapest, V. 119.	84
Kereskedelmi muzeum, Budapest, I. 124.	41
Késmárky és Illés, játékszerkereskedők, Budapest, I. 93.	40
Kézmárszky Tivadar dr., a szülészeti kóroda igazgatója, Budapest, III. 95.	72
Kiss Berta, óvónő, Szirák, II. 76.	50
Klement János, kosárfonó (Gröber Lajos), Budapest, I. 12.	34
Koller Károly, fényképész, Budapest, I. 139.	43
Központi tejcsarnok-szövetkezet, Budapest, III. 80.	71
L auffer Vilmos, könyvkiadó, Budapest, IV. 128.	79
Légrády testvérek, könyvkiadók, Budapest, IV. 61.	78
Lindner Sámuel orvostudor, Budapest, IV. 99.	73
Löwy József és fia, könyvkereskedő, Miskolcz, IV. 115.	79
M agvassy Mihály, tanár, Győr, II. 102.	51
Mai és Társa, fényképészek, Budapest, I. 68.	35
Magyar gazdaszonyok országos egyesülete, Budapest, II. 16.	44
Magyarországi központi Fröbel-nőegylet, Budapest, II. 60.	49
Maugsch F., gyermekjátékgyár, Bártfa, I. 87.	39
Mihályi Ferencz, fehérnemű-gyár, Budapest, I. 82.	37
Moretti R. Lajos, festő, Budapest I. 125.	41
Móro Hugó, néptanító, Hermagor, IV. 41.	77
Ifj. N ágel Ottó, könyvkereskedő Budapest, III. 79.	78
Nemzeti muzeum (Xantus János által), Budapest, V. 65.	82
Neruda Nándor, droguista, Budapest, III. 37.	61
Neumann H., sebészeti műszerkészítő, Budapest, III. 39.	62
Nőegylet, jótékony, Nagy-Becskerek, II. 21.	46

Odor Emilia, tanítónő, Budapest, V. 47.	80
Országos kisedővő-egyesület, Budapest, II. 106-	52
Országos statisztikai hivatal (Hatsek Ignác térképész), Budapest, III. 73.	69
Óvoda, Galgóc, II. 28.	48
Óvoda, Holics, II. 74.	47
Óvoda, Rohonc, II. 118.	54
Óvoda, Segesvár, II. 33. és V. 49.	49 és 81
Óvoda, Szeged, II. 120.	54
Óvoda, Szent-Gotthárd, II. 15.	44
Óvoda, Szirák, II. 76.	50
Óvoda, Szobotist, II. 27.	47
Óvoda, állami, Miava, II. 29.	48
Óvoda, állami, Nyitra-Ujlak, II. 26.	47
Óvoda, állami, Nyitra-Zsámbokrét, II. 31.	49
Óvoda, állami, Sasvár, II. 30.	48
Óvoda, állami, Szakoleza, II. 32.	49
Óvóképző intézet, Brassó	46
Pápay Károly, dr., orvos, Budapest, V. 112.	83
Pécsi Dani dr., tehénhimlő-oltó intézete, Túrkeve, III. 35.	60
Pilitz Ignác, dr., orvos, Budapest, III. 74.	70
Rakovszky Ferencz, földbirtokos, Nyitra, V. 113.	84
Reinitz A., kalapgyáros, Budapest, I. 140	43
Révai testvérek, könyvkereskedők, Budapest, IV. 70.	78
Rohn Nándorné, isk. igazg., Segesvár, I. 133	42
Sáfáry József, vasuti hiv., Eszék, V. 111.	84
Sárkány Pál, kereskedő, Budapest, I. 108.	40
Seligmann Pál, kereskedő, Budapest, I. 109.	41
Seltenreich Emma, tanítónő, Miskolcz, IV. 114.	79
Singer és Wolfner, könyvkereskedők, Budapest, IV. 69.	78
Schellhorn Péter, játék-gyáros, Ujpest, I. 142.	43
Schottola Ernő, műszerész, Budapest, III. 56.	64
Schöberl Róbert, cs. k. székgyáros, Budapest, I. 3.	30
Starha Manó, szövész, Késmárk, I. 6.	31

„Stefánia“ szegény-gyermekekórház, Budapest, III. 38.	62
Stein János, könyvkereskedő, Kolozsvár, IV. 90.	78
Sternberg Ármin hangszergyáros, Budapest, I. 126	41
Steinschneider Jakab, ágynemű-gyár, Budapest, I. 75.	36
Stern Miksané, mérnökne, Budapest, V. 131	84
Stephán Nándor, aranyműves, Budapest, I. 107.	40
Stölzle C. fiai, üveggyárosok, Budapest, I. 121	41
Szovoda Károly, hajlitott bútorgyáros, Budapest, I. 11.	34
Szabó Károly, kir. tanfelügyelő, Sopron, V. 100.	83
Szalády Antal, pótkávégyáros, Budapest I. 2.	29
Szászvárosi N. Jenő, nevelő, Budapest, IV. 127.	79
Szegő Kálmán dr., orvos, Budapest, IV. 55.	78
Sziklai F. és fia, tanszerkereskedő, Budapest, I. 9.	32
Tatay Karolin, tanítónő, Budapest, IV. 110.	79
Thonet testvérek, hajlitott bútorgyárosok, Budapest, I. 83.	37
Török József, gyógyszerész, Budapest, III. 94.	72
Ungvári agyagipar-gyár (Petrides Illés és társa), I. 1.	29
Várad Gábor, orsz. képviselő, Budapest, V. 51.	81
Vegyészeti hivatal fővárosi, Budapest, III. 101.	74
Wallfisch Helén, kereskedő, Bécs, I. 59.	35
Wodiáner F. és fiai, könyvkereskedő, Budapest, IV. 42.	77
Zahn J. Gy., örökös üveggyárosok, Budapest, I. 130.	42
Zahora József, gyermekjáték-tanműhely igazg., Pjerg-Szél- akna, I. 8.	—
Zellerin Mátyás, gyáros, Budapest, I. 97.	40
Zoltán Á. dr., orvos, Kétegyháza, III. 78.	70

TARTALOMJEGYZÉK.

	<i>Lapszám</i>
A kiállítás célja és tervezete	3
Kiállítási szabályzatok:	
I. Általános szabályzat	12
II. Birálati szabályzat	16
Előszó a katalógushoz	18
A kiállítók névjegyzéke a bejelentés sorrendje szerint	24
TÁRGYMUTATÓ :	
I. csoport	29
II. »	44
III. »	56
IV. »	77
V. »	80
A kiállítók betűsoros névsora	85

XA 77849
Megjelent s minden könyvkereskedésben, ezenkívül a kiállítási
pénztárnál megszerezhető a következő mű:

ANYÁK KÖNYVTÁRA

KIADJA

A MÁRIA DOROTHEA-EGYESÜLET.

I.

A kisdéd ápolása az első életévben.

Rövid útmutatás az anyák számára.

IRTA

Dr. Bókai János

a »Stefánia« gyermekkórház igazgatója.

BUDAPEST, 1889.

Egy példány ára: 5 kr., 25 példányé 1 frt, 100 példányé 3 frt 50 kr.